ความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร

(Art students' comprehension of "art," basic meaning, in Silpakorn University)

โดย

นางสาววรรณพร พัฒนเสถียรกุล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปบัณฑิต

ภาควิชาทฤษฎีศิลป์

คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

Art students' comprehension of "art," basic meaning, in Silpakorn University

By

Ms. Wannaporn Patanasatienkul

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Bachelor of Fine Art (B.F.A),

Department of Art Theory,

THE FACULTY OF PAINTING SCULPTURE AND GRAPHIC ARTS

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้นับเอกสารศิลปนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปบัณฑิต สาขาวิชาทฤษฎีศิลป์

.....

(รองศาสตราจารย์ปริญญา ตันติสุข)

คณบดีคณะจิตรกรรมฯ

...../...../.....

คณะกรรมการตรวจศิลปนิพนธ์.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์สมวงศ์ ทัพพรัตน์)

...../...../.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ รัตนจันทร์)

...../...../.....

.....กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์โอชนา พูลทองดีวัฒนา)

...../...../.....

ผู้ควบคุมศิลปนิพนธ์ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ รัตนจันทร์)

...../...../.....

หัวข้อศิลปนิพนธ์ ความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร
ชื่อนักศึกษา นางสาววรรณพร พัฒนเสถียรกุล
ภาควิชา ทฤษฎีศิลป์
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

ศิลปะคืออะไร ? ประเด็นคำถามพื้นฐานทางสุนทรียศาสตร์ที่ทำให้ผู้คนจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นนักปรัชญาศิลปะตะวันตกยุคแรกจนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน หรือแม้กระทั่งคนทั่วไปพยายามค้นหาความหมายหรือให้นิยามกับคำว่า “ศิลปะ” นักคิดจากสำนักต่างๆตั้งแต่กรีกเป็นต้นมามีความเห็นร่วมกันว่า “ศิลปะ” เป็นคำที่มีความหมายกว้างและยากต่อการหาคำจำกัดความ อย่างไรก็ตามศิลปะถูกกำหนดความหมายขึ้นมาด้วยทัศนคติที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละยุคสมัยหรือบริบททางสังคม เช่น ศิลปะคือการลอกเลียนแบบธรรมชาติ ศิลปะคือสื่อติดต่อระหว่างกันแบบหนึ่งหรือศิลปะคือสิ่งที่โลกศิลปะกำหนดให้มันเป็น ฯลฯ

การให้คำจำกัดความหรือคำตอบซึ่งสะสมสืบทอดอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบัน ควรจะเป็นที่ประจักษ์แก่คนที่มีความใกล้ชิดหรือมีประสบการณ์ทางศิลปะ หากแต่คนทั่วๆไปอาจยังไม่มีความเข้าใจในคำถามนี้ สาเหตุเนื่องมาจากวิถีชีวิตที่ห่างไกลจากศิลปะ แม้ว่า ณ ปัจจุบันประเทศไทยมีสถาบันที่ให้ความรู้ทางศิลปะโดยตรงเพิ่มขึ้นอย่างแพร่หลาย แต่บุคคลากรที่สำเร็จการศึกษาอาจยังไม่สามารถเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนภายนอกได้ดีเท่าที่ควร หรืออาจยังไม่เข้าใจในความหมายพื้นฐานนี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งในกรณีที่นักศึกษาศิลปะไม่เข้าใจความหมายของศิลปะไม่น่าจะเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษาศิลปะและสามารถเผยแพร่ให้คนภายนอกได้เข้าใจได้อย่างกระจ่างชัดมากขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

Thesis Title	Art students' comprehension of "art," basic meaning,in Silpakorn University
Name	Ms. Wannaporn Patanasatienkul
Department	Art Theory
Academic	2009

Abstract

"What is art?" has been a question from many people, including Western Art philosophers since the early age up until now. There had been several discussions about definition of art in groups of the Arts people since the Greek time and came up with a conclusion that "Art" had a broad definition which was hard to define. However, definition of art had been modified continuously in each age. For examples, art is an imitation of nature, art is communication, and art is what the Artworld says it is.

Those definitions of Art have been collected for decades. They should be pronounced to those Arts people. Most people do not understand what Art is due to the fact that their way of lives are far from Arts. Though there are many Art institutions in Thailand, there are a number of people who do not understand what Arts is, including those who study Arts. Therefore, the objective of this study was to evaluate the understanding of Arts in Arts students at Silpakorn University. The result from this study will lead to a better understanding of how people understand Arts.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานศิลปนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดีก็ด้วยความกรุณาจากหลายฝ่ายด้วยเช่นกัน

กราบขอบพระคุณสำหรับคำแนะนำ กำลังใจและเงินทุนสนับสนุนจากบุพการีที่ทำให้การทำงานศิลปนิพนธ์ของข้าพเจ้าในครั้งนี้ ดำเนินและสำเร็จผลได้ด้วยดี

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.นรินทร์ รัตนจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศิลปนิพนธ์ในความกรุณาสละเวลาเพื่อแนะนำแนวทางในการทำศิลปนิพนธ์ ให้แนวคิดอันเป็นประโยชน์ แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จได้ด้วยดี รวมถึงท่านคณะกรรมการตรวจศิลปนิพนธ์ อาจารย์สมวงศ์ ทัพพรัตน์ และอาจารย์โอชนา พูลทองดี วัฒนา ที่ช่วยให้ข้อเสนอแนะที่ดีสำหรับปรับปรุงแก้ไขในการทำงานครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ ฐิติวรรณ พัฒนเสถียรกุล วนะ วรรลยางกูร และหนึ่งฤทัย เผือกเพี้ยน ผู้ช่วยให้คำแนะนำและสนับสนุนในทุกขั้นตอนการดำเนินงานศิลปนิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คำนำ

เอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลงานศิลปนิพนธ์สาขาทฤษฎีศิลป์ ปีการศึกษา 2552 ของคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจพื้นฐานทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร ตามขั้นตอนและวิธีการศึกษาโดยการสุ่มสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้ศึกษาวิชาทางสุนทรียศาสตร์มา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการอ้างอิงจากหลักทฤษฎีต่างๆและสรุปผล ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่ได้จะชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริง ปัจจัยปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆในการเรียนเกี่ยวกับวิชาทางสุนทรียศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานสำคัญของนักศึกษาศิลปะ ด้วยเหตุนี้เองข้าพเจ้าจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาของข้าพเจ้าในครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาวงการศึกษาศิลปะและสามารถเผยแพร่ให้คนภายนอกได้เข้าใจได้อย่างกระจ่างชัดมากขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		จ
กิตติกรรมประกาศ		ฉ
คำนำ		ช
สารบัญ		ซ
สารบัญตาราง		ญ
สารบัญภาพ		ฏ
บทที่		
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษา	2
	สมมติฐานของการศึกษา	3
	ขอบเขตของการศึกษา	3
	วิธีการศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
	แหล่งข้อมูล	8
	อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยศิลปนิพนธ์	8
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2	ปรัชญาตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสุนทรียศาสตร์เบื้องต้น “ศิลปะคืออะไร”	9
	ปรัชญาสมัยกรีก	10
	ปรัชญาสมัยกลาง	12
	ปรัชญาสมัยใหม่	15
3	ผลการศึกษา	39
4	วิเคราะห์ผลการศึกษา	72

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก ภาพแผนภูมิแสดงผลของการศึกษา	93
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	102
ประวัติผู้วิจัย	107

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร	5
2	สรุปคำจำกัดความ “ศิลปะคืออะไร” โดยนักปรัชญาสมัยต่างๆ	27
3	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะ แยกตามคณะและภาควิชา	53
4	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา	54
5	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) ที่มีความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญากรีก แยกตามคณะและภาควิชา	55
6	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยกลาง แยกตามคณะและภาควิชา	56
7	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) ที่มีความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยใหม่ แยกตามคณะและภาควิชา	57
8	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) ที่รู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของไทย แยกตามคณะและภาควิชา	58
9	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) ที่รู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญา นักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ นักปรัชญาของตะวันออก แยกตามคณะและภาควิชา	59
10	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับการให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา	60
11	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา	61
12	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา	62
13	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาใน	63

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่		หน้า
	การเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา	
14	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับการให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวัน แยกตามคณะและภาควิชา	64
15	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการการออกแบบตกแต่ง แยกตามคณะและภาควิชา	65
16	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรม แยกตามคณะและภาควิชา	66
17	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรี แยกตามคณะและภาควิชา	67
18	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดี แยกตามคณะและภาควิชา	68
19	จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะ แยกตามคณะและภาควิชา	69

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนภูมิแท่งแสดงคะแนนความเข้าใจศิลปะของนักศึกษาจาก 5 คณะ	70
2	นักศึกษาศิลปะกับจำนวนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่เรียน แยกตามคณะวิชา	71
ภาคผนวกภาพที่		
1	นักศึกษาศิลปะกับความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะ แยกตามคณะวิชา	92
2	นักศึกษาศิลปะกับความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา	92
3	นักศึกษาศิลปะกับความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญากรีก แยกตามคณะวิชา	93
4	นักศึกษาศิลปะกับความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยกลาง แยกตามคณะวิชา	93
5	นักศึกษาศิลปะกับความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยใหม่ แยกตามคณะวิชา	94
6	นักศึกษาศิลปะกับการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของไทย แยกตามคณะวิชา	94
7	นักศึกษาศิลปะกับการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญา นักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของตะวันออก แยกตามคณะวิชา	95
8	นักศึกษาศิลปะกับการให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา	95
9	นักศึกษาศิลปะกับความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา	96
10	นักศึกษาศิลปะกับความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา	96
11	นักศึกษาศิลปะกับความพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา	97
12	นักศึกษาศิลปะกับการให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวัน แยก	97

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่		หน้า
	ตามคณะวิชา	
13	ความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่งของนักศึกษาศิลปะ แยกตามคณะวิชา	98
14	ความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรมของนักศึกษาศิลปะ แยกตามคณะวิชา	98
15	นักศึกษาศิลปะกับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรี แยกตามคณะวิชา	99
16	ความถี่ในการเยี่ยมชมนิทรรศการทางด้านโบราณคดีของนักศึกษาศิลปะ แยกตามคณะวิชา	99
17	ความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะของนักศึกษาศิลปะ แยกตามคณะวิชา	100

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของโครงการ

ศิลปะคืออะไร ? ประเด็นคำถามพื้นฐานที่ชวนให้ผู้คนจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นนักปรัชญาศิลปะตะวันตกยุคแรกจนกระทั่งถึงยุคปัจจุบันรวมถึงนักทฤษฎี นักวิจารณ์และศิลปิน หรือแม้กระทั่งคนทั่วไปพยายามค้นหาความหมายหรือให้นิยามกับคำว่า “ศิลปะ” ซึ่งนักคิดสำนักต่างๆ มีความเห็นร่วมกันว่า “ศิลปะ” เป็นคำที่มีความหมายกว้างและยากต่อการหาคำจำกัดความ อย่างไรก็ตามนักปรัชญาในอดีตได้ให้ความหมายไว้อย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์ การสร้างสรรค์ศิลปะ อารี สุทธิพันธุ์ (2535) ได้กล่าวถึงการให้คำนิยามของนักปรัชญากรีก อริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งให้ความหมายไว้ว่าศิลปะคือการเลียนแบบธรรมชาติ (Art is the imitation of nature) ส่วนนักปรัชญาในช่วงเวลาต่อมาภายหลังได้ให้คำนิยามแตกต่างกันไปดังนี้ ศิลปะคือการแสดงออกเกี่ยวกับความศรัทธาเชื่อถือของแต่ละสมัย (Art is the expression of the spirit of the age) ศิลปะคือสื่อติดต่อระหว่างกันแบบหนึ่ง (Art is as communication) ศิลปะคือภาษาชนิดหนึ่ง (Art is language) ศิลปะคือการแสดงออกทางบุคลิกภาพเด่นๆของศิลปิน (Art is the expression of the a great personality) ศิลปะคือการถ่ายทอดความรู้สึกหรือแสดงความรู้สึกเป็นรูปทรง (Art is the transformation of feeling into form) ศิลปะคือการแสดงออกทางความงาม (Art is the expression of beauty) ศิลปะคือการแสดงออกของความเชื่อ (Art is the expression of belief) ศิลปะคือความชำนาญในการลำดับประสบการณ์และถ่ายทอดตามจินตนาการให้เป็นวัตถุที่มีสุนทรียภาพ (Art is the skillful, imaginative interpretation and ordering of experience in an aesthetic object) และศิลปะคือการรับรู้ทางการเห็น (Art is visual perception)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

การพยายามอธิบายคำตอบของคำถามนี้ ควรจะเป็นที่ประจักษ์แก่คนที่มีความใกล้ชิดหรือมีประสบการณ์ทางศิลปะ หากแต่คนทั่วไปที่ค่อนข้างจะมีวิถีชีวิตห่างไกลกับศิลปะ อาจยังไม่สามารถเข้าใจคำนิยามต่างๆเหล่านั้น และอาจเกิดเป็นคำถามทวีเพิ่มเติมขึ้นไปอีก ความไม่เข้าใจ

ศิลปะดังกล่าว เกิดเป็นประเด็นขึ้นในสังคมไทยด้วยเช่นกันซึ่งดูเหมือนว่ายังหาทางออกเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อความหมายพื้นฐานของ “ศิลปะ” ไม่ได้ ข้าพเจ้าได้รับรู้ปัญหานี้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆไม่ว่าจะเป็นหนังสือหรือสื่อทางอินเตอร์เนท ข้าพเจ้าพบว่ามีคำถามและปัญหาทางศิลปะมากมาย ส่งไปลงในเวทีถาม-ตอบสาธารณะ ที่ลงถามกันโดยมากเป็นปัญหาพื้นฐาน เช่น ทำไมคนไทยจึงรู้สึกว่าศิลปะเป็นเรื่องไกลตัวและเข้าใจยาก? และได้มีการแสดงความคิดเห็นต่างๆส่งเข้าไปเพื่อให้ความกระจ่างดังต่อไปนี้ พวกเขาเห็นว่าปัญหามาจากสภาพชีวิตของคนไทยในปัจจุบันที่มีวิถีชีวิตอยู่ในสังคมเมืองที่มีแต่ความเร่งรีบ ทำให้ผู้คนให้ความสำคัญกับปัญหาปากท้องของตนเองเป็นหลัก จึงไม่มีเวลาว่างที่จะให้ความสนใจเกี่ยวกับศิลปะและให้ความสำคัญในลำดับท้ายๆของการดำเนินชีวิต ส่วนปัญหาต่อมาคือเรื่องระบบการเรียนการสอนศิลปะในประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับวิชาศิลปะน้อยกว่าวิชาอื่นๆ และยังขาดการปลูกฝัง การให้คำแนะนำที่ดีเกี่ยวกับการใช้ศิลปะในชีวิตประจำวันให้มีความสอดคล้องกัน

ตัวอย่างปัญหาและคำตอบที่กล่าวมาข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นความไม่เข้าใจในความหมายของ “ศิลปะ” ซึ่งข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นนักศึกษาในสถาบันศิลปะมีความคิดว่าคนทั่วไปส่วนใหญ่ ยังคงไม่รู้ถึงความหมายว่า “ศิลปะ”คืออะไร แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสถาบันการสอนศิลปะเป็นจำนวนมาก และคิดต่อไปว่า หรือแม้กระทั่งนักศึกษาศิลปะเองจะยังมีสัดส่วนสูงของความไม่เข้าใจเช่นเดียวกับคนสาขาอาชีพอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากสภาพการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับนักศึกษาศิลปะในสถาบันที่มีชื่อเสียง การศึกษาศิลปะในประเทศไทยคงจะต้องมีการทบทวนหาทางแก้ไขกันต่อไปอีกมาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงหยิบยกประเด็นนี้มาขยายผลถึงความเข้าใจความหมายทาง “ศิลปะ” ในระดับพื้นฐาน ซึ่งในช่วงเริ่มต้นการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษากับนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นในเรื่องการเรียนการสอนศิลปะและมีประวัติทางศิลปะอันยาวนาน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงมีความคาดหวังว่า นักศึกษาศิลปะมหาวิทยาลัยศิลปากรควรจะต้องมีความเข้าใจสามารถตอบปัญหาพื้นฐานว่า “ศิลปะคืออะไร” อยู่ในเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าปานกลาง จึงเป็นที่มาและความสำคัญของโครงการที่ข้าพเจ้าต้องการศึกษา

2. จุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.1. ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น เกี่ยวกับความหมายพื้นฐานทาง “ศิลปะ” ของนักศึกษาศิลปะ 5 คณะวิชา

2.2. ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น เกี่ยวกับความหมายพื้นฐานทาง “ศิลปะ” ในแต่ละคณะวิชา เพื่อทราบถึงความเท่าเทียมหรือความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาแต่ละคณะวิชา

2.3. ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น เกี่ยวกับความหมายพื้นฐานทาง “ศิลปะ” ของนักศึกษาในชั้นปีสุดท้ายของแต่ละภาควิชา (5 คณะวิชา)

3. สมมติฐานของการศึกษา

3.1. นักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของแต่ละภาควิชาใน 4 คณะ(คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะโบราณคดีเอกประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะมัณฑนศิลป์ คณะดุริยางคศาสตร์)ในมหาวิทยาลัยศิลปากรน่าจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายพื้นฐานทาง ศิลปะ” เท่าเทียมกัน

3.2. นักศึกษาศิลปะชั้นปีสุดท้าย4 คณะ(คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะโบราณคดีเอกประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะมัณฑนศิลป์ คณะดุริยางคศาสตร์)ในมหาวิทยาลัยศิลปากรน่าจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายพื้นฐานทาง “ศิลปะ” เท่าเทียมกัน

3.3. นักศึกษาคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ น่าจะมีความรู้ความเข้าใจความหมายพื้นฐานทาง “ศิลปะ” มากกว่านักศึกษาคณะวิชาอื่นๆอีก 4 คณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

4. ขอบเขตของการศึกษา

4.1. ตัวอย่างของนักศึกษาที่ใช้ทำการศึกษาครั้งนี้ต้องเป็นนักศึกษาที่เรียนทางด้านศิลปะหรือประวัติศาสตร์ศิลปะ

4.2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คิดเป็น 20% ของจำนวนประชากรทั้งหมดแยกตามคณะ อ้างอิงจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ[1] และใช้วิธีการสุ่มตามสะดวก(convenience sampling)

4.3. นักศึกษาศิลปะหมายถึง นักศึกษาที่เรียนอยู่ในคณะวิชาที่เกี่ยวกับศิลปะโดยตรงซึ่งมี 5 คณะวิชา ได้แก่ คณะจิตรกรรมฯ คณะสถาปัตย์ฯ คณะโบราณฯ (เอกประวัติศาสตร์ศิลปะ) คณะมัณฑนศิลป์และคณะดุริยางค์ฯ

[1] วาโร เพ็งสวัสดิ์, **วิธีวิทยาการวิจัย**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, 2548), 187.

4.4. ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการวัดผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบอัตราส่วนร้อยละ การวัดประเมินผลจากแบบสอบถาม วัดจากการที่นักศึกษามีความเข้าใจความหมายพื้นฐานของ “ศิลปะ” ตรงกับทฤษฎีพื้นฐานของนักปรัชญาศิลป์

4.5. ศึกษาเฉพาะนักศึกษาภาคปกติระดับปริญญาตรีที่ยังมีการศึกษาอยู่ปัจจุบันภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร

5. วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงปริมาณด้วยการออกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์และสรุปผลจากตัวอย่างนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร 5 คณะวิชาจำนวนประมาณ 100-150 คน ใช้แบบสอบถามทำขึ้นจากการใช้คำถามพื้นฐานทางปรัชญาศิลป์ “ศิลปะคืออะไร” เป็นหลัก ประกอบด้วยคำถามอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลภาคสนามใช้วิธีการเลือกสุ่มจากการสัมภาษณ์นักศึกษาแต่ละคณะภาควิชาเป็นรายบุคคล ข้อมูลที่ได้จะถูกประเมินด้วยการเปรียบเทียบอัตราส่วนร้อยละเป็นหลัก

5.1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเลือกจากนักศึกษาศิลปะชั้นปีสุดท้าย ในมหาวิทยาลัยศิลปากรซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้ศึกษาในรายวิชาทางสุนทรียศาสตร์ครบตามหลักสูตรตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-5 แจกแจงตามตารางที่ 1 คณะหรือภาควิชาอื่นที่ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิชาทางศิลปะโดยตรงจะไม่ถูกเลือกศึกษา

20% ของประชากรทั้งหมดในแต่ละคณะถูกเลือกเข้ามาในการศึกษา รวมจำนวนตัวอย่างนักศึกษาที่ใช้ 108 คน แบ่งเป็นคณะจิตรกรรมฯ 15% คณะสถาปัตย์ฯ 16% คณะโบราณฯ 10% คณะมัณฑนศิลป์ 40% และคณะดุริยางค์ฯ 19%

5.2. การจัดประเภทของกลุ่มคำตอบในการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากรอ้างอิงจากเนื้อหาในบทที่ 2 “ปรัชญาตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสุนทรียศาสตร์เบื้องต้น “ศิลปะคืออะไร”

5.3. วิธีการวัดความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะจากคำถาม “ศิลปะคืออะไร?” วัดโดยการจำแนกกลุ่มคำตอบออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่

5.3.1. ประเภทที่ 1 ศิลปะคือการแสดงออกทางความคิดและสุนทรียภาพ

5.3.2. ประเภทที่ 2 ศิลปะคือการเลียนแบบธรรมชาติ

5.3.3. ประเภทที่ 3 ศิลปะคือภาษาหรือสื่ออย่างหนึ่งที่ใช้เพื่อถ่ายทอดความคิด

5.3.4. ประเภทที่ 4 ศิลปะคือทุกสิ่งทุกอย่าง ขึ้นอยู่กับความคิดหรือทัศนคติของแต่ละคน

5.3.5. ประเภทที่ 5 ศิลปะคือสิ่งจรรโลงจิตใจมนุษย์

5.3.6. ประเภทที่ 6 ศิลปะคือสิ่งที่นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

5.3.7. ประเภทที่ 7 ไม่สามารถตอบได้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะ	ภาควิชา	นศ.ชั้นปีสุดท้าย	จำนวนตัวอย่างนักศึกษา
คณะจิตรกรรมฯ	จิตรกรรม	26	
	ประติมากรรม	11	
	ภาพพิมพ์	9	
	ศิลปไทย	15	
	ทฤษฎีศิลป์	4	
	รวม	65	16
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	20	
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	63	
	รวม	83	17
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	53	
	รวม	53	11
มัณฑนศิลป์	ออกแบบภายใน	43	
	ออกแบบนิเทศศิลป์	42	
	ออกแบบผลิตภัณฑ์	29	
	ประยุกต์ศิลป์ศึกษา	43	
	ออกแบบเครื่องประดับ	23	
	เครื่องเคลือบดินเผา	29	
	รวม	209	43
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	38	
	ดนตรีแจ๊ส	31	
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	34	
	รวม	103	21
		รวม	108

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ใน 7 ประเภทของคำตอบเกี่ยวกับความหมายพื้นฐานทางศิลปะนี้จะถูกจำแนกระดับความเข้าใจออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1-3 คือ "*กลุ่มที่เข้าใจระดับพื้นฐาน*" เนื่องด้วยคำตอบของกลุ่มที่ 1-3 สามารถอ้างอิงความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะด้วยตารางคำจำกัดความ "ศิลปะคืออะไร ?" โดยนักปรัชญายุคต่างๆ (ตารางที่ 2 หน้า 27-38) กลุ่มที่ 4-6 คือ "*กลุ่มที่เข้าใจน้อย*" เนื่องจากผลคำตอบที่ได้ ประการแรกผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่สามารถตอบคำถามเหล่านั้นด้วยความเข้าใจว่าศิลปะคือทุกสิ่งทุกอย่างที่ขึ้นอยู่กับความคิดและทัศนคติของแต่ละคนว่าสิ่งใดเป็นหรือไม่เป็นศิลปะอย่างไร และไม่สามารถชี้แจงที่มาของความคิดเหล่านี้ตามหลักเกณฑ์ของปรัชญาสมัยใหม่อย่างเช่น "โลกศิลปะ"(Art World) ที่กำหนดให้ศิลปะเป็นหรือไม่เป็นอย่างไร ประการที่สอง เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถให้เหตุผลว่าศิลปะคือสิ่งที่ช่วยจรรโลงจิตใจมนุษย์ ด้วยการแสดงออกทางความคิด สุนทรียภาพ การตอบโต้หรือสื่อให้คนเข้าใจอย่างไรที่ถือว่าเป็นการจรรโลงจิตใจมนุษย์ และกลุ่มที่ 7 คือ "*กลุ่มที่ไม่เข้าใจ*" เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถอธิบายหรือตอบคำถามพื้นฐานทางศิลปะหรือตอบไม่ตรงประเด็นคำถาม

5.4. วิธีการวัดความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ จากคำถาม "สุนทรียศาสตร์และปรัชญาแตกต่างกันอย่างไร?"วัดโดยการจำแนกตามระดับความเข้าใจแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

5.4.1. กลุ่มที่ 1 คือ "กลุ่มที่ไม่เข้าใจ" เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถตอบคำถามหรืออธิบายได้

5.4.2. กลุ่มที่ 2 คือ "กลุ่มเข้าใจน้อย" เนื่องจากเป็นกลุ่มที่สามารถตอบคำถามความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับความแตกต่างของสุนทรียศาสตร์กับปรัชญาโดยสามารถอธิบายได้ว่าสุนทรียศาสตร์คือ ศาสตร์ที่เกี่ยวกับความงาม การสัมผัสรับรู้ รสนิยมทางความงามตามประสบการณ์ของแต่ละคน ปรัชญาคือหลักวิชาว่าด้วยความรู้ ความจริง เกี่ยวกับแนวคิดต่างๆ ที่มีนักคิดตั้งกฎเกณฑ์หรือหลักคิดที่เป็นเหตุเป็นผล แต่ไม่ได้บ่งชี้ว่าสุนทรียศาสตร์กับปรัชญามีที่มาหรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

5.4.3. กลุ่มที่ 3 คือ "กลุ่มที่เข้าใจระดับพื้นฐาน" เนื่องจากสามารถตอบคำถามความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับความแตกต่างของสุนทรียศาสตร์กับปรัชญาโดยสามารถอธิบายได้เหมือนกลุ่มที่ 2 แต่ยังสามารถบ่งชี้ถึงที่มาหรือความสัมพันธ์ระหว่างสุนทรียศาสตร์กับปรัชญาได้

5.5. วิธีการวัดความเข้าใจประวัติศาสตร์ปรัชญาต่างๆ เช่น ปรัชญากรีก ปรัชญายุคกลาง ปรัชญายุคใหม่ ปรัชญาตะวันออก เป็นต้น วัดโดยการจำแนกตามระดับความเข้าใจแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

5.5.1. กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่ไม่สามารถตอบคำถามหรืออธิบายได้

5.5.2. กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่สามารถตอบคำถาม โดยจำแนกเพียงรายชื่อของนักปรัชญาในแต่ละยุค

5.5.3. กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่สามารถตอบคำถาม โดยจำแนกรายชื่อของนักปรัชญาในแต่ละยุคและสามารถอธิบายถึงหลักปรัชญาของนักปรัชญาเหล่านั้นได้

5.6. การวัดความพึงพอใจในการเรียนการสอนแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

5.7. การวัดความถี่ในการชมงานนิทรรศการประเภทต่างๆแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยไป น้อยกว่า 1 ครั้งต่อ 1 เดือน 1 ครั้งต่อ 1 เดือน และมากกว่า 1 ครั้ง ต่อ 1 เดือน

5.8. การวัดความเข้าใจทางศิลปะ วัดโดยคะแนนความเข้าใจศิลปะของนักศึกษา มาจากการรวมคะแนนระหว่างความเข้าใจความหมายพื้นฐานของศิลปะกับความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์เข้าด้วยกัน ซึ่งระดับความเข้าใจความหมายพื้นฐานของศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ถูกจัดลำดับให้คะแนน ดังนี้ ไม่เข้าใจ คือ 0 เข้าใจน้อย คือ 1 และ เข้าใจระดับพื้นฐาน คือ 2 จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปวน หรือการวิเคราะห์ด้วย Anova (Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจศิลปะของปัจจัยต่างๆ เมื่อวิเคราะห์ด้วย Anova แล้วพบนัยสำคัญทางสถิติจึงจะหาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยแต่ละคณะด้วย วิธีการหาค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (Least Significant Differrent หรือ LSD) ต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

5.9. การหาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนกับคะแนนความเข้าใจทางศิลปะวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis)

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1. จิตรกรรมฯ หมายถึง คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์

6.2. สถาปัตย์ฯ หมายถึง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

6.3. โบราณฯ หมายถึง คณะโบราณคดี

6.4. ดุริยางค์ฯ หมายถึง คณะดุริยางคศาสตร์

7. แหล่งข้อมูล

7.1. ข้อมูลเอกสารจะประกอบไปด้วยเอกสารทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ หนังสือ รายงาน บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

7.2. ข้อมูลทางสื่อสารสนเทศ ได้แก่ สื่อทางอินเตอร์เนท บทความเชิงวิชาการ วาทกรรมของผู้มีความรู้ในเรื่องที่ต้องการศึกษา

7.3. ข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ การทำแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

8. อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยศิลปนิพนธ์

8.1. คอมพิวเตอร์และสื่อทางอินเตอร์เนท

8.2. กระดาษแบบสอบถาม

8.3. หนังสือปรัชญาและทฤษฎีทางศิลปะของนักปรัชญาต่างๆ

9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

9.1. ได้ทราบถึงความเข้าใจศิลปะของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากรว่ามีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด

9.2. สามารถนำข้อมูลจากการศึกษาในครั้งนี้ไปปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนหรือหลักสูตรของการเรียนสุนทรียศาสตร์ในแต่ละคณะได้

9.3. สามารถนำผลของการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาองค์กรหรือสถาบันศิลปะอย่างมหาวิทยาลัยศิลปากรให้พัฒนาต่อไป

9.4. กระตุ้นให้เกิดการศึกษาในเรื่องนี้อย่างสมบูรณ์ตามรูปแบบในอนาคต

บทที่ 2

ปรัชญาตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสุนทรียศาสตร์เบื้องต้น “ศิลปะคืออะไร”

คำว่า “ศิลป” (ไม่มีสระ –ะ) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานอธิบายว่า “ศิลป เป็นภาษาสันสกฤต หมายถึงฝีมือ ฝีมือทางการช่าง การแสดงออกมาให้ปรากฏขึ้นได้อย่างงดงามน่าพึงชมและเกิดอารมณ์สะเทือนใจ...” ศิลปในรูปแบบการเขียนภาษาบาลี “สิปปะ” หมายถึง ศิลปสาขาวิชา หรือ การช่าง[2] เมื่อพิจารณาการนิยามคำว่า “ศิลป” ได้พยายามเสนอความหมายอย่างกว้างๆ ดังนี้ “ศิลปะคือ ผลแห่งพลังความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่แสดงออกในรูปลักษณ์ต่างๆกัน ให้ปรากฏซึ่งสุนทรียภาพ ความประทับใจ หรือความสะเทือนอารมณ์ตามอัจฉริยภาพหรือพุทธิปัญญา ประสบการณ์ รสนิยม และทักษะของแต่ละคนเพื่อความพอใจ ความรื่นรมย์ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี หรือความเชื่อในลัทธิทางศาสนา”[3]

ที่มาของคำว่าศิลป (Art) มาจากภาษาละติน ars แปลว่า ความชำนาญ หรือทักษะ (Skill) ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาของอิตาลี คำว่า “arti” หมายถึงสมาคมช่าง (Craft guilds) และคำว่า “อาเต” (Arte) หมายถึงฝีมือช่าง ทักษะและการประดิษฐ์ทางการช่าง[4]

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลพบุรี

นักปรัชญาและนักสุนทรียศาสตร์ต่างก็มีความพยายามที่จะทำความเข้าใจในเรื่องจุดมุ่งหมายของศิลปะ หรือการพยายามสร้างคำจัดกัดความให้กับศิลปะ ดังเกิดคำถามที่ว่า “ศิลปะนั้นทำขึ้นเพื่ออะไร ?” หรือ “ศิลปะคืออะไร ?” นักสุนทรียศาสตร์บางคนก็ถือว่าความมุ่งหมายของศิลปะก็คือ เพื่อใช้เป็นสิ่งแทนหรือถ่ายแบบธรรมชาติ เหตุการณ์ และบุคคล บ้างก็ถือว่าเพื่อจัดวัตถุแห่งเพทนาการ (Sensuous matter) เช่น สี แสง เสียง เป็นต้น ให้เป็นระเบียบอย่างน่าดูชม ชวนให้เพลิดเพลินเท่านั้น และบ้างก็อธิบายว่า เพื่อแสดงออกซึ่งอารมณ์หรือความรู้สึกของมนุษย์นั่นเอง

ส่วนประโยคคำถามว่า “ศิลปะคืออะไร?” ก็เป็นปัญหาพื้นฐานสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาหลายศตวรรษแล้ว คำถามนี้เป็นข้อกังขาในหมู่คนทุกยุคทุกสมัยไม่ว่าจะเป็นคนในอดีตหรือปัจจุบันต่างพยายามหาคำตอบหรือกำหนดความหมายโดยใช้ความคิดและเหตุผลต่างๆกันในการอธิบายความหมายของศิลปะให้ครอบคลุมว่ามีความหมายอย่างไร

---

[2] ราชบัณฑิตยสถาน , **พจนานุกรมคำศัพท์อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**, (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2530), 15.

[3] สถาบันราชภัฏสวนดุสิต , **สุนทรียภาพของชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : เธิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น, 2542), 63.

[4] สงวน รอดบุญ, **ศิลปะกับมนุษย์** . พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2518), 23.

นักปรัชญา นักสุนทรียศาสตร์หรือศิลปินต่างๆ ได้ให้ความหมาย “ศิลปะ” ไว้ว่า ศิลปะคือการลอกเลียนแบบ ศิลปะคือภาษาชนิดหนึ่ง ศิลปะคือการแสดงออก ศิลปะคือการถ่ายทอดความรู้สึก ศิลปะคือการแสดงออกทางความงาม ฯลฯ

เราสามารถเห็นได้ว่าความหมายของศิลปะนั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละความคิดเห็นและอาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยหรือประสบการณ์ของแต่ละคน ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะกำหนดหรือให้คำจำกัดความแก่คำว่า “ศิลปะ” แน่นอนตายตัว

เมื่อพิจารณาถึงพัฒนาการทางปรัชญาที่เกี่ยวกับคำถามทางศิลปะจะพบว่ามีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน และจะเห็นได้ว่าปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับศิลปะนั้น สามารถอธิบายและใช้เป็นบรรทัดฐานของความเข้าใจทางศิลปะ หรือสามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพของศิลปะตามแต่ละสมัยว่าเป็นอย่างไร ซึ่งสามารถจำแนกตามยุคสมัยได้ดังนี้

1. ปรัชญาสมัยกรีก

ในสมัยนี้เป็นช่วงที่แนวความคิดของนักปรัชญาต่างๆเฟื่องฟูอย่างมากและยังแผ่ขยายอิทธิพลทางความคิดต่างๆไปทั่ว ซึ่งมีนักปรัชญาทางศิลปะที่ได้รับความนิยมสูงในสมัยนั้นหลายท่านอย่างเช่น เพลโต(Plato) อริสโตเติล (Aristotle) ฯลฯ เพลโตเป็นนักปราชญ์ชาวกรีก เป็นลูกศิษย์ของโสกราตีส เป็นผู้แรกที่สร้างระบบปรัชญาที่รวมหลายสิ่งเข้าไว้ด้วยกันและมีสาขาแยกออกไปทุกด้าน ส่วนอริสโตเติลเป็นนักปราชญ์ชาวกรีกซึ่งเป็นศิษย์ของเพลโตอีกทีหนึ่ง

นักปรัชญาทั้งสองคนได้กล่าวถึงศิลปะคือการเลียนแบบธรรมชาติ(Art is the imitation of nature) ซึ่งมาจากทฤษฎีทางศิลปะของพวกเขา เรียกว่า “ทฤษฎีการเลียนแบบ” ตามทัศนะของเพลโตและอริสโตเติลในเรื่องการเลียนแบบ มีลักษณะสำคัญคือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง “ศิลปะ” กับ “โลกของแบบ” โดยศิลปะที่เกิดขึ้นมีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับโลกของแบบ ทั้งเพลโตและอริสโตเติลพูดในทำนองเดียวกันว่าศิลปะคือการเลียนแบบโลกภายนอก (External world) ไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือการกระทำของมนุษย์ ในการเลียนแบบศิลปินได้พยายามเลียนแบบให้คล้ายคลึงกับต้นแบบของมัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่านักปรัชญาทั้งสองจะมีพื้นฐานความเชื่อที่เหมือนกันแต่ในความคิดดังกล่าวก็ยังมีความแตกต่างกันในเรื่องโลกภายนอกที่ศิลปะเลียนแบบและเรื่องผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเลียนแบบของศิลปะ

การเลียนแบบของเพลโตและอริสโตเติลที่มีความเชื่อว่าศิลปะคือการเลียนแบบโลกภายนอก (หรือการเลียนแบบธรรมชาติ) แต่โลกภายนอกมีทั้งสภาพที่ปรากฏ(Appearance) และสภาพที่เป็นจริง (Reality)

1.1. เพลโต

สำหรับเพลโตได้อธิบายความจริงเกี่ยวกับโลกว่า โลกมีอยู่ด้วยกันสองประเภท คือ โลกของแบบ(World of form) และโลกของผัสสะ (World of sensible) โลกของแบบคือโลกของความเป็นจริง มีความเป็นอมตะและเป็นนิรันดร์ สมบูรณ์และมีค่าสูงสุด มีลักษณะเป็นนามธรรมและสามารถเข้าถึงได้ด้วยการคิดอย่างมีเหตุผล ทุกสิ่งที่อยู่ในโลกของแบบเรียกว่าเป็นสิ่งสากลหรือแบบสากล ส่วนโลกของผัสสะซึ่งเป็นโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่เป็นเพียงโลกแห่งมายาหรือโลกแห่งสภาพที่ปรากฏ โลกแห่งการเปลี่ยนแปลงและขาดความสมบูรณ์ โลกของผัสสะสามารถเข้าถึงด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ทุกๆสิ่งในโลกแห่งผัสสะเรียกว่าสิ่งเฉพาะ (Particular thing) โลกทั้งสองไม่ได้อยู่ร่วมกัน

สิ่งเฉพาะบนโลกแห่งผัสสะมีหลายประเภท ทั้งที่เป็นธรรมชาติ (ต้นไม้ คน วัตถุต่างๆ) สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งการกระทำต่างๆของมนุษย์ สิ่งเฉพาะเหล่านี้ถึงแม้จะมีความหลากหลายหรือมีจำนวนมากแต่ก็เกิดจากการเลียนแบบต้นแบบของมันซึ่งมีเพียงสิ่งเดียวในโลกอันเป็นแบบที่มีความสมบูรณ์และเป็นจริงสูงสุด[5]

โลกของแบบเป็นโลกของความจริงและมีคุณค่าสูงสุด แบบทุกแบบในโลกของแบบจึงเป็นแบบที่เป็นความจริงและมีค่าสูงสุดด้วยเช่นกัน การเลียนแบบของสิ่งเฉพาะบนโลกแห่งผัสสะทำได้เพียงแค่คล้ายคลึงกับต้นแบบของมัน ดังนั้นเพลโตจึงคิดว่าแบบเฉพาะมีค่าต่ำกว่าสิ่งสากลเพราะเป็นเพียงความคล้ายคลึงและยังห่างไกลจากความจริง ทำให้ผลงานศิลปะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่มีค่าต่ำ เนื่องจากสิ่งที่ถูกเลียนแบบนั้นห่างไกลจากความจริงอยู่แล้ว เมื่อศิลปะเป็นสิ่งที่ถูกเลียนแบบมาอีกทีผลลัพธ์ที่ออกมาก็ยิ่งมีความห่างไกลจากความจริง

1.2. อริสโตเติล

ในขณะที่อริสโตเติลที่มีความเชื่อพื้นฐานเหมือนกับเพลโตว่าศิลปะคือการเลียนแบบ แต่เขาได้แบ่งศิลปะที่เกิดจากการเลียนแบบเป็นสองประเภท คือ ศิลปะที่เลียนแบบสิ่งต่างๆด้วยสีและรูปร่าง ซึ่งหมายถึงผลงานด้านจิตรกรรมและประติมากรรมและศิลปะที่เลียนแบบเหตุการณ์หรือการกระทำของมนุษย์ด้วยภาษา เสียงและจังหวะ ซึ่งหมายถึงงานทางด้านกวีนิพนธ์

ศิลปะสำหรับอริสโตเติลยังคงเชื่อถึงโลกของแบบและโลกของผัสสะเหมือนเพลโต แต่ส่วนที่แตกต่างกันคือ โลกของแบบและโลกของผัสสะอยู่ในโลกเดียวกัน แบบสากลยังเป็นแบบที่

[5] จรูญ โกมุทรัตนานนท์ , **ศิลปะคืออะไร** , พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด, 2539), 21.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เป็นสิ่งจริงแท้อันสมบูรณ์ แต่แบบสากลไม่ได้แยกอยู่ในโลกแห่งความคิดตามทัศนะของเพลโต หากแต่แฝงอยู่ในคนทุกคนที่เป็นสิ่งเฉพาะ เขายังเชื่อว่าการเลียนแบบโลกภายนอกซึ่งไม่ใช่สิ่งเฉพาะแต่เป็นสิ่งสากลที่แฝงอยู่ในสิ่งเฉพาะ ศิลปะไม่ใช่การเลียนแบบสิ่งที่สัมผัสได้ ศิลปะไม่ใช่การเลียนแบบที่เลียนแบบออกมาอีกทอดหนึ่งอย่างความเชื่อของเพลโต แต่เป็นการเลียนแบบ “ต้นแบบ” หรือ “แก่นสาร” ของสิ่งต่างๆโดยตรง ศิลปินไม่ได้มองสิ่งต่างๆในฐานะที่เป็นเพียงสิ่งๆหนึ่ง แต่พิจารณาในฐานะที่เป็นสิ่งสากลของสิ่งนั้น ดังนั้น ศิลปะของอริสโตเติลสามารถเข้าถึงความจริงได้ เช่น ศิลปินวาดรูปโดยไม่สนใจความเหมือนจริงของคนที่เป็นต้นแบบ แต่ศิลปินพยายามวาด “คนสากล” ที่แฝงอยู่ในคนที่เป็นแบบโดยเลียนแบบความจริงของคนนั้นซึ่งปรากฏเป็นสิ่งเฉพาะของบุคคลที่เป็นต้นแบบ

ด้วยทัศนะคติของอริสโตเติลที่ว่าศิลปะสามารถเข้าถึงความจริงได้ เขาจึงคิดว่าศิลปะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เพราะจุดหมายของศิลปะคือแก่นสารที่มีอยู่ในเหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆซึ่งไม่สูญสลาย

2. ปรัชญาสมัยกลาง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ในยุคสมัยนี้เป็นยุคที่ก้าวเข้าสู่การครอบงำทางจิตวิญญาณจากศาสนจักร ปรัชญาตะวันตกในยุคนี้จึงมีลักษณะผสมผสานกับคำสอนทางศาสนาโดยเฉพาะศาสนาคริสต์ นักปรัชญาส่วนใหญ่ในยุคกลางจึงเป็นนักบวชในศาสนาคริสต์ แต่อย่างไรก็ตามยังคงได้รับหลักการสุนทรียศาสตร์จากกรีกที่มีรากฐานส่วนใหญ่อยู่ในลัทธินีโอ-เพลโต(Neo-Platonism) ได้แก่ การลอกเลียนแบบ แต่คำว่า “แบบ” ในที่นี้หมายถึง โลกแห่งศาสนจักร ซึ่งเป็นการสอนให้คนเข้าใจว่าต้นแบบที่ดีนั้นคือการทำตามศาสนจักรด้วยการนับถือพระเจ้า ดังนั้นจึงจะถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงามสูงสุด ด้วยเหตุนี้การประเมินผลงานศิลปะในช่วงยุคกลางจะอยู่ในเกณฑ์ของงานศิลปะที่สามารถสะท้อนให้เห็นศีลธรรม ความงาม ความดีของพระเจ้า นักปรัชญาสมัยกลางคนสำคัญคือ

2.1. เซนต์ ออกัสติน (St. Augustine : 354-430)

เขาเกิดที่เมืองตากัสเต (Tagaste) เมื่ออายุ 12 ปีได้เดินทางไปเรียนที่เมืองมะคอราเป็นเวลา 4 ปี แล้วกลับมายังบ้านเกิด เขาประทับใจในคำสอนของเซนต์ อันโบรสที่สอนเรื่องคุณลักษณะของพระเจ้า และต่อมาได้กลายเป็น บิชอพแห่งเมืองฮีปโป

เขาเป็นผู้สนใจในสุนทรียศาสตร์และเป็นผู้ก่อตั้งทฤษฎีคริสต์สุนทรีย์แบบตะวันตก แนวความคิดของเขามีความสัมพันธ์กับปรัชญาทั่วไปโดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องพระเจ้ามีผลต่อ

ความคิดทางสุนทรียศาสตร์มาก เป็นเหตุให้เขาสรุปว่า พระเจ้าเป็นที่สุดของความงามและเป็นองค์แห่งความงามที่ทำให้เกิดความงามขึ้นมา

เซนต์ ออกัสตินได้แบ่งความงามออกเป็น 2 ชนิดคือ ทางกายและความงามทางจิต

ความงามทางกายเป็นความงามที่สัมพันธ์กับผัสสะ จึงเป็นความงามที่เกี่ยวกับโลกที่เราดำรงชีพอยู่ ความงามลักษณะนี้มีผลทำให้เราพอใจได้ง่ายกับความงามของแสงสี ความหวานของท่วงทำนองดนตรี รสชาติของอาหาร ทั้งหมดนี้เป็นความงามที่เกี่ยวข้องกับผัสสะ หรือสัมผัสทั้งห้าของกาย

สำหรับความงามทางจิตเป็นความงามที่สัมพันธ์กับจิตวิญญาณ เขาได้กล่าวว่าความงามในลักษณะนี้มีคุณค่าสูงกว่าความงามทางกายภาพ เพราะความงามทางจิตและทางวิญญาณมีความกลมกลืนที่สมบูรณ์มากกว่า

เมื่อใดที่เรามองเห็นความงามเมื่อนั้นเราจะมีการตัดสินคุณค่าทางศีลธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากแนวความคิดหลักทางด้านสุนทรียศาสตร์ของเซนต์ ออกัสติน นั่นคือปัญหาทางความงามที่เกี่ยวข้องกับเอกภาพ จำนวน ความเสมอภาค สัดส่วน และความเป็นระเบียบแบบแผน(unity) ไม่เพียงเฉพาะในงานศิลปะเท่านั้น แต่ยังหมายถึงปัญหาทางสัจธรรมอีกด้วย การดำรงอยู่ของเอกภาพในความเป็นปัจเจกของสิ่งต่างๆซึ่งทำให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่าง เอกภาพกับความเหมือน (likeness) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระหว่างปัญหาของสัดส่วน จำนวนและการตรวจสอบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

เขากล่าวถึงจำนวนว่าเป็นรากฐานของความงามทั้งหมด เมื่อเราพิจารณาความงามจะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในตำแหน่งของมันด้วยจำนวนใดจำนวนหนึ่ง จำนวนทำให้เกิดความเป็นระเบียบแบบแผน ก่อให้เกิดการรวมที่เท่าเทียมกันหรือไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความซับซ้อนในการพัฒนา เพื่อยังผลไปสู่ความกลมกลืนในปัจจัยเหล่านั้น

สิ่งสำคัญในทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของเซนต์ ออกัสตินอีกอย่างหนึ่งคือ ปัญหาของการพิจารณาตัดสิน โดยเชื่อว่า การรับรู้ทางความงามเกี่ยวข้องกับการพิจารณาตัดสินที่มีบรรทัดฐาน (Normative judgment) เมื่อเรารู้ว่าวัตถุที่มีระเบียบแบบแผน เหมือนกับว่าเรารับรู้การเป็นอยู่ของมัน ว่ามันควรเป็นอย่างไร ดังนั้น เราก็ย่อมรู้ได้ว่า วัตถุที่ไม่มีระเบียบแบบแผนจะมีสภาพที่ขาดไปอย่างไรเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เอง การสร้างสรรค์จิตรกรรม ศิลปินจึงสามารถสร้างให้ถูกต้อง และนักวิจารณ์ก็จะสามารถพิจารณาและตัดสินความถูกต้องนั้นได้

สำหรับแนวคิดทางด้านศิลปะของเซนต์ ออกัสตินนั้น เขาเชื่อว่าเป็นเพียงศาสตร์อย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะและมีพระเจ้าเป็นเป้าหมาย เช่น เมื่อใดที่มนุษย์ร้องเพลง บทเพลงที่เกิดขึ้นก็ยังไม่เป็นศิลปะ แต่เป็นผลมาจากการลอกเลียนแบบ การที่จะเป็นศิลปะได้ต้องมีทักษะ เช่นพวก

งานหัตถศิลป์ที่ต้องอาศัยความชำนาญ ทักษะความสามารถ ส่วนงานจิตรกรรมนั้นถูกจำกัดบทบาทเพียงสามารถวาดรูปที่ลอกเลียนแบบมาจากธรรมชาติได้ จิตรกรรมจะเป็นงานศิลปะได้เมื่อมีการขยายขอบเขตกว้างออกไปในฐานะผู้สร้างสรรค์ความงาม

จะเห็นได้ว่าสุนทรียศาสตร์ตามทัศนะของเซนต์ ออกัสตินนี้ อยู่ภายใต้อิทธิพลของคริสต์ศาสนา ดังนั้นจึงไม่ยอมรับงานจิตรกรรมหรือประติมากรรมที่สร้างขึ้นด้วยรูปลักษณ์ที่เอาแบบอย่างตามกรีก-โรมัน ซึ่งเป็นรูปลักษณ์ที่ท้าทายต่ออำนาจของศาสนจักร เพราะสร้างตามทฤษฎีแบบมนุษย์นิยมที่แสดงศักยภาพของมนุษย์ออกมาอย่างเต็มที่โดยไม่เกรงกลัวต่อพระเป็นเจ้า

2.2. เซนต์โธมัส อะไควนาส (St. Thomas Aquinas 1225-1247)

เขาเกิดที่รอคคาเซคคา(Roccasecca) ใกล้เมืองเนเปิลส์ ท่านเกิดในสมัยที่นักปราชญ์พยายามนำความคิดทางศาสนามาประยุกต์กับความคิดทางวิทยาศาสตร์ดังนั้นในช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่มีพัฒนาก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง เพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลทางความเชื่อความศรัทธาจากแต่ก่อน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

แนวความคิดของเซนต์โธมัส อะไควนาสมีพื้นฐานจากอริสโตเติล และได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะสร้างความเป็นเหตุเป็นผลในการพิสูจน์เรื่องพระเจ้า และเป็นผู้มีส่วนร่วมให้ความคิดทางสุนทรียศาสตร์เป็นเหตุเป็นผล

เขาได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่อง “ความดี” ซึ่งเป็นเรื่องเด่นที่มีลักษณะความเป็นนามธรรมอยู่และมีความสัมพันธ์กับความปรารถนา ความยินดีคือส่วนหนึ่งของความดี และความงามก็คือความยินดีที่เรารับรู้ต่อสิ่งที่มองเห็นได้ การเห็นมีผลต่อการรู้คิด การรับรู้ความงามคือการรู้อย่างหนึ่งที่ไม่รวมถึง กลิ่นและรส เมื่อการรู้คิดเกิดจากสภาพนามธรรมของรูปทรง ความงามจึงขึ้นอยู่กับรูปทรง เซนต์โธมัส อะไควนาส กล่าวว่า ความงามเกิดจาก 3 สภาวะคือ

2.2.1. ความงามเกิดจากการรวมกันเป็นหนึ่งหรือความสมบูรณ์ (integrity or perfection) เช่น ความสวยของคน เกิดจากองค์ประกอบที่มีความครบถ้วนของ ตา หู จมูก ปาก ลิ้นฯลฯ ถ้าบุคคลนั้นมีส่วนเกินหรือขาดส่วนใดส่วนหนึ่งจะทำให้ขาดความสมบูรณ์และความสวยจะเกิดขึ้นไม่ได้

2.2.2. ความงามเกิดจากสัดส่วนหรือความกลมกลืน (proportion or harmony) ซึ่งจะหมายถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยหนึ่งกับปัจจัยอื่นๆ ภายในตัวมันเอง โดยมีความสัมพันธ์

ระหว่างวัตถุและผู้รับรู้ เมื่อผู้ดูเห็นสิ่งที่โดดเด่นออกมาชัดเจนสิ่งหนึ่ง เท่ากับว่าวัตถุที่ผู้ดูมองเห็นได้โดดเด่นคือวัตถุที่แสดงสัดส่วนที่เหมาะสม

2.2.3. ความงามเกิดจากความโดดเด่นหรือเด่นชัด (brightness or clarity) หรือความกระจ่าง ซึ่งความคิดนี้เชื่อมโยงกับแนวคิดของเพลโต นั่นคือ แสงสว่างคือสัญลักษณ์ของความงามและความจริง ความเด่นชัดคือความงดงามหรูหราของรูปทรงที่ส่องสว่าง ด้วยส่วนหรือปัจจัยต่างๆในเชิงสัดส่วนที่เป็นสาระของมัน

สำหรับทางด้านศิลปะ เซนต์โธมัส อะไควนาสได้ให้ทัศนะคติว่า ศิลปะเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่เกิดจากปัญญาในภาคปฏิบัติ โดยมีแหล่งกำเนิดมาจากตัวผู้สร้าง เช่น เมื่อศิลปินคิดถึงรูปทรงของรถในใจจนสามารถสร้างออกมาสำเร็จตามที่วาดไว้ในใจ แสดงให้เห็นว่าศิลปินผู้นั้นจะต้องเป็นผู้ทรงความรู้จึงจะมีจินตนาการในการสร้างสรรค์ศิลปะได้

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าศิลปะมาจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน ผลิตผลที่ออกมาจะต้องเป็นงานที่มีคุณค่าเฉพาะที่ ไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของผู้ใด สิ่งที่เรียกว่าศิลปะนั้นไม่เป็นเพียงแต่เป็นงานที่มาจากจินตนาการของศิลปินแต่ควรจะสะท้อนให้เห็นถึงศีลธรรมและความสง่างามของพระเจ้าเป็นเบื้องต้น เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์สามารถทำให้ตนมีจิตวิญญาณและปัญญาที่เกิดจากความประสานกลมกลืนได้ มนุษย์จะมีความสุขและนี่คือหน้าที่สำคัญทางศิลปะ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

3. ปรัชญาสมัยใหม่

ปรัชญาตะวันตกยุคใหม่เป็นช่วงที่อำนาจทางศาสนาจักรลดบทบาทลง เมื่อมนุษย์ค้นพบว่าโลกไม่ใช่ศูนย์กลางของจักรวาลอีกต่อไป ดังนั้นแนวความคิดต่างๆจึงพัฒนาไปสู่แนวความคิดที่มีอิสระด้วยสติปัญญาอย่างแท้จริง นักปรัชญาสมัยใหม่ได้พัฒนาแนวคิดให้สูงขึ้น เพื่อให้หลุดพ้นจากอิทธิพลทางศาสนา รัฐและสังคมมีความเป็นเสรีภาพที่จะคิด ทำในสิ่งต่างๆที่เป็นการแสวงหาความจริง จึงเป็นเหตุให้เกิดแนวคิด ความรู้ หลักการ วิทยาศาสตร์ ซึ่งทำให้มวลมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆมากยิ่งขึ้น เท่าที่ทราบกันดีอยู่ว่าปรัชญาตะวันตกยุคใหม่เริ่มต้นในศตวรรษที่ 17 วิธีการคิดและการปฏิบัติในการค้นหาของนักปรัชญาในยุคนี้มีหลักสำคัญคือ

- มีความเป็นอิสระในการคิดหรือแสวงหาข้อเท็จจริง
- ยึดเอาหลักเหตุและผลในการหาความรู้
- ศึกษาและอธิบายธรรมชาติทั้งในโลกและนอกโลก โดยยึดหลักธรรมชาติเป็นสำคัญ
- ศึกษาค้นคว้าโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ตน

ปรัชญาตะวันตกยุคใหม่นี้มีนักปรัชญาที่มีแนวความคิดที่โดดเด่นและสำคัญๆหลายคน ดังเช่น

3.1. อิมมานูเอล คานท์(Immanuel Kant 1724-1804)

เขาเกิดเมื่อวันที่ 22 เมษายน ค.ศ.1724 ที่เมืองเคอนิกสเบอร์ก (Koniqsberg)[6] ประเทศเยอรมัน เขาเป็นที่ยกย่องแก่คนทั่วไป ในฐานะนักปราชญ์ ผลงานทางสุนทรียศาสตร์ที่รู้จักกันเป็นอย่างดีของเขาก็คือ “การวิจารณ์ในเรื่องการตัดสิน” (Critique of judgment) ซึ่งพิมพ์ในปี ค.ศ. 1790 หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานที่วิเคราะห์เรื่องความรู้สึกของมนุษย์ ซึ่งเป็นผลทำให้คานท์สงสัยในเรื่องการตัดสินความรู้ทางสุนทรียศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องความงามซึ่งเป็นเรื่องของรสนิยมและเป็นคนละเรื่องกับความรู้บางชนิดที่เราใช้ตรรกศาสตร์ตัดสินได้ สุนทรียศาสตร์เป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกและเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของแต่ละบุคคล และการที่เราจะตัดสินเรื่องเหล่านี้ได้ ต้องอาศัยการพินิจตรึกตรอง เป็นการพินิจพิเคราะห์เพื่อค้นหาความสัมพันธ์(relation)ปริมาณ(Quantity) คุณภาพ(Quality)และตัวแบบ(Modality)

นอกจากนี้คานท์ยังได้อธิบายให้เห็นถึงความแตกต่างของสิ่งที่งดงามและสิ่งที่น่าทึ่ง นั่นคือสิ่งที่เขาพยายามวิเคราะห์อารมณ์ต่างๆ ที่มีต่อการสัมผัสกับสิ่งที่งดงามและสิ่งที่น่าทึ่งหรือมีความมหัศจรรย์ เขาเชื่อว่าการที่เราเข้าถึงความงดงามของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั่นคือการที่เราใส่อารมณ์ความรู้สึกเข้าไปในสิ่งๆนั้น แล้วทำให้เกิดเป็นความพึงพอใจตามมาในภายหลัง แต่การที่เราเห็นสิ่งใดแล้วรู้สึกทึ่งนั้นคือการที่เราไม่เข้าใจในสภาวะอันแท้จริงทำให้เกิดความประหลาดใจขึ้น และเมื่อนำคิดไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เล็กกว่า สิ่งที่ทำให้เรารู้สึกทึ่งนั้นส่วนมากเป็นสิ่งหาได้ยากกว่าสิ่งที่มีความงดงาม และเมื่อเกิดความรู้สึกทึ่งในสิ่งหนึ่งแล้วเราจะเห็นว่าความรู้สึกนั้นเกิดจากจินตนาการผสมกับเหตุผล เวลาที่เราตัดสินสิ่งที่น่าทึ่งนี้มักจะเป็นการตัดสินที่มีลักษณะสากลมากกว่าเวลาที่เราตัดสินความงาม จิตในลักษณะนี้จะทำงานหนักกว่าจิตที่ตัดสินความงาม

ความงามในทัศนะของคานท์ มอนโร ซี เบียร์ดลีย์ (Monroe C. Beardsley) ได้กล่าวว่าเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสกันระหว่างความรู้สึกและความเข้าใจของเราที่มีต่อสิ่งนั้นๆ เราจึงเกิดความพึงพอใจกับภาวะของธรรมชาติทั้งหลาย ดังนั้นเองงานจิตรกรรมและงานประติมากรรมจึงเกิดขึ้นมาก แต่ความงามของธรรมชาติเป็นความงามที่เกิดขึ้นด้วยตัวมันเองไม่ใช่เพราะมีวิญญาณศิลปินอยู่ในนั้น ศิลปินที่สร้างผลงานให้คล้ายกับธรรมชาติได้มากเท่าไหร่ก็ย่อม

---

[6] บุญมี แท่นแก้ว, **ปรัชญาตะวันตก(สมัยใหม่)**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2545), 129.

เป็นศิลปินที่มีคุณค่ามาก เพราะเขาสามารถสร้างอารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการได้ปรากฏชัดเจนในรูปแบบงานศิลปกรรม

อย่างไรก็ตามคานท์ก็เป็นนักสุนทรียศาสตร์สายอุดมการณ์(Idealism) เขาจึงยอมรับว่ามีความงามที่อยู่นอกเหนือสภาวะที่จะสามารถอธิบายได้ กฎเกณฑ์ต่างๆที่ศิลปินทั้งหลายได้ตั้งขึ้นเป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น สุนทรียภาพที่ไปปรากฏในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจึงเป็นการปรากฏตัวไม่มีวัตถุประสงค์และการที่เรามีอารมณ์ขึ้นเป็นเพราะตัวอารมณ์นี้มันเกี่ยวเนื่องกับสุนทรียภาพ

3.2. ยอร์ช ฟรีดริค วิลเฮล์ม เฮเกล (George Friedrich Wilhelm Hegel 1770-1831)

เขาเป็นนักปรัชญาสายอุดมคติอีกคนหนึ่งผู้มีชื่อเสียงไม่น้อยไปกว่าคานท์ แนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ของเฮเกลมีความสัมพันธ์กับระบบปรัชญาอื่นๆซึ่งเราสามารถศึกษาได้จากผลงานที่ชื่อว่า “ปรัชญาแห่งวิจิตรศิลป์” (Philosophy of fine art) ซึ่งพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1835

เมื่อเราพิจารณาถึงแนวคิดพื้นฐานทางปรัชญาของเขา จะเห็นว่าเขามีความเชื่อในเรื่องจิต (Mind) จิตมีกิจกรรมสำคัญ คือการคิด ซึ่งจะต้องเป็นความคิดที่มีเหตุผล มีการพัฒนาไปตามลำดับจนแสดงตัวออกมาภายนอกเป็นธรรมชาติและสิ่งต่างๆ แต่ธรรมชาติยังไม่ใช่สิ่งสุดท้าย เมื่อจิตเราเข้าสู่ภาวการณ์นึกคิด จิตจะเลื่อนระดับสูงขึ้นไปอีกจากพื้นฐานเดิม และในที่สุดจะสำเร็จสมบูรณ์โดยแสดงออกมาในศิลปะ ศาสนา และปรัชญา

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

อย่างไรก็ตามเขาถือว่ามีจิตอสัมพัทธ์(The absolute mind) ซึ่งเป็นจิตสูงสุด เป็นต้นกำเนิดของสิ่งทั้งหลายซึ่งรวมเป็นต้นกำเนิดของศิลปะ ศาสนา และปรัชญา การที่มนุษย์มีความคิดทำให้เราเห็นว่าจิตเป็นแหล่งกำเนิดสำคัญของความคิดทั้งหลาย ความคิดเหล่านี้จะพัฒนาไปตามลำดับจนกระทั่งถึงภาวะของจิตอสัมพัทธ์ กระบวนการเหล่านี้เป็นกระบวนการตามหลักตรรกวิทยา โดยมีจิตอสัมพัทธ์เป็นหลักการจูงใจให้เรายอมรับในตรรกวิทยาให้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ถ้ามนุษย์ขาดแรงจูงใจในเรื่องจิตอสัมพัทธ์แล้ว ความถูก-ผิด-ดี-ชั่วจะไม่มีความหมายเลย ดังนั้นศิลปะจึงมีหน้าที่เปิดเผยความจริงโดยอาศัยความรู้สึกแบบอารมณ์ศิลป์และทำให้เกิดเป็นรูปแบบออกมาได้ใกล้เคียงกับความคิดให้มากที่สุด ทั้งนี้ศิลปินต้องยึดคุณค่าของจิตเป็นหลักและสามารถกระทำจิตให้มีความบริสุทธิ์ ผ่องใสมากที่สุด ศิลปะจึงเป็นงานที่สูงส่งกว่าธรรมชาติ ความงามของธรรมชาติที่ปรากฏในความคิดเรายังไม่ชัดเจนเท่ากับงานศิลปะที่ถูกสร้างสรรค์ออกมาจากจิตมนุษย์โดยตรง ดังนั้นเมื่องานศิลปะถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาให้มีความงดงามแล้วมันจะแสดงความผสมผสานกันของเนื้อหาและการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกรวมทั้งความคิดที่มีอยู่ในใจศิลปิน

เฮเกลคิดว่างานศิลปะก็คือความพยายามของมนุษย์ที่จะหาความสำเร็จในความล้มเหลว ศิลปะเป็นเครื่องมือหยั่งเห็นสิ่งที่เป็นความหมายของการเป็นมนุษย์ ศิลปินสามารถสร้างรูปแบบแห่งความเป็นมนุษย์ในสิ่งที่ควรจะเป็น นั่นคือศิลปินพยายามแสดงรูปแบบของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในความคิดของเขา ธรรมชาติจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ศิลปะ

นอกจากนี้ศิลปะยังเป็นความรู้อย่างหนึ่งที่เฮเกลคิดว่าน่าจะขึ้นอยู่กับเทคนิค และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ศิลปะจึงต้องพัฒนาและสามารถทำให้เห็นถึงความคิดที่มีการพัฒนาความเจริญเติบโตของศิลปะจึงขึ้นอยู่กับความพอใจของสังคมมากกว่าภาพแทนของความคิดเพียงอย่างเดียว ศิลปะในแต่ละชิ้นจะมีกระบวนการพัฒนา มีแบบของศิลปะที่เป็นอิสระ ผลิตผลทางศิลปะที่เป็นต้นแบบจะสามารถชี้ให้เห็นถึงการทดลองปฏิบัติที่ต้องใช้เวลายาวนาน

3.3. ลีโอ ตอลสตอย (Leo Tolstoy 1828-1910)

เขามีชื่อจริงว่า เลโอ นิโคลาเยวิช ตอลสตอย (Leo Nikolayevich Tolstoy) เขาเป็นนักเขียนชาวรัสเซียซึ่งมีผลงานเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายนั่นคือ สงครามแห่งสันติภาพ (War and peace) ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1869 และศิลปะคืออะไร (What is art?) ตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1898

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

หนังสือศิลปะคืออะไร? ของตอลสตอยได้แสดงทัศนคติของเขาเกี่ยวกับทฤษฎีทางศิลปะที่เขาเชื่อว่า ศิลปะคือการแสดงออกซึ่งความรู้เป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายเด่นชัดของศิลปิน

ทฤษฎีของเขาเกิดขึ้นจากความล้มเหลวของการพยายามให้ความหมายแก่คำว่าศิลปะโดยทฤษฎีที่เคยมีมา โดยเฉพาะทฤษฎีทางความงาม(Beauty) ทฤษฎีนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มจิตวิสัย (Subjectivism) ซึ่งให้ความหมายกับความงามว่าคือสิ่งที่ทำให้เพลิดเพลินชนิดหนึ่งแก่เรา และอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มวัตถุวิสัย (Objectivism) ซึ่งให้ความหมายกับความงามว่าเป็นสิ่งสัมบูรณ์อย่างหนึ่ง และเราได้รับความเพลิดเพลินจากความสัมบูรณ์นี้ ตอลสตอยคิดว่า แท้จริงแล้วทั้งสองกลุ่มนี้กำลังพูดถึงสิ่งเดียวกันคือ “การรับรู้ต่อความเพลิดเพลินชนิดหนึ่งซึ่งเรียกว่าความงามเป็นความเพลิดเพลินที่ไม่ได้ปลุกกิเลสตัณหาในตัวเรา”[7]

คำนิยามดังกล่าวไม่ได้รับการยอมรับจากนักสุนทรียศาสตร์บางคน เพราะคำนิยามนี้ไม่มีความหมายครอบคลุมไปถึงศิลปะทั้งหมดที่ยึดถือกันมา นักสุนทรียศาสตร์เหล่านี้จึงพยายามหาความหมายที่ครอบคลุมและพยายามคิดหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งบางสิ่งที่ให้ความเพลิดเพลินแก่

[7] จรูญ โกมุทรัตนานนท์ , **ศิลปะคืออะไร** , พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด, 2539), 84.

เรา แต่สุดท้ายก็จะเอนเอียงประเด็นไปสู่เรื่องรสนิยม(Taste) และก็ไม่ได้นำไปสู่สิ่งใดเพราะไม่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมสิ่งหนึ่งจึงให้ความเพลิดเพลินแก่คนหนึ่งแต่ไม่ได้ให้ความเพลิดเพลินกับอีกคนหนึ่ง

ตอลสตอยคิดว่าความล้มเหลวของทฤษฎีข้างต้นนี้เกิดจากความผิดพลาดในหลักเกณฑ์การให้ความหมาย คือทฤษฎีนี้จะให้ความหมายของศิลปะที่ถูกต้องก่อนแล้วตัดสินว่าอะไรเป็นหรือไม่เป็นศิลปะ โดยดูว่างานศิลปะใดสอดคล้องกับการให้ความหมายใดหรือไม่ ถ้ามีความสอดคล้องก็ถือว่าใช่ ถ้าไม่สอดคล้องก็จะถือว่าไม่ใช่ เป็นที่แน่นอนว่าทฤษฎีนี้ย่อมไม่ประสบความสำเร็จเพราะว่า เป็นการตัดสินที่เกิดจากการรวบรวมผลงานจำนวนหนึ่ง(ที่ให้ความเพลิดเพลินแก่เรา) แล้วจึงค่อยกำหนดคำนิยามให้ครอบคลุมผลงานเหล่านี้ ซึ่งเป็นผลงานที่ให้ความเพลิดเพลินแก่คนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีของเขาได้เกิดขึ้นจากความคิดว่า หากต้องการความหมายของศิลปะที่ถูกต้อง เราต้องเลิกพิจารณาว่าศิลปะคือสิ่งที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน และหันมาพิจารณาว่าศิลปะคือ “เงื่อนไขอันหนึ่งของชีวิต” การเป็นเงื่อนไขของชีวิตของศิลปะคือการเป็นเครื่องมืออันหนึ่งในการสื่อสารความรู้สึกระหว่างมนุษย์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน “ศิลปะเริ่มต้นเมื่อคนๆหนึ่งแสดงออกซึ่งความรู้สึกด้วยสิ่งชี้นำภายนอก (เส้น สี เสียง คำพูด) เพื่อจุดประสงค์ในการรวมคนๆหนึ่งหรือคนหลายคนให้รู้สึกอย่างเดียวกัน” เช่น เมื่อคนๆหนึ่งเกิดความรู้สึกบางอย่าง (ความกลัว ความสนุกสนาน ความเศร้า ความยินดี ฯลฯ) แล้วแสดงออกความรู้สึกเหล่านี้ด้วยสื่อบางอย่าง (สีบนผ้าใบ การแกะหินอ่อน) เพื่อแสดงให้คนอื่นเกิดความรู้สึกเช่นเดียวกับตน เมื่อใดที่ผู้อื่นรู้สึกอย่างเดียวกันสิ่งที่เกิดขึ้นย่อมเป็นศิลปะทันที แต่ถ้าผู้อื่นไม่ได้รู้สึกเช่นเดียวกันก็นับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่ศิลปะ ดังนั้นศิลปะสำหรับตอลสตอยจึงเป็น “การแสดงออกความรู้สึก(ของศิลปิน)ที่ทำให้ผู้อื่นรับรู้เช่นเดียวกับตัวศิลปิน”

นอกจากนี้เขายังกล่าวว่าศิลปะเป็นเหมือนวิถีทางสำหรับมนุษย์ที่สื่อกันโดยศิลปะสร้างความเข้าใจระหว่างศิลปินและผู้ชม จึงทำให้คนดูเข้าใจกันมากขึ้น ดังนั้นศิลปะจึงเป็นเหมือนภาษาที่ใช้ศิลปะนั้นกำลังพูดกับเขาและแสดงอารมณ์บางอย่างให้เขารับรู้ได้

3.4. เบเนเดดโต โครเช่ (Benededto Groce 1866-1952)

เขาเป็นนักปรัชญาแนวจิตนิยม (แนวทางที่เชื่อว่าจิตเป็นจริงและมีความสำคัญกว่าวัตถุ) เขาอธิบายสุนทรียศาสตร์โดยวิเคราะห์จิตมนุษย์และแบ่งกิจกรรมของจิตออกเป็นสองประเภทคือ กิจกรรมเชิงความคิด(Theoretical activity) และกิจกรรมเชิงปฏิบัติ (Practical

activity) กิจกรรมเชิงปฏิบัติขึ้นอยู่กับกิจกรรมเชิงแนวความคิด ถ้าไม่มีกิจกรรมเชิงความคิด กิจกรรมเชิงปฏิบัติก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าหากไม่มีกิจกรรมเชิงแนวปฏิบัติ กิจกรรมเชิงแนวความคิดก็ยังคงมีอยู่ กิจกรรมเชิงปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการกระทำ ซึ่งมุ่งไปยังการกระทำดีหรือศีลธรรม(Moral, Ethics) กิจกรรมเชิงความคิดคือ “การรู้” ซึ่งมีทั้งการรู้ทั้งสิ่งสากล(Particular knowing) การรู้อย่างแรกเป็นการรู้เชิงเหตุผล อันประกอบไปด้วยวิทยาศาสตร์และปรัชญา ส่วนการรู้อีกสิ่งหนึ่งคือ “การรับรู้โดยตรง” หรือ “การรู้เชิงจินตนาการ” (Intuition) ซึ่งเขาหมายถึง “ศิลปะ” หรือ “สุนทรียศาสตร์”

ศิลปะเป็นความรู้ชนิดหนึ่งที่เกิดจากการแสดงออก แต่สำหรับโครเช่แล้วการแสดงออกในความหมายของเขาไม่ใช่หมายถึงเพียงแต่สิ่งที่เป็นผลที่ศิลปินสร้างขึ้นเท่านั้น แต่ยังเกิดจากการหยั่งรู้ที่เกิดขึ้นในใจ ซึ่งเป็นความรู้เฉพาะตน เป็นกระบวนการทางจิตของสัญชาตญาณและการแสดงออกที่เกิดขึ้นตามแต่ละบุคคลเท่านั้น เขาเชื่อว่า การรู้ในลักษณะนี้อาจเกิดขึ้นได้แม้ว่าเราจะไม่มีมโนภาพ แต่ในทางกลับกันมโนภาพจะไม่เกิดขึ้นหากไม่มีการหยั่งรู้ที่เกิดขึ้นในใจ เพราะมโนภาพต้องอาศัยภาพแทนที่สามารถเป็นสัญลักษณ์ได้

มอนโร ซี เบียร์ดสลีย์ (Monroe C. Beardsley) ได้กล่าวถึงโครเช่ว่า เขาได้จัดให้ศิลปะเป็นความรู้แบบการหยั่งรู้ที่เกิดขึ้นภายในใจ (Intuitive knowledge) เพราะศิลปะเป็นการแสดงออกของจิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คนส่วนมากคิดว่าการแสดงออกจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อศิลปินได้ทำงานนั้นออกมาเป็นผลงานแต่สำหรับโครเช่แล้ว การแสดงออกหมายถึงการเกิดการหยั่งรู้ภายในใจของศิลปิน โดยศิลปินสามารถวาดภาพในความคิด ส่วนการสร้างผลงานออกมานั้นเป็นสิ่งที่รองลงมาซึ่งใครๆก็สามารถเรียนรู้ได้ ในทางตรงกันข้ามการที่จะทำให้เกิดการหยั่งรู้ภายในใจเป็นเรื่องยาก ศิลปินที่แท้จริงจึงไม่จำเป็นต้องแสดงมโนภาพในความคิดของตนออกมาสู่โลกภายนอก และไม่จำเป็นต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับศิลปะไว้ก่อนล่วงหน้า เพราะศิลปินไม่สามารถรู้ได้ว่ามโนภาพของตนนั้นจะเป็นไปในรูปใดจนกว่าจะประสบความสำเร็จ มิฉะนั้นศิลปินกับช่างฝีมือจะไม่มีความแตกต่างกันเลย เพราะช่างฝีมือสามารถรู้ได้ว่าผลสำเร็จของงานจะเป็นอย่างไร เขาจึงมีการคาดคะเน ประเมินและวางแผนที่จะทำให้ศิลปะที่ออกมามีผลแห่งความพอใจต่อผู้เสพ งานเช่นนี้จึงเหมาะที่จะเป็นงานช่าง มากกว่างานศิลปะ

จะเห็นได้ว่าความคิดของโครเช่ในด้านสุนทรียศาสตร์ จะเน้นการสร้างสรรค์ในจิตใจของศิลปินมากกว่าที่จะให้ความสำคัญแก่สิ่งที่ปรากฏออกมาภายนอก

3.5. อาร์. จี. คอลลิงวูด (R.G. Collingwood 1889-1943)

เขาเป็นนักสุนทรียศาสตร์ชาวอังกฤษ ที่ได้เขียนผลงานเกี่ยวกับ “กฎแห่งศิลปะ” (The principle of art) เขามีความเชื่อว่าสาระสำคัญของศิลปะคือการแสดงออกทางความรู้สึก แต่การแสดงออกทางความรู้สึกของคอลลิงวูดมีความแตกต่างจากการแสดงออกของลีโอ ตอลสตอย

การแสดงออกทางความรู้สึกของคอลลิงวูดเป็นกระบวนการที่จบสิ้นในตัวของมันเอง หรือเพื่อตัวเองและไม่มีเป้าหมายที่แน่นอน หรือสามารถกระตุ้นความรู้สึกของผู้อื่นให้เหมือนตัวศิลปิน ศิลปะที่แท้จริงของคอลลิงวูดขัดแย้งกับความรู้สึกของคนโดยทั่วไป เพราะศิลปะที่แท้จริงสำหรับเขาเป็นสิ่งที่อยู่ในความคิด ไม่ใช่สิ่งที่อยู่ในรูปของกายภาพ

การแสดงออกของความรู้สึกที่จบสิ้นภายในตัวเองหรือเพื่อตัวเองนี้เกิดจากการที่ศิลปินต้องการค้นหาและทำความเข้าใจหรือปลดปล่อยความรู้สึกที่ไม่ชัดเจนซึ่งเก็บกดอยู่ในใจของศิลปิน โดยใช้สื่อบางอย่าง(เส้น สี เสียง) เมื่อประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายก็ถือได้ว่าสิ่งนั้นเป็นศิลปะ เมื่อความเก็บกดได้ปลดปล่อยออกมาศิลปินได้รับความเพลิดเพลิน คอลลิงวูดจึงเรียกกระบวนการนี้ว่า “กระบวนการสร้างสรรค์” (Creation) หรือจินตนาการ (Imagination)[8]

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

การแสดงออกทางความรู้สึกเพื่อตัวเองอาจเกิดเพียงภายในใจหรือเกิดขึ้นพร้อมการปฏิบัติจริง แต่ศิลปะที่แท้จริง(Art proper) คือสิ่งที่อยู่ในใจหรือเป็นเพียงความคิดเท่านั้น นักแต่งเพลงจะใช้ตัวโน้ตเป็นสื่อในการแสดงออกทางความรู้สึก แต่ตัวโน้ตที่ใช้เขาอาจจะจินตนาการในใจหรือเขียนลงแผ่นโน้ต หรือถ่ายทอดผ่านทางเสียงดนตรี กวีจะใช้ตัวอักษรเป็นสื่อในการแสดงออกซึ่งความรู้สึก แต่ตัวอักษรเหล่านั้นอาจจะอยู่ในความคิดหรือถูกเขียนลงบนกระดาษ แต่ดนตรีหรือบทกวีที่เป็นศิลปะที่แท้จริงคือสิ่งที่อยู่ในความคิดของนักประพันธ์เพลงหรือกวี ความเชื่อนี้ทำให้คอลลิงวูดดูมีความคิดที่แตกต่างออกไปจากความเชื่อของคนทั่วไป ทั้งนี้เพราะเมื่อคนทั่วไปกล่าวถึงศิลปะ เขาจะนึกถึงศิลปะที่อยู่ในรูปวัตถุทางกายภาพ (ภาพเขียนสีน้ำมัน ประติมากรรมหินอ่อน เสียงดนตรีที่เราได้ยิน) แต่สำหรับคอลลิงวูด วัตถุที่อยู่ในรูปวัตถุทางกายภาพนั้นไม่ใช่ศิลปะที่แท้จริง มันเป็นเพียงการทำให้ปรากฏเป็นรูปลักษณ์ภายนอก และมีคุณค่าที่ต่ำกว่าศิลปะที่อยู่ในความคิดคือต้นตอของศิลปะที่อยู่ในรูปวัตถุทางกายภาพ ศิลปะที่แท้จริงจึงมีลักษณะที่เป็นนามธรรม

---

[8] R.G. Colling wood, **The Principle of Art**. (New York : Oxford University Press, 1958), 131.

ศิลปะที่อยู่ในรูปวัตถุทางกายภาพซึ่งมีค่าต่ำกว่าจึงมีลักษณะเป็นรูปธรรม ความเชื่อของคอลลิงวูดจัดว่าเป็นพวกจิตนิยม ซึ่งมีความเชื่อว่า “จิต” สำคัญกว่า “วัตถุ” และ “ความคิด” สำคัญกว่า “การปฏิบัติ”

เมื่อศิลปะที่แท้จริงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในความคิด “ทักษะ” และ “เทคนิค” จึงไม่ใช่สิ่งบอกความเป็นศิลปะที่แท้จริง ทักษะหรือเทคนิคคือเครื่องมือสำหรับถ่ายทอดจินตนาการสู่ศิลปะในรูปวัตถุทางกายภาพ แต่ศิลปะที่แท้จริงเกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติ ความคิดนี้จึงเป็นความคิดที่ขัดกับความคิดโดยทั่วไป คนทั่วไปคิดว่าศิลปะควรอาศัยทักษะความสามารถเสมอ แต่คอลลิง-วูดกลับคิดว่า ความยิ่งใหญ่ของศิลปะไม่ได้เกิดขึ้นเพราะทักษะ ศิลปินเป็นศิลปินไม่ใช่เพราะว่าเขามีความชำนาญในการใช้ทักษะด้วยสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งที่ถนัด แต่ศิลปินเป็นศิลปินเพราะว่า เขามี “การแสดงออกซึ่งความรู้สึกเพื่อตัวเอง” เกิดขึ้นในใจ

3.6. คลีฟ เบลล์ (Clive Bell 1881-1964)

เบลล์เป็นนักทฤษฎีรูปทรงที่โดดเด่นมากคนหนึ่ง เนื่องจากเขาเป็นนักวิจารณ์ศิลปะด้านทัศนศิลป์ ทฤษฎีรูปทรงของเบลล์ที่แสดงไว้ในหนังสือชื่อ “อาร์ต” (Art) จึงมีสาระโน้มเอียงไปทางด้านทัศนศิลป์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เบลล์ซึ่งเกิดในช่วงการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของวงการศิลปะที่เรียกว่า “ศิลปะสมัยใหม่” (Modern art) ที่มีแนวคิดต่อต้านแนวทางก่อนหน้าซึ่งพยายามสร้างศิลปะโดยการเลียนแบบสิ่งต่างๆจากธรรมชาติหรือชีวิตจริง ลัทธิทางศิลปะที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้คือ ลัทธิอิมเพรสชั่นนิสม์ (Impressionism) ซึ่งเป็นลัทธิที่สนใจการเขียนสี แสงเงา ตามวัตถุที่ได้สัมผัสรับรู้ ศิลปินอย่างพอล เซซานต์(Paul Cezanne) รับอิทธิพลมาจากลัทธิอิมเพรสชั่นนิสม์อีกทีได้จัดการแสดงภาพเขียนของตัวขึ้น งานเขียนของเซซานต์ได้ส่งอิทธิพลให้เบลล์เกิดความคิดขึ้น จนท้ายที่สุดเบลล์กลายเป็นคนสำคัญของทฤษฎีใหม่ที่อธิบายแก่นแท้ของคำว่า “ศิลปะ” ซึ่งกล่าวไว้ว่า "งานศิลปะคือวัตถุซึ่งประกอบมาจากรูปทรงและองค์ประกอบอันยิ่งใหญ่" (A work of art is an artifact that possesses significant form)

โดยทั่วไปทฤษฎีรูปทรง(Theory of Form) นี้มีเนื้อหาสาระอยู่ว่า งานศิลปะประกอบด้วยสองส่วนได้แก่ รูปทรง ในงานศิลปะรูปทรงคือส่วนประกอบสำคัญที่ประกอบขึ้นเป็นศิลปะ ส่วนประกอบอีกส่วนหนึ่งคือ เนื้อหา (Content)

รูปทรงในงานศิลปะคือ องค์ประกอบศิลป์หรือสื่อที่ถูกจัดวางหรือรวบรวมขึ้นให้สัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน และมีเอกภาพ รูปทรงที่มีเอกภาพภายในงานชิ้นหนึ่งจะมีความสำคัญต่อกันและกัน เมื่อองค์ประกอบหนึ่งเปลี่ยนไป องค์ประกอบอื่นก็จะผันแปรตามไปด้วย

สำหรับเนื้อหาในศิลปะนั้นเกิดจากการนำเรื่องราวต่างๆจากโลกภายนอกมาใส่ในงานศิลปะของศิลปิน เนื้อหาของงานศิลปะอาจหมายถึงธรรมชาติหรือเรื่องราวของมนุษย์ หรืออาจหมายถึงอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ที่แสดงออกมา การนำเรื่องราวจากโลกภายนอกมาใส่ในงานศิลปะ ศิลปินอาจจะดัดแปลงหรือถ่ายทอดอย่างตรงไปตรงมา และในงานศิลปะเนื้อหามีความจำเป็นน้อยกว่ารูปทรง ในขณะที่ศิลปะบางชิ้นอาจจะไม่มีเนื้อหา แต่ศิลปะทุกชิ้นจำเป็นต้องมีรูปทรง

สำหรับแก่นแท้ของศิลปะตามทัศนะของคลีฟ เบลล์ เป็นเช่นเดียวกับทฤษฎีรูปทรงทั่วไป เขาเชื่อแก่นแท้ของศิลปะมีสิ่งเดียวเท่านั้นคือรูปทรงของศิลปะและเรียกรูปทรงนี้ว่า “รูปทรงนัยยะ” (Significant Form) เป็นรูปทรงที่มีความหมายในตัวของมันเอง เบลล์ให้คำนิยามรูปทรงนัยยะ (เฉพาะทางทัศนศิลป์) ว่า “การรวมตัวของเส้นสีด้วยวิธีทางเฉพาะอันหนึ่งซึ่งปลุกอารมณ์สุนทรีย์[9] ที่เชื่อว่ารูปทรงนัยยะคือแก่นแท้ของทัศนศิลป์ เนื่องจากเบลล์เชื่อว่ารูปทรงนัยยะคือสิ่งเดียวเท่านั้นที่มีร่วมอยู่ในทัศนศิลป์ทุกแขนง (จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม) ของทุกยุคทุกสมัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3.7. เซอร์ เฮอร์เบิร์ต รีด (Sir Herbert Read 1893-1968)

เขาเป็นกวีและนักวิจารณ์ชาวอังกฤษ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “The Meaning of Art” ทั้งเรื่องศิลปะและความงาม ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับความงามไว้ว่า “ความงามหมายถึงเอกภาพของความสัมพันธ์อันมีระเบียบแบบแผนของรูปแบบที่ปรากฏต่อประสาทสัมผัสของเราและทำให้เกิดความพึงพอใจ”[10] ดังนั้นความงามจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่คงที่ เพราะศิลปินแต่ละคนจะสร้างศิลปะเพื่อความพึงพอใจของตน ทำให้ผลงานศิลปะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน

สำหรับเรื่องศิลปะเขาได้ให้ความหมายไว้ว่า “ศิลปะคือความพยายามที่จะสร้างสรรค์รูปแบบที่พึงพอใจขึ้นมาและรูปแบบดังกล่าวจะก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกในความงามแก่ตัวเรา

---

[9] จรุญ โกมุรัตนานนท์. **สุนทรียศาสตร์ปัญหาเบื้องต้นในปรัชญาศิลปะและความงาม**. พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต, 2540), 38.

[10] วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, **ศิลปวิชาการ 2 : ศิลปะคืออะไร**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : มูลนิธิศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีอนุสรณ์,2549) ,73.

อารมณ์ความรู้สึกในความงามนั้นจะเป็นที่พึงพอใจได้ก็ต่อเมื่อประสาทสัมผัสของเรารู้สึกชื่นชมในความมีเอกภาพหรือความกลมกลืนกันของความสัมพันธ์อันมีระเบียบ

3.8. เนลสัน กูดแมน(Nelson Goodman 1906-1998)

เขาเป็นนักปรัชญาชาวอเมริกัน ผู้เขียนหนังสือ “ภาษาของศิลปะ” (The language of Art, 1968) สำหรับเขา ศิลปะคือภาษาหรือสัญลักษณ์ระบบหนึ่ง ผู้หญิงในภาพเขียนหนึ่ง “แทน” หรือ “บ่งถึง” ผู้หญิง ไม่ใช่เพราะมันคล้ายคลึงผู้หญิงแต่เพราะมันคือสัญลักษณ์ตัวหนึ่งในระบบสัญลักษณ์ภาพซึ่งเราจะต้องเรียนรู้และเข้าใจมัน

กูดแมน แบ่งศิลปะเป็นสองประเภทคือ อัลโลกราฟฟิก (Allographic) และ ออโต้กราฟฟิก (Autographic) ความแตกต่างของศิลปะทั้งสองนี้ทำให้ศิลปะทั้งสองประเภทมีระบบสัญลักษณ์ที่ต่างกัน ศิลปะแบบอัลโลกราฟฟิกได้แก่ วรรณคดี ดนตรี ศิลปะประเภทนี้สามารถมีหลายชิ้น ซ้ำกันได้ แต่ละชิ้นจะเป็นของแท้เท่าเทียมกัน นวนิยาย “โรมิโอและจูเลียต” เขียนโดยเชคสเปียร์สามารถพิมพ์ได้หลายเล่ม แต่ละเล่มถือได้ว่าเป็นโรมิโอและจูเลียตของแท้ที่เชคสเปียร์ได้แต่งเอาไว้ตราบใดที่มีการพิมพ์ครบทุกตัวอักษรที่ได้ประพันธ์เอาไว้ เช่นเดียวกันกับเพลง “ซิมโฟนีหมายเลข 5” ของ บีโธเฟ่นสามารถเล่นได้หลายครั้งในวงดนตรีที่ต่างกัน ซิมโฟนีหมายเลข 5 ที่เล่นทุกครั้งถือได้ว่าเป็นของแท้เท่าเทียมกันตราบใดที่ตัวโน้ตทุกตัวที่เล่นนั้นตรงตามที่บีโธเฟ่นประพันธ์เอาไว้ ส่วนศิลปะประเภทออโต้กราฟฟิกนั้น ได้แก่ ภาพเขียนเป็นศิลปะที่สามารถมีได้หลายชิ้นซ้ำกัน แต่ของแท้จะมีเพียงชิ้นเดียวคือ ต้นฉบับ เราสามารถคัดลอกภาพ โมนาลิซ่า(Mona Lisa)ของลีโอนาโด ดาวินชี ได้หลายภาพเหมือนต้นฉบับแต่ภาพโมนาลิซ่าของแท้มีออยู่ชิ้นเดียวเท่านั้นคือชิ้นที่เขียนโดยลีโอนาโด ดาวินชี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โดยสรุปแล้วกูดแมนเชื่อว่าการเลียนแบบในศิลปะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับโลกภายนอกที่ไม่ใช่ลักษณะตรงไปตรงมา หรือเป็นเพียงแค่ความคล้ายคลึง ศิลปะสามารถแทนหรือบ่งถึงสิ่งที่ไม่เหมือนตัวมันเช่นเดียวกับสัญลักษณ์หรือแบบแผนทางภาษา การเข้าใจหรือซาบซึ้งต่อศิลปะจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงภาษาหรือสัญลักษณ์ของศิลปะ เช่นเดียวกับที่ต้องเรียนรู้ในภาษาและสัญลักษณ์ระบบอื่น

3.9. อี. เอช. กอมบริช (E.H.Gomb rich 1960)

เขาเป็นนักทฤษฎีทางสัญลักษณ์ที่โดดเด่น นอกจากนี้เขายังเป็นนักจิตวิทยาและนักประวัติศาสตร์ผู้เขียนหนังสือ “ศิลปะและภาพลวงตา” (Art and illusion, 1960)

กอมบริชเชื่อว่าศิลปะคือสัญลักษณ์หรือภาษาอย่างหนึ่ง เขาคิดว่าถ้าจิตรกรต้องวาดภาพเลียนแบบสิ่งใด มันไม่ได้หมายความว่าเขาต้องการเลียนแบบสิ่งนั้นให้เหมือน ในทางกลับกันการเลียนแบบของเขาเป็นการใช้ “สัญลักษณ์” ชนิดหนึ่งเพื่อต้องการบอกถึงบางสิ่งจากโลกภายนอก ศิลปินจะไม่ทำงานศิลปะด้วยสายตามองผ่าน แต่จะใช้ “คำศัพท์” หรือ “แบบแผนทางภาษา”ของศิลปะอันพัฒนาและเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน ดังเช่น ถ้าจิตรกรต้องการวาดภาพหน้าคน เขามักจะเริ่มจากการเขียนวงกลม แต่ที่จิตรกรเขียนวงกลมไม่ใช้เพราะว่าเขาเห็นศีรษะเป็นวงกลม แต่เพราะวงกลมคือ “แบบแผน” หรือ “คำศัพท์” ของภาพเขียนซึ่งเขาได้ใช้บรรยายใบหน้า วงกลมนั้นจะเป็นใบหน้าคนตามที่จิตรกรต้องการได้ไม่ใช่เพราะว่ามันคล้ายคลึงกับใบหน้าได้ดี แต่เพราะมันใช้แทนใบหน้าได้ดี ถ้าจิตรกรได้สร้างสรรค์วงกลมนั้นต่อโดยใช้ทักษะตกแต่งเปลี่ยนแปลงจนเหมือนใบหน้าของคนที่เป็นต้นแบบนั้น นั่นก็ไม่ใช่เพราะเป็นเป้าหมายแรกที่จิตรกรต้องการเริ่มทำให้เหมือนกับสิ่งที่เขาเห็น แต่เป็นการดัดแปลงในสิ่งที่จิตรกรสร้างขึ้นตั้งแต่ต้น ในการเขียนภาพเหมือนนี้ วงกลมต้องมาก่อนและสำคัญกว่าความเหมือน วงกลมคือภาษาศิลปะที่จิตรกรต้องการรู้และเข้าใจต่อภาษาศิลปะนี้คือสิ่งที่ทำให้จิตรกรเป็นจิตรกร

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

3.10. อาร์เธอร์ ซี. ดันโต(Arthur C. Danto 1924-1998)

เขาเป็นนักปรัชญาชาวอเมริกัน จุดเริ่มต้นของวิวัฒนาการสำคัญครั้งแรกแห่งวงการศิลปะของเขามาจากนิทรรศการศิลปะของแอนดี วาร์ฮอล์ (Andy Warhol) ที่ นิวยอร์ก ปี 1964 เพราะผลงาน Brillo ของ วาร์ฮอล์ และผลงานอื่นๆในแนว ป๊อป-อาร์ต (Pop Art)ได้แสดงให้เห็นว่าวัสดุประจำวันสองชิ้น ชิ้นหนึ่งเป็นงานศิลปะได้ในขณะที่อีกชิ้นหนึ่งเป็นเพียงสินค้าจำหน่ายตามร้านทั่วไป ในการนี้เป็นการเปิดช่องว่างให้แก่ผลิตภัณฑ์ประจำวันทั่วไป ไม่ว่าจะใช้วัสดุหรือวิธีการผลิตเช่นไร หรือจะมีสุนทรียะในระดับใดก็ตาม สามารถเป็นผลงานศิลปะชิ้นหนึ่งได้ Brillo จึงไม่เพียงแต่ปลดปล่อยผลงานศิลปะให้เป็นอิสระจากกฎเกณฑ์ของสุนทรียภาพดั้งเดิมเท่านั้น หากยังสามารถปลดปล่อยศิลปะให้เป็นอิสระจากวัตถุวิสัยได้ทุกประการ และเป็นครั้งแรกที่ทุกสิ่งสมารถกลายเป็นศิลปะได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าวัตถุทุกชิ้นทั้งอดีตและอนาคตจะเป็นศิลปะได้ตามใจชอบซึ่งจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ดังนี้

3.10.1. สามารถอธิบายได้ว่า อะไรทำให้วัสดุชิ้นนี้เป็นงานศิลปะ และสามารถบอกได้ว่างานชิ้นนี้เกี่ยวกับอะไร ด้วยเหตุผลนี้เท่านั้นที่มีความแตกต่างระหว่างผลงานศิลปะกับวัสดุทั่วไป ศิลปะจะต้องเป็นสิ่งที่บอกได้ว่า เกี่ยวกับอะไรในขณะที่ วัสดุทั่วไปไม่มีการบอกว่าเกี่ยวกับ

อะไร เช่นเดียวกับกล่องผงซักฟอกไม่ได้เกี่ยวอะไร ในขณะที่ Brillo ของวาร์ฮอล์ บอกถึงสภาพของโลกที่เราอยู่ สะท้อนให้เห็นภาพของตัวเราเองทุกคนและให้สำนึกต่อเหตุการณ์ในโลกนี้

3.10.2. เราไม่อาจเห็นได้จากวัสดุเสมอไปว่าสิ่งนี้เกี่ยวกับอะไรหรือไม่ เช่นเมื่อมีกล่องสีแดง ซึ่งมีขนาดเท่ากันและรูปลักษณ์เหมือนกันทุกประการ วางเรียงกันสามกล่อง เราย่อมบอกไม่ได้ว่า กล่องไหนคืองานศิลปะ ยอกจากว่าเรารู้ว่ากล่องไหนคือผลงานศิลปะและเหตุใดจึงเป็นงานศิลปะ

3.10.3. ผลงานศิลปะจะมีคุณสมบัติบางอย่างที่สิ่งธรรมดาไม่มี เพียงแต่อยู่ในภาวะที่มองไม่เห็น วัตถุหนึ่งจะกลายเป็นศิลปะได้ต่อเมื่อสามารถทำให้เกิดการแสดงความหมายได้ ศิลปินจำต้องบ่งภาวะของวัตถุนั้นๆ ดังนั้นศิลปะจึงไม่มีภาวะตามที่ lyotard เข้าใจ คือศิลปะเป็นตัวกระตุ้นความคิดโดยบังเอิญ ส่วนทฤษฎีของดันโต คือการแสดงความหมายของวัตถุหนึ่งนั้นเป็นการทำให้วัตถุนั้นมีภววิสัยตามที่ควรจะเป็น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าวัตถุทุกชนิดจะเหมาะต่อการตีความหมาย เพราะการตีความหมายแปลว่า แสดงความเกี่ยวโยงกันระหว่างผลงานสาระ

3.10.4. หลักสำคัญสำหรับเดาความหมายของผลงานคือการพิจารณาถึง เวลา สถานที่ สถานการณ์และประเพณีที่ผลงานถูกสร้างขึ้น ก็สามารถโยงให้เขาใจผลงานนั้น ได้ข้อมูลแวดล้อมต่างๆจากทฤษฎีศิลป์และความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์ ย่อมสำคัญต่อการเข้าใจในผลงานนั้นๆ เพราะความเป็นศิลปะจะขึ้นอยู่กับทฤษฎีเหล่านี้เสมอ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

3.10.5. สิ่งที่จะเป็นผลงานศิลปะนั้นไม่ขึ้นอยู่กับข้อมูลว่าสร้างขึ้นมาจากวัตถุใด หากแต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแสดงความหมายเท่านั้น

3.10.6. ความหมายที่แสดงออกในผลงานย่อมสำคัญต่อความเป็นศิลปะ แต่ไม่อาจเป็นผลงานศิลปะได้เอง เพราะงานศิลปะแฝงโครงสร้างการอุปมา-อุปมัยในตัว เพื่อจะเข้าใจผลงานได้ดี จึงจำเป็นต้องเข้าใจคำอุปมา-อุปมัย ซึ่งไม่เพียงแต่ความหมายเท่านั้นแต่ยังแสดงเหตุว่า ทำไมจึงใช้คำเปรียบเทียบเฉพาะคำนี้ และไม่ใช้คำอื่น

ตารางที่ 2 สรุปคำจำกัดความ “ศิลปะคืออะไร” โดยนักปรัชญายุคต่างๆ

	คำนิยาม	**นักปรัชญา**	**ความหมาย**
1	**ศิลปะคือการลอกเลียนแบบธรรมชาติ** (Art is the imitation of nature.)	เพลโต (Plato) BCE	- หน้าที่ของศิลปินคือต้องเข้าใจธรรมชาติ รู้จักถ่ายทอดแรงดลใจที่เกิดจากธรรมชาติให้เห็นเป็นรูปทรงและมีเรื่องราวถูกต้องตามความเป็นจริง เท่าที่ความงามในธรรมชาติจะอำนวย[11] - คำว่าเลียนแบบในที่นี้มีหมายความว่า การเลียนแบบโลกภายนอก (หรือการเลียนแบบธรรมชาติ) แต่โลกภายนอกมีทั้งสภาพที่ปรากฏ(Appearance) และสภาพที่เป็นจริง (Reality) - โลกของแบบคือโลกของความเป็นจริง มีความเป็นอมตะและเป็นนิรันดร์ สมบูรณ์และมีค่าสูงสุด ส่วนโลกของผัสสะซึ่งเป็นโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่เป็นเพียงโลกแห่งมายาหรือโลกแห่งสภาพที่ปรากฏ โลกของผัสสะสามารถเข้าถึงด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ทุกๆสิ่งในโลกแห่งผัสสะเรียกว่าสิ่งเฉพาะ (Particular thing) โลกทั้งสองไม่ได้อยู่ร่วมกัน - โลกของแบบเป็นโลกของความจริงและมีคุณค่าสูงสุด ดังนั้นเพลโตจึงคิดว่าแบบเฉพาะมีค่าต่ำกว่าสิ่งสากลเพราะเป็นเพียงความคล้ายคลึงและยังห่างไกลจากความจริง ทำให้ผลงานศิลปะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่มีค่าต่ำ เนื่องจากสิ่งที่ถูกเลียนแบบนั้นห่างไกลจากความจริงอยู่แล้ว เมื่อศิลปะเป็นสิ่งที่ถูกเลียนแบบมาอีกทีผลลัพธ์ที่ออกมาก็ยิ่งมีความห่างไกลจากความจริง
		อริสโตเติล (Aristotle)	- ศิลปะสำหรับอริสโตเติลยังคงเชื่อถึงโลกของแบบและโลกของผัสสะเหมือนเพลโต สำหรับส่วนที่แตกต่างคือ โลกของแบบและโลกของผัสสะอยู่ในโลกเดียวกัน แบบสากลเป็นแบบที่เป็นสิ่งจริงแท้อัน

[11] อารี สุทธิพันธ์, **ศิลปนิยม**. พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2535),14.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
		384 - 322 BCE	สมบูรณ์ และแฝงอยู่ในคนทุกคนที่เป็นสิ่งเฉพาะ - เขาเชื่อว่าการเลียนแบบโลกภายนอกซึ่งไม่ใช่สิ่งเฉพาะแต่เป็นสิ่งสากลที่แฝงอยู่ในสิ่งเฉพาะ ศิลปะไม่ใช่การเลียนแบบสิ่งที่สัมผัสได้ ศิลปะไม่ใช่การเลียนแบบที่เลียนแบบออกมาอีกทอดหนึ่งอย่างความเชื่อของเพลโต แต่เป็นการเลียนแบบ “ต้นแบบ” หรือ “แก่นสาร” ของสิ่งต่างๆโดยตรง ศิลปินไม่ได้มองสิ่งต่างๆในฐานะที่เป็นเพียงสิ่งๆหนึ่ง แต่พิจารณาในฐานะที่เป็นสิ่งสากลของสิ่งนั้น ดังนั้น ศิลปะของอริสโตเติลสามารถเข้าถึงความจริงได้[12] - การเลียนแบบตามทัศนะของอริสโตเติลนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นแก่นแท้ของงานศิลปะ ไม่ใช่เป็นเพียงวิถีทางแต่เป็นเป้าหมายสุดท้าย การเลียนแบบไม่ใช่การลอกเลียนของจริงเพื่อสร้างสรรค์ของสวยงาม แต่การเลียนแบบเป็นวิธีการลอกเลียนของจริงจนมีความคล้ายคลึงกันซึ่งอาจจะเลียนแบบสิ่งที่น่าเกลียด หรืออาจจะเลียนแบบจนเกินจริงทั้งทางบวกและทางลบก็ได้
		อิมมานูเอล คานท์ (Imanuel Kant) 1724-1804	- ความงามในทัศนะของเขา เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสกันระหว่างความรู้สึกกับความเข้าใจของเราที่มีต่อสิ่งนั้น เราจึงเกิดความพึงพอใจกับภาวะของธรรมชาติทั้งหลายเช่น ดอกไม้บาน เสียงนกร้อง ฯลฯ ทำให้ผลงานทางทัศนศิลป์เกิดขึ้นมาก แต่ความงามของธรรมชาติเป็นความงามที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ไม่ใช่เพราะศิลปินเป็นคนทำ ดังนั้นศิลปินที่สร้างผลงานให้คล้ายคลึงกับธรรมชาติได้มากเท่าไหร่ ย่อมเป็นศิลปินที่มีคุณค่า เพราะเขาสามารถสร้างอารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการได้ปรากฏ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

[12] จรูญ โกมุทรัตนานนท์, **ศิลปะคืออะไร**.พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ้อ แกรมมี่จำกัด, 2539), 26.

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
			ชัดเจนในรูปแบบศิลปกรรม
2	**ศิลปะคือการแสดงออกเกี่ยวกับความศรัทธาเชื่อถือของแต่ละสมัย** (Art is the expression of the spirit of the age.)	เซนต์ โธมัส อะไควนาส (St.Thomas Aquinas) 1225-1247	- สิ่งที่เรียกว่าศิลปะนั้นไม่เพียงแต่เป็นผลงานที่เกิดจากจินตนาการของศิลปิน แต่ควรสะท้อนให้เห็นถึงศีลธรรมความสง่างามของพระเจ้าเป็นเบื้องต้น เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์สามารถทำให้ตนเองมีจิตวิญญาณและปัญญาที่เกิดจากความเป็นเหตุประสานกลมกลืนกันได้ มนุษย์ก็จะมีความสุข และนี่คือหน้าที่สำคัญของศิลปะ
		<u>นักวิชาการไทย</u> อารี สุทธิพันธ์ (2535)	- เขาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับนิยามนี้ว่าความศรัทธาความเชื่อถือเป็นเรื่องใหญ่ เป็นความพอใจของคนในสังคมที่จะยอมรับ ดังนั้นศิลปินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเองก็มีหน้าที่สำคัญที่จะต้องเสนอหรือแสดงความเชื่อนั้นๆให้ปรากฏเป็นรูปทรงตามแบบแผนที่มีมาแต่เดิม รูปทรงเหล่านี้เมื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมแล้วมักจะเรียกกันว่าศิลปะประจำชาติ (Traditional Art) - เขายังได้กล่าวไว้ว่า คำนิยามของศิลปะที่ว่าเป็นเรื่องของการแสดงออกถึงความเชื่อความศรัทธานี้ ยังมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับแบบอย่างของศิลปกรรมที่เหลืออยู่จากอดีต โดยเฉพาะศิลปะที่เกี่ยวกับศิลปะประจำชาติ เพราะเปรียบเสมือนแนวทางให้คนยุคหลังค้นคว้า จำลำดับ ยุคสมัย และแบบอย่างต่างๆได้สะดวกขึ้น เป็นความจริงที่ว่า ศิลปะสมัยโบราณเน้นการฝึกปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่เพื่อรักษาแบบอย่างของครูอาจารย์ไว้ ผู้เรียนต้องลอกเลียนแบบแผนวิธีการของครูไว้ ใครที่ออกนอกกรอบแบบแผนของครูก็ไม่ได้รับการยอมรับ การศึกษาในลักษณะนี้เท่ากับเป็นการรักษาความเชื่อ ความศรัทธา ตลอดจน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
			แบบอย่างของศิลปกรรมโบราณในยุคนั้นให้เหลือสืบทอดต่อกันมา ซึ่งสอดคล้องกับคำนิยามที่อารีได้กล่าวไว้
3	**ศิลปะคือการแสดงออก** ศิลปะคือการแสดงออกทางบุคลิกภาพเด่นๆ ของศิลปิน (Art is the emotional expression of human personality.)	ยูจีน เวอรอง (Eugene Veron) 1825-1889	- มีรากฐาน ทางจิตวิทยา และมีความเชื่อตั้งแต่สมัยกลางจนถึงสมัยใหม่ - เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นตามความต้องการของผู้อุปการะ โดยถือว่าศิลปินสามารถสร้างสิ่งที่มองไม่เห็นให้เกิดเป็นรูปทรงขึ้นมา - ความหมายในแนวนี้เป็นการบอกข้อจำกัดของศิลปินที่มีจำนวนจำกัดและเป็นการแสดงออกที่เด่นออกมาเพียงไม่กี่คน - เป็นการแสดงออกที่ปรากฏชัดเจน โดยใช้องค์ประกอบศิลป์เป็นตัวกลาง อันได้แก่ เส้น สี การเคลื่อนไหว เสียง คำ ภายใต้อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์[13]
	ศิลปะคือการถ่ายทอด	ลีโอ ตอลสตอย (Leo Tolstoy)	- ศิลปะคือกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์ทำขึ้นอย่างรู้ตัวโดยใช้สื่อสัมผัสได้(เส้น สี เสียง คำพูด) เพื่อแสดงออกหรือสื่อสารความรู้สึกที่มีอยู่ภายในตัวเขาไปยังคนอื่นเพื่อให้เกิดการรับรู้และเกิดความรู้สึก

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซอฟต์สกิลส์

[13] เอกชัย สุนทรพงศ์ และเสาวนิตย์ แสงวิเชียร, **ความงาม : สุนทรียศาสตร์สำหรับผู้ไฝ่รู้**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2529) , 7.

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
	ความรู้สึกหรือแสดงความรู้สึกเป็นรูปทรง (Art is the transformation of feeling into form)	1828-1910	เช่นเดียวกับตน - เป็นการถ่ายทอดสิ่งที่เป็นรูปทรงสามารถสร้างความเป็นอิสระให้ศิลปินหลุดออกจากกฎเกณฑ์เดิม ถือเป็นการสร้างสรรค์ลักษณะใหม่ - เขาเชื่อว่าศิลปะที่ดีจะต้องสื่อได้ดีและสามารถทำให้ผู้ชมรู้สึกว่างานศิลปะนั้นกำลังพูดกับเขาและแสดงอารมณ์บางอย่างให้เขาทราบ
		เบเนเดตโต โครเช่ (Benedetto Groce) 1866-1952	- ศิลปะคือสหัสญาณ หรือวิปัสสนาปัญญา ซึ่งหมายถึงปัญญาที่ถูกกลั่นกรองแล้ว หรือปัญญาที่สะสมอยู่ในสมองของมนุษย์ เมื่อเวลาแสดงออกมาก็นำมาใช้ได้ในทันที ถ้าเป็นปัญญาทางศิลปะหรือความชัดเจนสะสมอยู่ในสมองจนเป็นสหัสญาณแล้วเมื่อจะแสดงออกในทางศิลปะแล้วก็แสดงออกโดยทันทีและสำเร็จสมบูรณ์กว่าผู้ที่มีความรู้เรื่องศิลปะที่ยังขาดความชัดเจน[14] - ศิลปะเป็นการแสดงให้เห็นถึงการเข้าใจลึกซึ้งซึ่งบรรยายให้รู้ในวิธีอื่นไม่ได้นอกจากสร้างเป็นศิลปะ
		ดับบลิว.เอช.พาร์คเกอร์ (W.H.Parker)	- ความรู้หรือความคิดที่บังเกิดขึ้นจากส่วนลึกของจิตใจ (Intuitive Knowledge) ซึ่ง - เป็นความรู้ส่วนบุคคลที่เกิดจากการ จินตนาการ นั่นเอง โดยตัวจินตนาการนั้นจะเป็นตัวสร้างภาพขึ้นมาในหัวของเรา ซึ่งต่างจาก Logical Knowledge ที่เป็นความรู้อันเกิดจากความเข้าใจ - ศิลปะเป็นการระบายความปรารถนาในจิตใจของศิลปินออกมาในรูปแบบของจินตนาการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

[14] เรื่องเดียวกัน, 8.

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
	ศิลปะคือการแสดงออก(Art as Expression)	อาร์. จี. คอลลิงวูด (R.G Collingwood) 1963	- ศิลปะคือการแสดงออกซึ่งความคิด จินตนาการ
4	**ศิลปะคือสื่อติดต่อระหว่างกันแบบหนึ่ง** (Art is Communication)	ลีโอ ตอลสตอย Leo Tolstoy (1828-1910)	- ศิลปะเป็นวิธีสื่อสารวิธีหนึ่งระหว่างมนุษย์ด้วยกัน หมายถึงว่าผู้สร้างกับผู้ดูต่างเข้าใจร่วมกันได้จากศิลปะที่มองเห็นนั้น ผู้ดูรู้ว่าผู้สร้างกำลังจะอธิบายหรือบอกกล่าวเรื่องอะไร ในกรณีของการสื่อความหมายร่วมกันนี้เรียกว่าสัญลักษณ์ แต่ไม่ถือว่าสัญลักษณ์เป็นศิลปะเพราะเป็นการทำตามข้อตกลงของสังคมร่วมกัน ถือเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้ดู ต่างจากในทางศิลปะนั้นไม่มีการจำกัดเสรีภาพของผู้ดูเลย ให้ผู้ดู ดูด้วยความพอใจและสมัครใจ
5	**ศิลปะคือการแสดงออกทางความงาม**	เซอร์ เฮอร์เบิรต์ รีด (Sir. Herbert Read)	- คือ ความพยายามที่จะสร้างสรรค์รูปแบบที่พึงพอใจขึ้นมา และรูปแบบดังกล่าวจะก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกในความงามแก่ตัวเรา อารมณ์ความรู้สึกทางความงามนั้นจะเป็นที่พึงพอใจได้ ก็ต่อเมื่อประสาทสัมผัสของเรารู้สึกชื่นชมในความมีเอกภาพหรือความกลมกลืนกันของความสัมพันธ์อันมีระเบียบ[15]

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

[15] วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, **ศิลปวิชาการ 2 : ศิลปะคืออะไร**. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : มูลนิธิศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี, 2549), 74.

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
		1893-1968	- คือการแสดงออกถึงความพึงพอใจของศิลปินให้ปรากฏเป็นรูปธรรม ตามกระบวนการศิลปะ ศิลปะจึงเป็นกระบวนการสุดท้ายที่อยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ การจัดรูปแบบของความพึงพอใจที่มีมาก่อน การแสดงออกอาจจะไม่ต้องอาศัยการจัดการที่มีรูปแบบก็ได้ แต่ไม่บังควรเรียกว่าศิลปะ[16] - อารมณ์ความรู้สึกเป็นสิ่งผลักดันให้เกิดการแสดงออกทางศิลปะ
6	**ศิลปะคือภาษาชนิดหนึ่ง**(Art is Language) ศิลปะคือภาษาชนิดหนึ่ง(Art is Language)	อาร์. จี. คอลลิงวูด (R.G Collingwood) 1963	- ในทัศนคติของคอลลิงวูดคิดว่า ศิลปะทั่วไปมีลักษณะอยู่ 2 สิ่งนั่น คือศิลปะจะต้องแสดงออกได้และศิลปะจะต้องมีจินตนาการ ซึ่งเขาคิดว่าศิลปะมีลักษณะของการประสานรวมกันระหว่างการแสดงออกและจินตนาการ ดังนั้นเขาจึงถือว่าศิลปะคือภาษาอย่างหนึ่ง เพราะภาษาคือสื่ออย่างหนึ่งที่ใช้การแสดงออกถึงความคิดและจินตนาการ
	ศิลปะคือภาษาหรือสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง (Art is language	เนลสัน กูดแมน (Nelson Goodman) 1968	- ศิลปะคือภาษาหรือสัญลักษณ์ระบบหนึ่ง ผู้หญิงในภาพเขียนหนึ่ง “แทน” หรือ “บ่งถึง” ผู้หญิง ไม่ใช่เพราะมันคล้ายคลึงผู้หญิงแต่เพราะมันคือสัญลักษณ์ตัวหนึ่งในระบบสัญลักษณ์ภาพซึ่งเราจะต้องเรียนรู้และเข้าใจมัน - กูดแมน แบ่งศิลปะเป็นสองประเภทคือ อัลโลกราฟฟิก(Allographic) และ ออโต้กราฟฟิก

[16] เรื่องเดียวกัน,75.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
	or symbolic)		(Autographic) ความแตกต่างของศิลปะทั้งสองนี้ทำให้ศิลปะทั้งสองประเภทมีระบบสัญลักษณ์ที่ต่างกัน - ศิลปะแบบอัลโลกราฟฟิกได้แก่ วรรณคดี ดนตรี ศิลปะประเภทนี้สามารถมีหลายชิ้น ซ้ำกันได้ ส่วนศิลปะประเภทออโต้กราฟฟิกนั้น ได้แก่ ภาพเขียนเป็นศิลปะที่สามารถมีได้หลายชิ้นซ้ำกัน แต่ของแท้จะมีเพียงชิ้นเดียวคือ ต้นฉบับ
		อี. เอช. กอมบริช (E.H. Gombrich) 1960	- ศิลปะคือสัญลักษณ์หรือภาษาอย่างหนึ่ง เขาคิดว่าถ้าจิตรกรต้องวาดภาพเลียนแบบสิ่งใด มันไม่ได้หมายความว่าเขาต้องการเลียนแบบสิ่งนั้นให้เหมือน ในทางกลับกันการเลียนแบบของเขาเป็นการใช้ “สัญลักษณ์” ชนิดหนึ่งเพื่อต้องการบอกถึงบางสิ่งจากโลกภายนอก ศิลปินจะไม่ทำงานศิลปะด้วยสายตามองผ่าน แต่จะใช้ “คำศัพท์” หรือ “แบบแผนทางภาษา”ของศิลปะอันพัฒนาและเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน
		<u>นักวิชาการไทย</u> อารี สุทธิพันธ์ (2535)	- มีการอธิบายความหมายถึงสื่อและภาษาว่า “สื่อ” เป็นตัวกลางที่สามารถเชื่อมโยงให้ถึงกัน หรือสามารถทำการ ติดต่อกันได้ “ภาษา” หมายถึง เสียงหรือสื่อที่สามารถเข้าใจซึ่งกันและกันได้ เมื่อสรุปรวมแล้ว ทั้งสื่อและภาษาเป็นพฤติกรรม ที่แสดงออก เพื่อให้มีการติดต่อถึงกัน และเมื่อ ตีความหมายของนิยามที่ว่า ศิลปะ เป็นสื่อหรือภาษาได้อย่างไร โดยนำศิลปะไปเปรียบเทียบกับสื่อที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน ใน “ภาษาพูด”เป็นลักษณะถ่ายทอดโดยใช้สื่อประเภทเสียง เปล่งออกมาเป็นคำหรือประโยค เพื่อสื่อความหมายในสิ่งที่ผู้พูดต้องการถ่ายทอดให้ผู้ฟังได้รับรู้ ส่วน“ภาษาเขียน” เป็น

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันลิขสิทธิ์

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
			ลักษณะการสื่อความหมายโดยอาศัยสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ ฯลฯ เพื่อโยง ให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน - อารียังได้มีข้อสังเกตกับคำว่า “ศิลปะเป็นภาษา”นั้น ไม่ใช่ภาษาที่ใช้กันอยู่ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ฯลฯ หากเป็นภาษาที่มีเส้น สี น้ำหนัก รูปทรง ทิศทาง แสงเงา และมีการประกอบต่างจากวิธีผสมตัวเช่นภาษาทั่วไป
7	**ศิลปะคือรูปทรง** (Art as Form.)	คลีฟ เบลล์ (Clive Bell) 1851-1964	- การที่เราจะเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่างานศิลปะนั้นเป็นเรื่องง่าย เนื่องมาจากการที่นำส่วนต่างๆของวัสดุหรือองค์ประกอบต่างๆมาจัดเรียงกันได้อย่างลงตัว ซึ่งมันไม่สำคัญว่ามันจะต้องลอกเลียนมาจากอะไรหรือพยายามจะสื่ออะไรออกมา ยกตัวอย่างภาพวาดเป็นงานศิลปะเนื่องมาจาก สี รูปทรง และเส้นสายต่างๆถูกร้อยเรียงเข้าด้วยกัน ซึ่งการจัดเรียงของสิ่งต่างๆนี่เองที่ Bell เรียกมันว่า "Form" ของงานศิลปะ - สำหรับ Bell แล้ว งานศิลปะนั้นไม่จำเป็นจะต้อง บ่งบอก ถึงอะไรเลย ซึ่งนั่นก็เป็นข้อได้เปรียบซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ทำไมงาน Modern Abstract ถึงเป็นงานศิลปะ ทั้งที่งาน Abstract นั้นก็ไม่ได้บ่งบอก (Represent) ถึงอะไรเลย (แม้ว่าผู้ชมหรือแม้กระทั่งตัวศิลปินเองบางครั้งก็ พยายามหาความหมายของตัวงาน) - สังเกตได้ว่าที่ Bell กล่าวถึงนั้น หมายถึง ศิลปะที่มองเห็นได้ แต่ถึงกระนั้น นักปรัชญาทั้งหลายต่างเชื่อว่า มุมมองของ Bell สามารถประยุกต์ใช้ได้กับงานศิลปะแขนงอื่นเช่นกัน อย่างเช่น ดนตรี ซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
			- Bell มีความคิดที่ว่า Form และการจัดวางองค์ประกอบต่างๆของชิ้นงาน นั่นคือการที่ทำให้ชิ้นงานนั้นๆเรียกว่า ศิลปะ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า การจัดเรียงแบบสุ่มๆหรือมั่วๆจะเรียกว่างานศิลปะไปซะหมด แต่ Bell กล่าวไว้น่าสนใจว่า ส่วนต่างๆของชิ้นงานนั้นต้องถูกจัดเรียงออกมาซึ่งทำให้ "อารมณ์ของเรานั้นสั่นไหวได้" (Stir our aesthetic emotions)
8	**ศิลปะคือสิ่งที่ "โลกศิลปะ" กำหนดให้เป็น** (Art is what the Artworld says it is.)	จอร์จ ดิคกี้ (George Dickie) 1974	- งานศิลปะคือสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอต่อโลกศิลปะสาธารณะ (Art world Public) - โลกศิลปะสาธารณะ คือกลุ่มบุคคล ผู้ซึ่งตระเตรียมและมีความเข้าใจในการวัดระดับของงานศิลปะที่ถูกนำเสนอต่อตน - โลกศิลปะคือความเป็นทั้งหมด (Totality) ของ Art world Systems - ระบบของโลกศิลปะ คือแนวทางและรูปแบบในการนำเสนอผลงานของศิลปินออกสู่สาธารณชน - มีข้อสังเกตอย่างหนึ่งว่าแนวความคิดแบบนี้นั้นทำให้ ทุกสิ่ง สามารถเป็นงานศิลปะได้ งาน "ศิลปะ" ของ Marcel Duchamp เป็นตัวอย่างที่ดีซึ่งนำเสนอ วัตถุ ทั่วๆไปมาทำเป็นงานศิลปะ และถูกเรียกว่างานศิลปะเมื่อโลกศิลปะยอมรับมัน
9	**ศิลปะคือ ความชำนาญในการลำดับประสบการณ์และถ่ายทอด**	**<u>นักวิชาการไทย</u>** อารี สุทธิพันธ์ (2535)	- เป็นการมุ่งสู่การกระทำของศิลปินและความสามารถในกระบวนการลำดับงานนั้นๆ ศิลปินแต่ละคนย่อมมีวิธีการทำงานของแต่ละคนตามลำดับขั้นเฉพาะตัว ตามประสบการณ์ที่ได้รับและฝึกฝนมา - ผู้ที่ได้รับยกย่องให้เป็นศิลปิน มักเป็นผู้ชำนาญในการถ่ายทอดจินตนาการและประสบการณ์ของตนให้เป็นรูปทรงได้ ศิลปินอาจสร้างจินตนาการของโลกใหม่ หรืออาจสร้างจินตนาการจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
	ตามจินตนาการให้เป็นวัตถุที่มีสุนทรียภาพ (Art is the skillful ,imaginative interpretation and ordering of experience in an esthetic object)		เช่น จินตนาการของสัตว์ในหิมพานต์ จินตนาการของมนุษย์ในอีก 100 ปีข้างหน้า แรงดลใจที่สร้างจินตนาการนี้ส่วนใหญ่ได้รับมาจากประสบการณ์ตามธรรมชาติที่เห็นรอบๆตัวนั่นเอง ดังนั้นผลของจินตนาการจึงเรียกว่าเป็นศิลปะ
10	**ศิลปะคือเครื่องมือที่จะช่วยให้มนุษย์หยั่งเห็นธรรมชาติของมโนคติ**	จอร์จ ฟีดริก วิลเฮล์ม เฮเกล (George Friedrich Wilhelm Hegel) 1770-1831	- เขาคิดว่าศิลปะไม่มีลักษณะทางกายภาพที่แน่นอน แต่สามารถเกิดเผยให้เห็นมโนคติ ดังนั้นศิลปะจึงมีหน้าที่เปิดเผยความจริงโดยอาศัยความรู้สึกแบบอารมณ์ศิลป์ และพยายามให้เกิดรูปแบบออกมาได้ใกล้เคียงกับมโนคติมากที่สุด
		แจค คามินสกี (Jack Kaminsky)	- เขาได้วิเคราะห์ ศิลปะในทัศนะของเฮเกลว่ามีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มนุษย์หยั่งเห็นธรรมชาติของมโนคติ เป็นความรู้ในเชิงปฏิบัติและทฤษฎีทางศิลปะของเฮเกลมีส่วนสัมพันธ์กับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

	คำนิยาม	นักปรัชญา	ความหมาย
		1970	ทฤษฎีทางอภิปรัชญา ซึ่งเป็นส่วนที่มีความต่างกับแนวคิดของคานท์ที่ยกย่องศิลปะแต่ยกย่องเพียงแค่เป็นความรู้ธรรมดาที่น่าสนใจเท่านั้น ไม่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตมนุษย์ - คามินสกียังกล่าวถึงความคิดของเฮเกลว่า ศิลปะคือความพยายามของมนุษย์ที่จะค้นคว้าหาความสำเร็จในความล้มเหลว ศิลปะเป็นเครื่องมือหยั่งเห็นถึงสิ่งที่เป็นเครื่องหมายของการเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ศิลปะเป็นเรื่องความรู้ที่เฮเกลคิดว่าน่าจะขึ้นอยู่กับเทคนิคและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ศิลปะจึงต้องพัฒนาและต้องสามารถหยั่งเห็นเข้าไปในความคิดที่มีการพัฒนานี้ ความเจริญเติบโตของศิลปะจึงขึ้นอยู่กับความพอใจของสังคมมากกว่าที่จะมาจากภาพแทนของความคิดเพียงอย่างเดียว ศิลปะแต่ละชิ้นในตัวของมันเองจึงมีกระบวนการของความก้าวหน้า มีแบบของศิลปะที่เป็นอิสระ และมีความเป็นจริงแบบวัตถุวิสัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ โดยแยกตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. **สัดส่วนนักศึกษากับความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะ** (ตารางที่ 3 หน้า 53)

จากการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความเข้าใจความหมายของศิลปะซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ สามารถแจกแจงได้ว่า คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจความหมายของศิลปะในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ (คณะจิตรกรรมฯ) รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณคดี (คณะโบราณฯ) คณะดุริยางคศาสตร์ (คณะดุริยางค์ฯ) และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ (คณะสถาปัตย์ฯ) ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจความหมายศิลปะในระดับน้อย สูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือคณะโบราณฯ คณะมัณฑนศิลป์ คณะจิตรกรรมฯ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่เข้าใจความหมายของศิลปะสูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ ส่วนคณะอื่นๆอีก 3 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

สัดส่วนนักศึกษากับความเข้าใจความหมายของศิลปะในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 3

2. **สัดส่วนนักศึกษากับความเข้าใจความหมายทางสุนทรียศาสตร์** (ตารางที่ 4 หน้า 54)

จากการศึกษาความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์จากตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์แบ่งเป็น 3 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะสถาปัตยฯ คณะดุริยางค์ฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์น้อย สูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะจิตรกรรมฯ คณะโบราณฯ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่มีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์สูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณฯ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะจิตรกรรมฯตามลำดับ

สัดส่วนนักศึกษากับความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 4

3. **สัดส่วนนักศึกษากับความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ปรัชญากรีก** (ตารางที่ 5 หน้า 55)

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญากรีกของอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญากรีกซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญากรีกในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ ส่วนคณะสถาปัตย์ฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันที่ลิขสิทธิ์

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญากรีกน้อย สูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะจิตรกรรมฯ คณะโบราณฯ คณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะสถาปัตย์ฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญากรีกสูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือคณะมัณฑนศิลป์ คณะดุริยางค์ฯ คณะโบราณฯ และคณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ

สัดส่วนนักศึกษากับความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัญกรีกในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 5

4. **สัดส่วนนักศึกษากับความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ปรัชญาสมัยกลาง** (ตารางที่ 6 หน้า 56)

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยกลางของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความเข้าใจประวัติศาสตร์ของ

ปรัชญาสมัยกลางซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น สัดส่วนนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยกลางในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ ส่วนคณะอื่นๆอีก 4 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยกลางน้อยสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ ส่วนคณะอื่นๆอีก 3 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยกลางสูงที่สุดคือ คณะมัณฑนศิลป์และคณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ คณะจิตรกรรมฯ และคณะโบราณฯ ตามลำดับ

สัดส่วนนักศึกษากับความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยกลางในระดับต่างๆ แต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 6

5. **สัดส่วนนักศึกษากับความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ปรัชญาสมัยใหม่** (ตารางที่ 7 หน้า 57)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยใหม่ของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยใหม่ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยใหม่ในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆ อีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยใหม่น้อยสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆ อีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยใหม่สูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะมัณฑนศิลป์ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ

สัดส่วนนักศึกษากับความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยใหม่ในระดับต่างๆ แต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 7

6. **สัดส่วนนักศึกษากับการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของไทย** (ตารางที่ 8 หน้า 58)

จากการศึกษาการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของไทยของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของไทยซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่รู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของไทยในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆอีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่รู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของไทยน้อย สูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ ส่วนคณะดุริยางค์ฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่รู้จักและไม่เข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของไทยสูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณฯ และคณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ

สัดส่วนนักศึกษากับการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของไทยในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 8

7. **สัดส่วนนักศึกษากับการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของตะวันออก** (ตารางที่ 9 หน้า 59)

จากการศึกษาการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของตะวันออกของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของตะวันออกซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่รู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของตะวันออกในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆอีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่รู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของตะวันออกน้อย สูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณฯ คณะจิตรกรรมฯ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่รู้จักและไม่เข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของตะวันออกสูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะสถาปัตย์ฯ คณะโบราณฯ และคณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ

สัดส่วนนักศึกษากับการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของตะวันออกในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 9

8. **สัดส่วนนักศึกษากับการให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์** (ตารางที่ 10 หน้า 60)

จากการศึกษาการให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนการให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับมากที่สุด สูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ คณะจิตรกรรมฯ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับมาก สูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ คณะดุริยางค์ฯ คณะจิตรกรรมฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับปานกลาง สูงที่สุดคือ คณะมัณฑนศิลป์ รองลงมาคือ คณะจิตรกรรมฯ คณะดุริยางค์ฯ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะโบราณฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับน้อย สูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆอีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสนใจในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับน้อยที่สุด สูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ ส่วนคณะอื่นๆอีก 4 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสนใจในระดับนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลพบุรี

สัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 10

9. **สัดส่วนนักศึกษากับความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์** (ตารางที่ 11 หน้า 61)

จากการศึกษาความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับมากที่สุดสูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะโบราณฯ ตามลำดับ ส่วนคณะจิตรกรรมฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในตัวผู้สอนในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับมาก สูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณฯ และคณะจิตรกรรมฯตามลำดับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับปานกลางสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณฯ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับน้อย สูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆอีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนความพึงพอใจในตัวผู้สอนในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับน้อยที่สุด สูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ ส่วนคณะอื่นๆอีก 4คณะไม่มีสัดส่วนความพึงพอใจในตัวผู้สอนในระดับนี้

สัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 11

10. สัดส่วนนักศึกษากับความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ (ตารางที่ 12 หน้า 62)

จากการศึกษาความพึงพอใจในในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับสามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับมากที่สุดสูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาอื่นๆอีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับมากสูงที่สุดคือ นักศึกษาคณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะโบราณฯ ตามลำดับ ส่วนคณะจิตรกรรมฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับปานกลางสูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะดุริยางค์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับน้อย สูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณฯ คณะดุริยางค์ฯ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับน้อยที่สุด สูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ ส่วนคณะโบราณฯไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนในระดับนี้

สัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 12

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันที่

11. สัดส่วนนักศึกษากับความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ (ตารางที่ 13 หน้า 63)

จากการศึกษาความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับมากที่สุดสูงที่สุดคือ คณะมัณฑนศิลป์ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ คณะโบราณฯ และคณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ ส่วนคณะสถาปัตย์ฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับมาก สูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ คณะโบราณฯ คณะมัณฑนศิลป์ คณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับปานกลางสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะดุริยางค์ฯ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะมัณฑนศิลป์ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับน้อย สูงที่สุดคือ นักศึกษาคณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางค์ฯตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆอีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับน้อยที่สุด สูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆอีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับนี้

สัดส่วนนักศึกษาที่มีความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 13

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

12. สัดส่วนนักศึกษากับการให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (ตารางที่ 14 หน้า 64)

จากการศึกษาการให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนการให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันในระดับมากที่สุดสูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ คณะดุริยางค์ฯ คณะจิตรกรรมฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันในระดับมาก สูงที่สุดคือ นักศึกษาคณะโบราณฯ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ คณะจิตรกรรมฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันในระดับปานกลาง สูงที่สุดคือ คณะมัณฑนศิลป์ รองลงมาคือ คณะจิตรกรรมฯ คณะสถาปัตย์ฯ คณะดุริยางค์ฯ และคณะโบราณฯ ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันในระดับน้อย สูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะจิตรกรรมฯ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะโบราณฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันในระดับน้อยที่สุด สูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ ส่วนคณะอื่นๆอีก 4 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันในระดับนี้

สัดส่วนนักศึกษาที่ให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 14

13. สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่ง (ตารางที่ 15 หน้า 65)

จากการศึกษาความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่งของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า ความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ

การออกแบบตกแต่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ สามารถแจกแจงได้ว่า คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่งในระดับไม่เคยไป สูงที่สุดคือ คณะดุริยางคศาสตร์ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะสถาปัตย์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่งในระดับน้อยกว่า 1 ครั้งต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะจิตรกรรมฯ คณะดุริยางค์ฯ คณะโบราณฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่งในระดับ เดือนละ 1 ครั้ง สูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณฯ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ ส่วนคณะดุริยางค์ฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่งในระดับ มากกว่า 1 ครั้ง ต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ คณะมัณฑนศิลป์ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆอีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่งในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 15

14. **สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรม** (ตารางที่ 16 หน้า 66)

จากการศึกษาความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรมของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า ความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรมซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับสามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรมในระดับไม่เคยไป สูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ คณะจิตรกรรมฯ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรมแต่งในระดับน้อยกว่า 1 ครั้งต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะจิตรกรรมฯ คณะ

มัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ ส่วนคณะโบราณฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรมในระดับเดือนละ 1 ครั้ง สูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆอีก 2 คณะ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรมในระดับมากกว่า 1 ครั้ง ต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ ส่วนคณะอื่นๆ อีก 3 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรมในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 16

15. **สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรี** (ตารางที่ 17 หน้า 67)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากการศึกษาความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรีของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรีซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับสามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรีในระดับไม่เคยไป สูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะสถาปัตย์ฯ และคณะจิตรกรรมฯ ตามลำดับ ส่วนคณะดุริยางค์ฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรีแต่งในระดับน้อยกว่า 1 ครั้งต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ คณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะจิตรกรรมฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ ส่วนคณะโบราณฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรีในระดับเดือนละ 1 ครั้ง สูงที่สุดคือ นักศึกษาคณะสถาปัตย์ฯ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ คณะจิตรกรรมฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ ส่วนคณะโบราณฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรีในระดับมากกว่า 1 ครั้ง ต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ ส่วนคณะอื่นๆอีก 3 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรีในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 17

16. **สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดี** (ตารางที่ 18 หน้า 68)

จากการศึกษาความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดีของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดีซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ สมารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดีในระดับไม่เคยไป สูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะจิตรกรรมฯตามลำดับ ส่วนคณะโบราณฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันที่

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดีแต่งในระดับน้อยกว่า 1 ครั้งต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะสถาปัตย์ฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดีในระดับเดือนละ 1 ครั้ง สูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ ส่วนคณะดุริยางค์ฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดีในระดับมากกว่า 1 ครั้ง ต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ โบราณคดี รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะจิตรกรรมฯ ส่วนคณะอื่นๆอีก 2 คณะไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดีในระดับต่างๆแต่ละคณะ แยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 18

17. สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะ (ตารางที่ 19 หน้า 69)

จากการศึกษาความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า สัดส่วนความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ สามารถแจกแจงได้เป็น คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะในระดับไม่เคยไป สูงที่สุดคือ คณะดุริยางค์ฯ รองลงมาคือ คณะโบราณฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ ส่วนคณะจิตรกรรมฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะในระดับน้อยกว่า 1 ครั้งต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ คณะมัณฑนศิลป์ รองลงมาคือ คณะดุริยางค์ฯ คณะ สถาปัตย์ฯ และคณะโบราณฯ ตามลำดับ ส่วนคณะจิตรกรรมฯ ไม่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการในระดับนี้

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะในระดับเดือนละ 1 ครั้ง สูงที่สุดคือ คณะโบราณฯ รองลงมาคือ คณะสถาปัตย์ฯ คณะจิตรกรรมฯ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางค์ฯ ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะในระดับมากกว่า 1 ครั้ง ต่อ 1 เดือนสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะสถาปัตย์ฯ โบราณคดี และคณะดุริยางค์ฯ

สัดส่วนนักศึกษากับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะในระดับต่างๆแต่ละคณะแยกตามภาควิชา แสดงในตารางที่ 19

18. คะแนนความเข้าใจศิลปะของนักศึกษาจาก 5 คณะวิชา (ภาพที่ 1 หน้า 70)

จากการศึกษาคะแนนความเข้าใจศิลปะของตัวอย่างนักศึกษาจำนวน 108 คนพบว่าคณะคณะจิตรกรรมฯ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้าใจศิลปะที่ 2.94 คะแนน คณะ สถาปัตย์ฯ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้าใจศิลปะที่ 2.18 คะแนน คณะโบราณฯ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้าใจศิลปะที่ 2.27 คะแนน คณะมัณฑนศิลป์มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้าใจศิลปะที่ 2.14 คะแนนและคณะดุริยางค์ฯ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้าใจศิลปะที่ 1.62 คะแนน

นอกจากนี้พบว่า คะแนนความเข้าใจศิลปะของนักศึกษาจาก 5 คณะมีความแตกต่างกัน โดยคะแนนความเข้าใจศิลปะของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ ต่างจากคณะมัณฑนศิลป์ และดุริยางค์ฯ แต่คะแนนของนักศึกษาคณะสถาปัตย์ฯ และคณะโบราณฯ ไม่ต่างจากคณะจิตรกรรมฯ

19. **นักศึกษาศิลปะกับจำนวนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่เรียน แยกตามคณะวิชา** (ภาพที่ 2 หน้า 71)

จากการศึกษาจำนวนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่เรียน ของตัวอย่างนักศึกษาศิลปะจำนวน 108 คนด้วยแบบสอบถามพบว่า 100% ของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ เรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ 3 วิชา ส่วนคณะสถาปัตย์ฯ มี 88% ของนักศึกษาเรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ 1 วิชาอีก 12% เรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ 2 วิชา 100% ของนักศึกษาคณะโบราณฯ เรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ 1 วิชา คณะมัณฑนศิลป์ 79% เรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ 1 วิชา อีก 14% และ 7% เรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ 2 และ 3 วิชาตามลำดับ 95% ของนักศึกษาคณะดุริยางค์ฯ เรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ 1 วิชา อีก 5% เรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ 2 วิชา

จากการวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น พบว่า สมการมีความชันเท่ากับ 0.4 (P value < 0.05) ค่า R^2 (ค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ) เท่ากับ 0.11 ซึ่งอธิบายได้ว่า ผลของคะแนนความเข้าใจทางศิลปะเป็นผลหรืออิทธิพลจากจำนวนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่เรียน 11%ส่วนที่เหลืออีก 89% เป็นผลจากตัวแปรหรือปัจจัยอื่นๆ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 3 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะ แยกตามคณะและภาควิชา

คณะ	ภาควิชา	ระดับความเข้าใจ					
		ไม่เข้าใจ		เข้าใจน้อย		เข้าใจระดับพื้นฐาน	
		n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	0	0.00	3	50.00	3	50.00
	ประติมากรรม	0	0.00	0	0.00	3	100.00
	ภาพพิมพ์	0	0.00	2	100.00	0	0.00
	ศิลปไทย	0	0.00	1	33.33	2	66.67
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	1	50.00	1	50.00
	รวม	0	0.00	7	43.75	9	56.25
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	0	0.00	4	100.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	0	0.00	7	53.85	6	46.15
	รวม	0	0.00	11	64.71	6	35.29
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	0	0.00	6	54.55	5	45.45
	รวม	0	0.00	6	54.55	5	45.45
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	0	0.00	4	44.44	5	55.56
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	1	12.50	3	37.50	4	50.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	0	0.00	2	33.33	4	66.67
	ประยุกตศิลปศึกษา	0	0.00	5	55.56	4	44.44
	การออกแบบเครื่องประดับ	0	0.00	3	60.00	2	40.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	0	0.00	3	50.00	3	50.00
	รวม	1	2.33	20	46.51	22	51.16
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	1	14.29	3	42.86	3	42.86
	ดนตรีแจ๊ส	0	0.00	3	42.86	4	57.14
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	2	28.57	3	42.86	2	28.57
	รวม	3	14.29	9	42.86	9	42.86
รวม 5 คณะ		4	3.70	53	40.07	51	47.22

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 4 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา

		ระดับความเข้าใจ					
		ไม่เข้าใจ		เข้าใจน้อย		เข้าใจระดับพื้นฐาน	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	0	0.00	4	66.67	2	33.33
	ประติมากรรม	0	0.00	0	0.00	3	100.00
	ภาพพิมพ์	0	0.00	2	100.00	0	0.00
	ศิลปไทย	1	33.33	0	0.00	2	66.67
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	2	100.00	0	0.00
	รวม	1	6.25	8	50.00	7	43.75
สถาปัตยกรรม ศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	0	0.00	4	100.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	5	38.46	6	46.15	2	15.38
	รวม	5	29.41	10	58.82	2	11.76
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	4	36.36	5	45.45	2	18.18
	รวม	4	36.36	5	45.45	2	18.18
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	3	33.33	6	66.67	0	0.00
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	6	75.00	1	12.50	1	12.50
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	1	16.67	4	66.67	1	16.67
	ประยุกตศิลปศึกษา	3	33.33	6	66.67	0	0.00
	การออกแบบเครื่องประดับ	3	60.00	2	40.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	1	16.67	5	83.33	0	0.00
	รวม	17	39.53	24	55.81	2	4.65
ดุริยางค ศาสตร์	การแสดงดนตรี	4	57.14	3	42.86	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	6	85.71	0	0.00	1	14.29
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	5	71.43	2	28.57	0	0.00
	รวม	15	71.43	5	23.81	1	4.76
	รวม 5 คณะ	42	38.89	52	48.15	14	12.96

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 5 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) ที่มีความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญากรีก แยกตามคณะและภาควิชา

		ระดับความเข้าใจ					
		ไม่เข้าใจ		เข้าใจน้อย		เข้าใจระดับพื้นฐาน	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	2	33.33	2	33.33	2	33.33
	ประติมากรรม	0	0.00	1	33.33	2	66.67
	ภาพพิมพ์	0	0.00	2	100.00	0	0.00
	ศิลปไทย	1	33.33	2	66.67	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	0	0.00	2	100.00
	รวม	3	18.75	7	43.75	6	37.50
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	4	100.00	0	0.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	13	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	17	100.00	0	0.00	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	4	36.36	4	36.36	3	27.27
	รวม	4	36.36	4	36.36	3	27.27
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	8	88.89	1	11.11	0	0.00
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	7	87.50	1	12.50	0	0.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	6	100.00	0	0.00	0	0.00
	ประยุกต์ศิลปศึกษา	1	11.11	5	55.56	3	33.33
	การออกแบบเครื่องประดับ	4	80.00	1	20.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	5	83.33	1	16.67	0	0.00
	รวม	31	72.09	9	20.93	3	6.98
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	0	0.00	6	85.71	1	14.29
	ดนตรีแจ๊ส	5	71.43	2	28.57	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	5	71.43	2	28.57	0	0.00
	รวม	10	47.62	10	47.62	1	4.76
	รวม 5 คณะ	65	60.19	30	27.78	13	12.04

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 6 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญายุคกลาง แยกตามคณะและภาควิชา

		ระดับความเข้าใจ					
		ไม่เข้าใจ		เข้าใจน้อย		เข้าใจระดับพื้นฐาน	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	6	100.00	0	0.00	0	0.00
	ประติมากรรม	3	100.00	0	0.00	0	0.00
	ภาพพิมพ์	2	100.00	0	0.00	0	0.00
	ศิลปไทย	3	100.00	0	0.00	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	1	50.00	1	50.00	0	0.00
	รวม	15	93.75	1	6.25	0	0.00
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	3	75.00	1	25.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	13	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	16	94.12	1	5.88	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	10	90.91	0	0.00	1	9.09
	รวม	10	90.91	0	0.00	1	9.09
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	9	100.00	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	8	100.00	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	6	100.00	0	0.00	0	0.00
	ประยุกตศิลปศึกษา	9	100.00	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบเครื่องประดับ	5	100.00	0	0.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	6	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	43	100.00	0	0.00	0	0.00
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	21	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม 5 คณะ	105	97.22	2	1.85	1	0.93

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 7 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) ที่มีความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญายุคใหม่ แยกตามคณะและภาควิชา

		ระดับความเข้าใจ					
		ไม่เข้าใจ		เข้าใจน้อย		เข้าใจระดับพื้นฐาน	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	6	100.00	0	0.00	0	0.00
	ประติมากรรม	2	66.67	0	0.00	1	33.33
	ภาพพิมพ์	1	50.00	1	50.00	0	0.00
	ศิลปไทย	2	66.67	1	33.33	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	1	50.00	0	0.00	1	50.00
	รวม	12	75.00	2	12.50	2	12.50
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	2	50.00	2	50.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	13	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	15	88.24	2	11.76	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	10	90.91	0	0.00	1	9.09
	รวม	10	90.91	0	0.00	1	9.09
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	9	100.00	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	8	100.00	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	5	83.33	0	0.00	1	16.67
	ประยุกตศิลปศึกษา	6	66.67	1	11.11	2	22.22
	การออกแบบเครื่องประดับ	5	100.00	0	0.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	6	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	39	90.70	1	2.33	3	6.98
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	21	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม 5 คณะ	97	89.81	5	4.63	6	5.56

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 8 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) ที่รู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของไทย แยกตามคณะและภาควิชา

คณะ	ภาควิชา	ไม่รู้จัก		รู้จักชื่อ		รู้จักชื่อและปรัชญา	
		n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	2	33.33	3	50.00	1	16.67
	ประติมากรรม	2	66.67	0	0.00	1	33.33
	ภาพพิมพ์	1	50.00	1	50.00	0	0.00
	ศิลปไทย	1	33.33	1	33.33	1	33.33
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	1	50.00	1	50.00
	รวม	6	37.50	6	37.50	4	25.00
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	3	75.00	1	25.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	13	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	16	94.12	1	5.88	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	7	63.64	2	18.18	2	18.18
	รวม	7	63.64	2	18.18	2	18.18
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	9	100.00	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	8	100.00	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	5	83.33	1	16.67	0	0.00
	ประยุกตศิลปศึกษา	5	55.56	2	22.22	2	22.22
	การออกแบบเครื่องประดับ	3	60.00	0	0.00	2	40.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	2	33.33	2	33.33	2	33.33
	รวม	32	74.42	5	11.63	6	13.95
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	21	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม 5 คณะ	82	75.93	14	12.96	12	11.11

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 9 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) ที่รู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญา นักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ นักปรัชญาของตะวันออก แยกตามคณะและภาควิชา

คณะ	ภาควิชา	ไม่รู้จัก		รู้จักชื่อ		รู้จักชื่อและปรัชญา	
		n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	4	66.67	0	0.00	2	33.33
	ประติมากรรม	3	100.00	0	0.00	0	0.00
	ภาพพิมพ์	1	50.00	1	50.00	0	0.00
	ศิลปไทย	2	66.67	0	0.00	1	33.33
	ทฤษฎีศิลป์	1	50.00	0	0.00	1	50.00
	รวม	11	68.75	1	6.25	4	25.00
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	4	100.00	0	0.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	9	69.23	4	30.77	0	0.00
	รวม	13	76.47	4	23.53	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	8	72.73	1	9.09	2	18.18
	รวม	8	72.73	1	9.09	2	18.18
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	7	77.78	0	0.00	2	22.22
	การออกแบบนิเทศศิลป์	7	87.50	1	12.50	0	0.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	5	83.33	0	0.00	1	16.67
	ประยุกตศิลปศึกษา	8	88.89	0	0.00	1	11.11
	การออกแบบเครื่องประดับ	3	60.00	2	40.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	5	83.33	1	16.67	0	0.00
	รวม	35	81.40	4	9.30	4	9.30
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	6	85.71	1	14.29	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	7	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	20	95.24	1	4.76	0	0.00
	รวม 5 คณะ	87	80.56	11	10.19	10	9.26

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 10 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับการให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา

		มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	0	0.00	0	0.00	4	66.67	2	33.33	0	0.00
	ประติมากรรม	0	0.00	2	66.67	1	33.33	0	0.00	0	0.00
	ภาพพิมพ์	0	0.00	1	50.00	0	0.00	1	50.00	0	0.00
	ศิลปไทย	0	0.00	2	66.67	1	33.33	0	0.00	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	1	50.00	0	0.00	1	50.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	1	6.25	5	31.25	7	43.75	3	18.75	0	0.00
สถาปัตยกรรม ศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	0	0.00	3	75.00	1	25.00	0	0.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	1	7.69	6	46.15	6	46.15	0	0.00	0	0.00
	รวม	1	5.88	9	52.94	7	41.18	0	0.00	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	3	27.27	7	63.64	1	9.09	0	0.00	0	0.00
	รวม	3	27.27	7	63.64	1	9.09	0	0.00	0	0.00
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	0	0.00	3	33.33	4	44.44	2	22.22	0	0.00
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	1	12.50	1	12.50	4	50.00	1	12.50	1	12.50
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	1	16.67	3	50.00	2	33.33	0	0.00	0	0.00
	ประยุกตศิลปศึกษา	1	11.11	2	22.22	5	55.56	1	11.11	0	0.00
	การออกแบบเครื่องประดับ	0	0.00	2	40.00	3	60.00	0	0.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	0	0.00	1	16.67	5	83.33	0	0.00	0	0.00
	รวม	3	6.98	12	27.91	23	53.49	4	9.30	1	2.33
ดุริยางค ศาสตร์	การแสดงดนตรี	2	28.57	3	42.86	2	28.57	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	0	0.00	1	14.29	4	57.14	1	14.29	1	14.29
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	0	0.00	3	42.86	3	42.86	0	0.00	1	14.29
	รวม	2	9.52	7	33.33	9	42.86	1	4.76	2	9.52
	รวม 5 คณะ	10	9.26	40	37.04	47	43.52	8	7.41	3	2.78

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 11 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา

คณะ	ภาควิชา	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	0	0.00	2	33.33	1	16.67	3	50.00	0	0.00
	ประติมากรรม	0	0.00	1	33.33	2	66.67	0	0.00	0	0.00
	ภาพพิมพ์	0	0.00	1	50.00	1	50.00	0	0.00	0	0.00
	ศิลปไทย	0	0.00	1	33.33	2	66.67	0	0.00	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	1	50.00	0	0.00	1	50.00	0	0.00
	รวม	0	0.00	6	37.50	6	37.50	4	25.00	0	0.00
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	1	25.00	3	75.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	4	30.77	7	53.85	2	15.38	0	0.00	0	0.00
	รวม	5	29.41	10	58.82	2	11.76	0	0.00	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	3	27.27	5	45.45	1	9.09	1	9.09	1	9.09
	รวม	3	27.27	5	45.45	1	9.09	1	9.09	1	9.09
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	1	11.11	6	66.67	2	22.22	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	3	37.50	4	50.00	0	0.00	1	12.50	0	0.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	2	33.33	2	33.33	0	0.00	2	33.33	0	0.00
	ประยุกตศิลปศึกษา	5	55.56	3	33.33	1	11.11	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบเครื่องประดับ	2	40.00	2	40.00	1	20.00	0	0.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	1	16.67	4	66.67	1	16.67	0	0.00	0	0.00
	รวม	14	32.56	21	48.84	5	11.63	3	6.98	0	0.00
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	3	42.86	4	57.14	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	3	42.86	3	42.86	1	14.29	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	3	42.86	4	57.14	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	9	42.86	11	52.38	1	4.76	0	0.00	0	0.00
	รวม 5 คณะ	31	28.70	53	49.07	15	13.89	8	7.41	1	0.93

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 12 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา

คณะ	ภาควิชา	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	0	0.00	0	0.00	3	50.00	2	33.33	1	16.67
	ประติมากรรม	0	0.00	0	0.00	2	66.67	1	33.33	0	0.00
	ภาพพิมพ์	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2	100.00	0	0.00
	ศิลปไทย	0	0.00	0	0.00	2	66.67	1	33.33	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	50.00	1	50.00
	รวม	0	0.00	0	0.00	7	43.75	7	43.75	2	12.50
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	0	0.00	1	25.00	3	75.00	0	0.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	0	0.00	3	23.08	7	53.85	2	15.38	1	7.69
	รวม	0	0.00	4	23.53	10	58.82	2	11.76	1	5.88
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	1	9.09	1	9.09	6	54.55	3	27.27	0	0.00
	รวม	1	9.09	1	9.09	6	54.55	3	27.27	0	0.00
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	0	0.00	1	11.11	5	55.56	2	22.22	1	11.11
	การออกแบบนิเทศศิลป์	0	0.00	1	12.50	4	50.00	2	25.00	1	12.50
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	0	0.00	0	0.00	3	50.00	3	50.00	0	0.00
	ประยุกตศิลปศึกษา	2	22.22	1	11.11	4	44.44	2	22.22	0	0.00
	การออกแบบเครื่องประดับ	1	20.00	0	0.00	2	40.00	1	20.00	1	20.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	0	0.00	1	16.67	2	33.33	3	50.00	0	0.00
	รวม	3	6.98	4	9.30	20	46.51	13	30.23	3	6.98
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	1	14.29	2	28.57	4	57.14	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	0	0.00	2	28.57	3	42.86	1	14.29	1	14.29
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	0	0.00	1	14.29	4	57.14	2	28.57	0	0.00
	รวม	1	4.76	5	23.81	11	52.38	3	14.29	1	4.76
	รวม 5 คณะ	5	4.63	14	12.96	54	50.00	28	25.93	7	6.48

มหาวิทยาลัยศิลปากร ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

ตารางที่ 13 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะและภาควิชา

		มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	1	16.67	0	0.00	5	83.33	0	0.00	0	0.00
	ประติมากรรม	0	0.00	0	0.00	3	100.00	0	0.00	0	0.00
	ภาพพิมพ์	0	0.00	0	0.00	2	100.00	0	0.00	0	0.00
	ศิลปไทย	0	0.00	2	66.67	1	33.33	0	0.00	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	0	0.00	2	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	1	6.25	2	12.50	13	81.25	0	0.00	0	0.00
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	0	0.00	2	50.00	1	25.00	1	25.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	0	0.00	8	61.54	4	30.77	1	7.69	0	0.00
	รวม	0	0.00	10	58.82	5	29.41	2	11.76	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	1	9.09	4	36.36	5	45.45	0	0.00	1	9.09
	รวม	1	9.09	4	36.36	5	45.45	0	0.00	1	9.09
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	0	0.00	2	22.22	5	55.56	2	22.22	0	0.00
	การออกแบบนิเทศศิลป์	3	37.50	2	25.00	2	25.00	0	0.00	1	12.50
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	4	66.67	1	16.67	1	16.67	0	0.00	0	0.00
	ประยุกตศิลปศึกษา	1	11.11	5	55.56	2	22.22	1	11.11	0	0.00
	การออกแบบเครื่องประดับ	2	40.00	3	60.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	0	0.00	2	33.33	2	33.33	2	33.33	0	0.00
	รวม	10	23.26	15	34.88	12	27.91	5	11.63	1	2.33
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	2	28.57	2	28.57	3	42.86	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	0	0.00	3	42.86	3	42.86	1	14.29	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	1	14.29	3	42.86	2	28.57	0	0.00	1	14.29
	รวม	3	14.29	8	38.10	8	38.10	1	4.76	1	4.76
	รวม 5 คณะ	15	13.89	39	36.11	43	39.81	8	7.41	3	2.78

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 14 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับการให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวัน แยกตามคณะและภาควิชา

คณะ	ภาควิชา	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	1	16.67	3	50.00	1	16.67	1	16.67	0	0.00
	ประติมากรรม	0	0.00	1	33.33	2	66.67	0	0.00	0	0.00
	ภาพพิมพ์	0	0.00	1	50.00	1	50.00	0	0.00	0	0.00
	ศิลปไทย	1	33.33	1	33.33	1	33.33	0	0.00	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	1	50.00	1	50.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	3	18.75	7	43.75	5	31.25	1	6.25	0	0.00
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	1	25.00	2	50.00	0	0.00	0	0.00	1	25.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	4	30.77	3	23.08	5	38.46	1	7.69	0	0.00
	รวม	5	29.41	5	29.41	5	29.41	1	5.88	1	5.88
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	4	36.36	6	54.55	1	9.09	0	0.00	0	0.00
	รวม	4	36.36	6	54.55	1	9.09	0	0.00	0	0.00
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	0	0.00	4	44.44	4	44.44	1	11.11	0	0.00
	การออกแบบนิเทศศิลป์	2	25.00	4	50.00	2	25.00	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	2	33.33	3	50.00	1	16.67	0	0.00	0	0.00
	ประยุกตศิลปศึกษา	2	22.22	2	22.22	4	44.44	1	11.11	0	0.00
	การออกแบบเครื่องประดับ	2	40.00	1	20.00	2	40.00	0	0.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	0	0.00	0	0.00	6	100.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	8	18.60	14	32.56	19	44.19	2	4.65	0	0.00
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	2	28.57	4	57.14	1	14.29	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	0	0.00	4	57.14	2	28.57	1	14.29	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	2	28.57	2	28.57	2	28.57	1	14.29	0	0.00
	รวม	4	19.05	10	47.62	5	23.81	2	9.52	0	0.00
	รวม 5 คณะ	24	22.22	42	38.89	35	32.41	6	5.56	1	0.93

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 15 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่ง แยกตามคณะและภาควิชา

		ไม่เคยไป		<1 ครั้งต่อเดือน		1 ครั้งต่อเดือน		>1 ครั้งต่อเดือน	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	1	16.67	1	16.67	3	50.00	1	16.67
	ประติมากรรม	0	0.00	2	66.67	1	33.33	0	0.00
	ภาพพิมพ์	0	0.00	0	0.00	1	50.00	1	50.00
	ศิลปไทย	0	0.00	0	0.00	3	100.00	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	0	0.00	2	100.00	0	0.00
	รวม	1	6.25	3	18.75	10	62.50	2	12.50
สถาปัตยกรรม ศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	1	25.00	1	25.00	1	25.00	1	25.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	1	7.69	3	23.08	7	53.85	2	15.38
	รวม	2	11.76	4	23.53	8	47.06	3	17.65
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	4	36.36	1	9.09	6	54.55	0	0.00
	รวม	4	36.36	1	9.09	6	54.55	0	0.00
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	0	0.00	0	0.00	4	44.44	5	55.56
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	0	0.00	0	0.00	6	75.00	2	25.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	0	0.00	0	0.00	4	66.67	2	33.33
	ประยุกตศิลปศึกษา	5	55.56	0	0.00	3	33.33	1	11.11
	การออกแบบเครื่องประดับ	0	0.00	1	20.00	2	40.00	2	40.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	0	0.00	1	16.67	5	83.33	0	0.00
	รวม	5	11.63	2	4.65	24	55.81	12	27.91
ดุริยางค ศาสตร์	การแสดงดนตรี	7	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	5	71.43	2	28.57	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	7	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	19	90.48	2	9.52	0	0.00	0	0.00
	รวม 5 คณะ	31	28.70	12	11.11	48	44.44	17	15.74

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 16 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรม แยกตามคณะและภาควิชา

		ไม่เคยไป		<1 ครั้งต่อเดือน		1 ครั้งต่อเดือน		>1 ครั้งต่อเดือน	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	1	16.67	3	50.00	2	33.33	0	0.00
	ประติมากรรม	1	33.33	2	66.67	0	0.00	0	0.00
	ภาพพิมพ์	1	50.00	0	0.00	1	50.00	0	0.00
	ศิลปไทย	3	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	2	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	8	50.00	5	31.25	3	18.75	0	0.00
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	0	0.00	4	100.00	0	0.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	2	15.38	6	46.15	3	23.08	2	15.38
	รวม	2	11.76	10	58.82	3	17.65	2	11.76
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	11	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	11	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	6	66.67	3	33.33	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	8	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	5	83.33	1	16.67	0	0.00	0	0.00
	ประยุกตศิลปศึกษา	5	55.56	1	11.11	3	33.33	0	0.00
	การออกแบบเครื่องประดับ	4	80.00	1	20.00	0	0.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	2	33.33	3	50.00	1	16.67	0	0.00
	รวม	30	69.77	9	20.93	4	9.30	0	0.00
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	7	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	5	71.43	1	14.29	0	0.00	1	14.29
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	7	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	19	90.48	1	4.76	0	0.00	1	4.76
	รวม 5 คณะ	70	64.81	25	23.15	10	9.26	3	2.78

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 17 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรี แยกตามคณะและภาควิชา

		ไม่เคยไป		<1 ครั้งต่อเดือน		1 ครั้งต่อเดือน		>1 ครั้งต่อเดือน	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	5	83.33	0	0.00	1	16.67	0	0.00
	ประติมากรรม	3	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	ภาพพิมพ์	2	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	ศิลปไทย	2	66.67	1	33.33	0	0.00	0	0.00
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	1	50.00	1	50.00	0	0.00
	รวม	12	75.00	2	12.50	2	12.50	0	0.00
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	3	75.00	1	25.00	0	0.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	10	76.92	3	23.08	0	0.00	0	0.00
	รวม	13	76.47	4	23.53	0	0.00	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	11	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	11	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	7	77.78	1	11.11	0	0.00	1	11.11
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	7	87.50	0	0.00	1	12.50	0	0.00
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	6	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	ประยุกตศิลปศึกษา	6	66.67	0	0.00	2	22.22	1	11.11
	การออกแบบเครื่องประดับ	4	80.00	0	0.00	0	0.00	1	20.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	3	50.00	3	50.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	33	76.74	4	9.30	3	6.98	3	6.98
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	0	0.00	1	14.29	2	28.57	4	57.14
	ดนตรีแจ๊ส	0	0.00	2	28.57	3	42.86	2	28.57
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	0	0.00	0	0.00	4	57.14	3	42.86
	รวม	0	0.00	3	14.29	9	42.86	9	42.86
	รวม 5 คณะ	69	63.89	13	12.04	14	12.96	12	11.11

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 18 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านโบราณคดี แยกตามคณะและภาควิชา

		ไม่เคยไป		<1 ครั้งต่อเดือน		1 ครั้งต่อเดือน		>1 ครั้งต่อเดือน	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	1	16.67	3	50.00	2	33.33	0	0.00
	ประติมากรรม	1	33.33	1	33.33	1	33.33	0	0.00
	ภาพพิมพ์	1	50.00	0	0.00	1	50.00	0	0.00
	ศิลปไทย	0	0.00	2	66.67	0	0.00	1	33.33
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	1	50.00	0	0.00	1	50.00
	รวม	3	18.75	7	43.75	4	25.00	2	12.50
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	3	75.00	1	25.00	0	0.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	10	76.92	2	15.38	1	7.69	0	0.00
	รวม	13	76.47	3	17.65	1	5.88	0	0.00
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	0	0.00	3	27.27	2	18.18	6	54.55
	รวม	0	0.00	3	27.27	2	18.18	6	54.55
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	4	44.44	0	0.00	1	11.11	4	44.44
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	6	75.00	1	12.50	0	0.00	1	12.50
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	5	83.33	0	0.00	0	0.00	1	16.67
	ประยุกตศิลปศึกษา	3	33.33	2	22.22	2	22.22	2	22.22
	การออกแบบเครื่องประดับ	5	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	2	33.33	3	50.00	0	0.00	1	16.67
	รวม	25	58.14	6	13.95	3	6.98	9	20.93
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	7	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีแจ๊ส	6	85.71	1	14.29	0	0.00	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	7	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
	รวม	20	95.24	1	4.76	0	0.00	0	0.00
	รวม 5 คณะ	61	56.48	20	18.52	10	9.26	17	15.74

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 19 จำนวนตัวอย่างนักศึกษาศิลปะ (n) กับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะ แยกตามคณะและภาควิชา

		ไม่เคยไป		<1 ครั้งต่อเดือน		1 ครั้งต่อเดือน		>1 ครั้งต่อเดือน	
คณะ	ภาควิชา	n	%	n	%	n	%	n	%
จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	จิตรกรรม	0	0.00	0	0.00	3	50.00	3	50.00
	ประติมากรรม	0	0.00	0	0.00	1	33.33	2	66.67
	ภาพพิมพ์	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2	100.00
	ศิลปไทย	0	0.00	0	0.00	2	66.67	1	33.33
	ทฤษฎีศิลป์	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2	100.00
	รวม	0	0.00	0	0.00	6	37.50	10	62.50
สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมไทย	0	0.00	1	25.00	3	75.00	0	0.00
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	1	7.69	4	30.77	6	46.15	2	15.38
	รวม	1	5.88	5	29.41	9	52.94	2	11.76
โบราณคดี	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	3	27.27	1	9.09	6	54.55	1	9.09
	รวม	3	27.27	1	9.09	6	54.55	1	9.09
มัณฑนศิลป์	การออกแบบภายใน	2	22.22	3	33.33	2	22.22	2	22.22
	การออกแบบนิเทศก์ศิลป์	0	0.00	2	25.00	5	62.50	1	12.50
	การออกแบบผลิตภัณฑ์	0	0.00	3	50.00	1	16.67	2	33.33
	ประยุกตศิลปศึกษา	1	11.11	3	33.33	3	33.33	2	22.22
	การออกแบบเครื่องประดับ	1	20.00	0	0.00	1	20.00	3	60.00
	เครื่องเคลือบดินเผา	0	0.00	4	66.67	2	33.33	0	0.00
	รวม	4	9.30	15	34.88	14	32.56	10	23.26
ดุริยางคศาสตร์	การแสดงดนตรี	2	28.57	2	28.57	2	28.57	1	14.29
	ดนตรีแจ๊ส	2	28.57	3	42.86	2	28.57	0	0.00
	ดนตรีเชิงพาณิชย์	3	42.86	2	28.57	2	28.57	0	0.00
	รวม	7	33.33	7	33.33	6	28.57	1	4.76
	รวม 5 คณะ	15	13.89	28	25.93	41	37.96	24	22.22

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

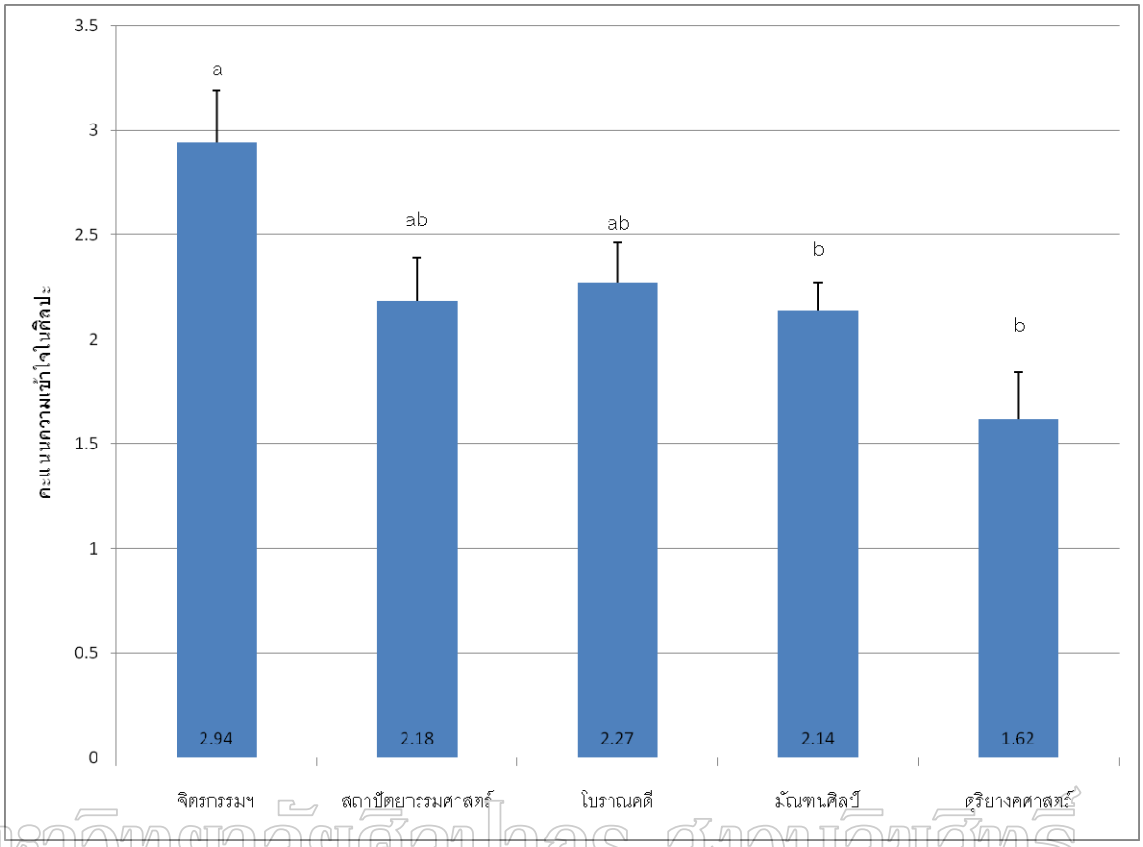

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 1 แผนภูมิแท่งแสดงคะแนนความเข้าใจศิลปะของตัวอย่างนักศึกษาจาก 5 คณะ

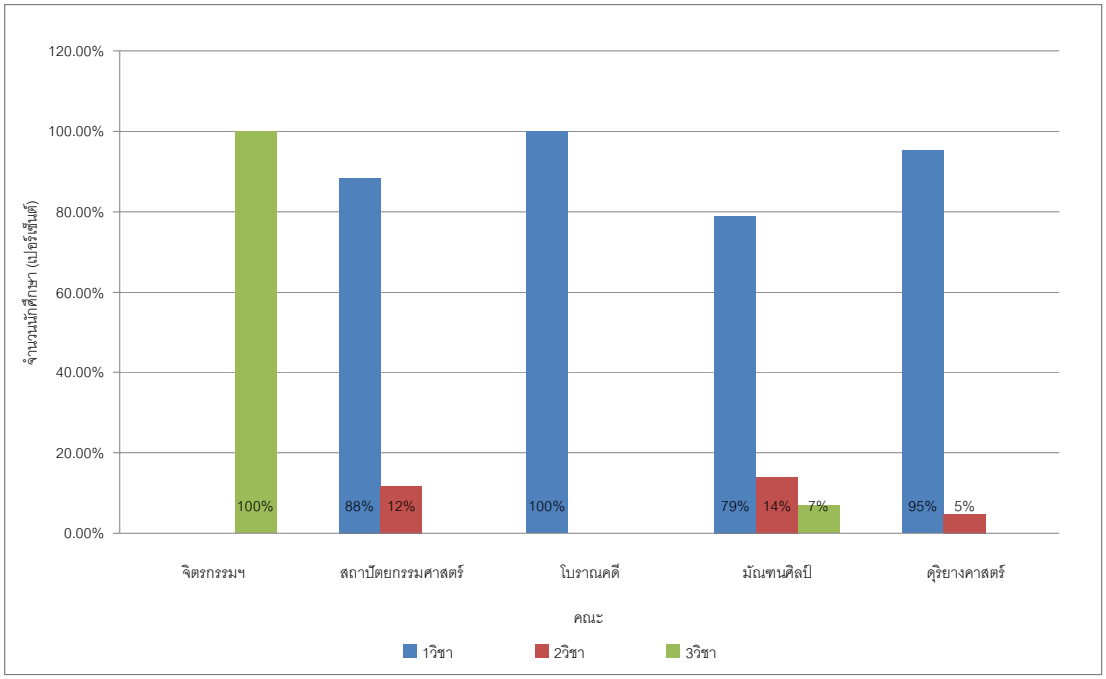

ภาพที่ 2 นักศึกษาศิลปะกับจำนวนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่เรียน แยกตามคณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 4

วิเคราะห์ผลการศึกษา

1. ความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์

จากผลการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า คณะจิตรกรรมฯ มีสัดส่วนของนักศึกษาที่เข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะสูงที่สุด รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณฯ คณะดุริยางค์ฯ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ

ส่วนผลการศึกษาความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากรพบว่า คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานมากที่สุดคือคณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือคณะโบราณฯ คณะสถาปัตย์ฯ คณะดุริยางค์ฯ และคณะมัณฑนศิลป์ตามลำดับ

การวิเคราะห์ในหัวข้อความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากรนี้ จะแบ่งการวิเคราะห์เป็นรายคณะดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนกลาง

1.1 คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์

ผลการศึกษาที่บ่งบอกว่าคณะจิตรกรรมฯ มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 56.25 เป็นเปอร์เซนต์ของนักศึกษาที่มีสัดส่วนมากกว่าครึ่งเพียงแค่ร้อยละ 6.25 ส่วนความเข้าใจในระดับที่รองลงมาคือ เข้าใจน้อยมีสัดส่วนของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ ที่เข้าใจความหมายของศิลปะในระดับนี้สูงถึงร้อยละ 43.75 ถึงแม้ว่าจะเป็นสัดส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 50.00 ก็ตาม

ส่วนผลของการศึกษาความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของคณะจิตรกรรมฯ พบว่าสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานอยู่ที่ร้อยละ 43.75 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่เกินครึ่งหนึ่ง และมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับเข้าใจน้อยอยู่ที่ร้อยละ 50.00 นอกจากนี้ยังมีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่เข้าใจทางสุนทรียศาสตร์อยู่ที่ร้อยละ 6.25 ซึ่งตามหลักและเหตุผลแล้วนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ น่าจะมีความเข้าใจความหมายทางศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานในสัดส่วนที่มากกว่าผลการศึกษาที่ได้กล่าวมา และไม่น่าจะมีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจความหมายทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับ

เข้าใจน้อยสูงจนเกือบถึงครึ่ง เนื่องจากคณะจิตรกรรมฯ เป็นคณะที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนทางด้านวิจิตรศิลป์ (Fine Arts) ควบคู่ไปกับทฤษฎีทางศิลปะต่างๆอย่างเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นการเรียนวิชาปฏิบัติที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองจริง หรือการเรียนทฤษฎีที่มีเนื้อหาสอดแทรกความรู้ความเข้าใจทางวิจิตรศิลป์อยู่ด้วย ถึงแม้ว่าภาควิชาทฤษฎีศิลป์จะเป็นภาควิชาที่มีการเรียนการสอนที่เน้นเชิงวิชาการมากกว่าปฏิบัติแต่นักศึกษาในเอกภาควิชาทฤษฎีศิลป์สามารถเลือกเรียนวิชาโทในภาควิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ(เช่น ภาควิชาจิตรกรรม ภาควิชาประติมากรรม ภาควิชาภาพพิมพ์ ภาควิชาศิลปไทย)ได้ ส่วนนักศึกษาที่เรียนเอกภาควิชาอื่นๆก็จะมีการเรียนวิชาทางทฤษฎีศิลปะเป็นวิชาบังคับเลือกด้วยเช่นกัน

จากผลการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของคณะจิตรกรรมฯ ที่ได้มาในลักษณะดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัยสำคัญหลายๆ ปัจจัยซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.1.1. ปัจจัยทางด้านการเยี่ยมชมงานนิทรรศการประเภทต่างๆของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ พบว่าส่วนใหญ่จะมีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านการออกแบบตกแต่งและนิทรรศการด้านศิลปะ(ตารางที่ 15 หน้า 65และตารางที่ 19 หน้า 69) อยู่ในระดับ เดือนละ 1 ครั้งและมากกว่า 1 ครั้งต่อ 1 เดือน จากการที่นักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ มีความสนใจในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการด้านการออกแบบตกแต่งและศิลปะสูง อาจจะส่งผลให้นักศึกษาคณะนี้มีวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกับศิลปะมากขึ้นโดยจะสร้างความเข้าใจในศิลปะโดยอัตโนมัติด้วยประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ มีความรู้ความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์มากกว่านักศึกษาคณะอื่นๆ

1.1.2. ปัจจัยทางด้านการเรียนการสอน หลักสูตรของคณะจิตรกรรมฯ เป็นหลักสูตรที่ได้รับความพึงพอใจจากนักศึกษา โดยสามารถอ้างอิงจากผลการศึกษาที่พบว่า 100%ของนักศึกษามีความพึงพอใจในเนื้อหาหลักสูตรวิชาทางสุนทรียศาสตร์(ตารางที่ 13 หน้า 63)ในระดับตั้งแต่ปานกลางถึงมากที่สุด แต่ด้วยวิธีการถ่ายทอดหรือการให้ความรู้ตามประสบการณ์ของบุคคลากรในคณะอาจไม่เป็นผลให้นักศึกษาศิลปะบางคนเข้าใจได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งเมื่อดูผลการศึกษาในด้านความพึงพอใจในตัวผู้สอนรายวิชาทางสุนทรียศาสตร์ (ตารางที่ 11 หน้า 61) พบว่าคณะจิตรกรรมฯมีสัดส่วนนักศึกษาที่พอใจในตัวผู้สอนระดับปานกลางและระดับมากในอัตราส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 37.50 พอใจในระดับน้อยร้อยละ 25.00 ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในตัวผู้สอนมีส่วนให้นักศึกษามีความสนใจในการเรียนและจะนำไปสู่ความเข้าใจใน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

เนื้อหามากขึ้น ด้วยเหตุผลใดก็ตามผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงปัจจัยความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันกับผลการศึกษาความเข้าใจความหมายทางศิลปะ อาจเนื่องด้วยนักศึกษาพึงพอใจในตัวผู้สอนบางท่านจากบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ความเคร่งครัดและความมีระเบียบวินัยของผู้สอนที่น้อยกว่ามาตรฐานควรจะพึงมีและอาจทำให้นักศึกษาบางคนไม่มีวินัยในการเรียน ไม่มีสมาธิพอที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจกับการเรียนการสอนเท่าที่ควร ผลการศึกษาความพึงพอใจในตัวผู้สอนที่ได้จึงเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับผลการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะ ของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ

นอกจากนี้ยังพบว่า 100% ของนักศึกษาคณะนี้มีสัดส่วนความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ (ตารางที่ 12 หน้า 62) อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาแล้วการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนก็ขึ้นอยู่กับตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ถ้าผู้สอนไม่สามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดีได้ ตัวผู้เรียนเองก็อาจไม่สนใจในการเรียนอย่างเต็มที่ ถึงแม้ว่าผลการศึกษาที่วัดการให้ความสนใจการเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์ (ตารางที่ 10 หน้า 60) และการให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (ตารางที่ 14 หน้า 64) ของนักศึกษาในคณะจิตรกรรมฯ ส่วนมากจะมีสัดส่วนอยู่ในระดับปานกลางและระดับมาก แต่ก็อาจให้เหตุผลได้ว่าตามหลักแล้วนักศึกษาศิลปะในคณะจิตรกรรมฯ ส่วนใหญ่เมื่อถูกถามคำถามเกี่ยวกับการให้ความสนใจการเรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์หรือการให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ต่อชีวิตประจำวัน ก็มักคิดว่าเมื่อตนศึกษาศิลปะก็ต้องให้ความสนใจกับการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์และคิดว่าตัวเองควรจะให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันเป็นธรรมดาโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นของตน ซึ่งผลคำตอบที่นักศึกษาส่วนใหญ่แสดงออกมาเป็นตรรกะวิธีคิดที่จะตอบคำถามให้เกิดผลในลักษณะดังกล่าว ดังนั้นปัจจัยด้านการเรียนการสอนอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อผลการศึกษาความเข้าใจทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ ในลักษณะดังกล่าว

1.1.3. อาจเนื่องด้วยแบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีข้อจำกัดในการวัดความเข้าใจของนักศึกษาในแต่ละคณะให้เกิดผลที่ชัดเจน เช่น แบบสอบถามของการศึกษาในครั้งนี้ ใช้คำถามในลักษณะปลายเปิดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการตั้งคำถามในลักษณะนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย คือ ลักษณะของคำถามปลายเปิดจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดอิสระของตนอย่างเต็มที่ ไม่มีคำตอบชี้เฉพาะให้เลือกในจำนวนจำกัด ทำให้คำตอบที่ได้มามีความหลากหลาย แต่ในความหลากหลายนี้เองจะเป็นข้อเสียในการจัดกลุ่มประเภทของคำตอบที่ได้สัมภาษณ์ไป ซึ่ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลของการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ มีลักษณะดังกล่าว

1.1.4. อาจเนื่องด้วยปัจจัยการให้ความร่วมมือของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์บางคนค่อนข้างเร่งรีบที่จะแสดงความคิดโดยใช้เวลาตรึกตรองน้อย หรือบางคนขาดความมั่นใจในการตอบคำถามเช่น คิดว่าตนไม่มีความรู้เพียงพอ บางคนคิดว่าแบบสอบถามเป็นคำถามในเชิงวิชาการมีความยาก จึงกลัวที่จะตอบคำถามที่ตนไม่แน่ใจ หรือบางคนตอบคำถามออกนอกประเด็นที่จะสามารถนำมาใช้ศึกษาได้ จึงอาจเป็นเหตุให้ผลการศึกษาของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ แสดงออกมาในลักษณะดังกล่าว

1.1.5. ปัจจัยด้านวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษา นักศึกษาศิลปะในคณะจิตรกรรมฯ ส่วนใหญ่อาจไม่ชอบการเรียนศิลปะในทางวิชาการที่เป็นตัวอักษรมากนัก จึงมีวิธีการเรียนรู้และทำความเข้าใจศิลปะด้วยตนเองในรูปที่ต่างกันออกไปเช่น นักศึกษาศิลปะที่ไม่ได้ให้ความสนใจกับการเรียนรู้ทางหลักทฤษฎีในห้องเรียนมักจะชอบการเรียนรู้ที่เห็นเป็นภาพมากกว่าตัวอักษรและอาจมีวิธีการหาความรู้และทำความเข้าใจศิลปะให้กับตนเองโดยการศึกษาจากผลงานศิลปะของศิลปิน คณาจารย์ หรือแม้กระทั่งบุคคลที่ได้รางวัลในการประกวดจากเวทีต่างๆที่ได้การยอมรับจากสังคม หรือศึกษาศิลปะจากสิ่งที่ตนชื่นชอบ การหาความรู้ในลักษณะนี้มีทั้งผลดีและผลเสียในตัว ผลดีคือนักศึกษาจะได้รับความรู้เพิ่มเติมที่หลากหลายและแตกต่างออกไปจากความรู้ในห้องเรียน ในทางกลับกันการเรียนรู้หรือการทำความเข้าใจกับศิลปะด้วยตัวเองโดยขาดผู้แนะนำที่มีประสบการณ์ มักจะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของตัวนักศึกษาศิลปะเองโดยตรง หากนักศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีเหล่านี้โดยไม่ได้พิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนว่าสิ่งใดดี สิ่งใดควรนำมาประยุกต์ใช้ หรือสิ่งใดไม่ควรนำมาใช้ ก็อาจเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจศิลปะในทางที่ไม่ควรหรือไม่สามารถอธิบายเหตุผลที่จะนำมาสนับสนุนความคิดของพวกเขาเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้การที่นักศึกษาให้ความสำคัญระหว่างการเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติกับทฤษฎีที่ไม่มีความสมดุลกัน ซึ่งนักศึกษาศิลปะอาจจะให้ความสนใจในเชิงปฏิบัติมากกว่าก็อาจทำให้นักศึกษาศิลปะในคณะจิตรกรรมฯ มีความรู้ความเข้าใจทางทฤษฎีศิลปะในลักษณะผิวเผิน หากนักศึกษามองข้ามความสำคัญของวิธีการเรียนรู้และทำความเข้าใจศิลปะที่ถูกที่ควร ก็อาจเกิดเป็นปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ มีความเข้าใจในความหมายของศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานไม่มากเท่าที่ควร

ผลการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะในระดับภาควิชาของคณะจิตรกรรมฯ พบว่า ภาควิชาที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานสูง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ที่สุดคือ ภาควิชาประติมากรรม ซึ่งตามหลักแล้วสัดส่วนความเข้าใจของนักศึกษาในแต่ละภาควิชาของคณะจิตรกรรมฯ ควรจะต้องอยู่ในสัดส่วนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันเนื่องจากนักศึกษาในแต่ละภาควิชามีรูปแบบการเรียนการสอนที่คล้ายกันและในทางการเรียนวิชาทฤษฎีศิลปะนักศึกษาในทุกภาควิชาจะได้เรียนพร้อมกันด้วยผู้สอนคนเดียวกัน เวลาเดียวกัน ห้องเรียนเดียวกัน อย่างไรก็ตามผลการศึกษาความเข้าใจความหมายศิลปะในแต่ละภาควิชาของคณะจิตรกรรมฯที่ได้ อาจเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ วิธีการสุ่มจำนวนประชากรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ใช้วิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมดโดยให้แต่ละตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกที่เท่ากัน (Simple random sampling) แต่ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการเก็บตัวอย่างที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนหรือเสียค่าใช้จ่ายมากนัก แต่อาจทำให้มีโอกาสในการเลือกเก็บตัวอย่างที่จำกัด เช่น ประชากรตัวอย่างที่ถูกสัมภาษณ์ในกลุ่มนั้นๆอาจจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ทำให้มีความสนใจที่คล้ายกันดังนั้น ตัวอย่างที่เก็บได้อาจไม่มีความเป็นอิสระต่อกันและเกิดการกระจุกตัวของข้อมูล และอาจเกิดจากความเป็นไปได้ที่นักศึกษาในภาควิชาประติมากรรมมีนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพความเข้าใจศิลปะในระดับพื้นฐานสูงกว่าภาควิชาอื่นๆ จึงอาจเกิดเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผลของการศึกษาในแต่ละภาควิชาของคณะจิตรกรรมฯ มีรูปแบบลักษณะดังกล่าว

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1.2 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ผลการศึกษาของคณะสถาปัตย์ฯ พบว่า สัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานอยู่ที่ร้อยละ 35.29 และมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับเข้าใจน้อยสูงถึง 64.71ซึ่งเป็นสัดส่วนที่เกินครึ่งหนึ่ง

ส่วนผลของการศึกษาความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของคณะสถาปัตย์ฯ พบว่าสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานอยู่ที่ร้อยละ 11.76 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่เกินครึ่งหนึ่ง และมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับ เข้าใจน้อยอยู่ที่ร้อยละ 58.82 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่าครึ่งหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่เข้าใจทางสุนทรียศาสตร์อยู่ที่ร้อยละ 29.41

ในความน่าจะเป็นนักศึกษาคณะสถาปัตย์ฯ น่าจะมีความเข้าใจความหมายศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานมากมากกว่าผลการศึกษาดังกล่าว เนื่องจากคณะสถาปัตย์ฯ เป็นคณะที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะไม่น้อยไปกว่าคณะอื่นๆถึงแม้ว่าจะไปไม่ได้เรียนด้านทัศนศิลป์โดยตรง แต่ในการเรียนทางสถาปัตยกรรมนั้นก็ต้องมีการออกแบบซึ่งพื้นฐาน

ของการออกแบบต่างๆล้วนแล้วแต่มีศิลปะประกอบอยู่ด้วยทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าผลจากการศึกษาไม่ว่าจะเป็นความสนใจการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ ความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ บรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ ความพอใจในเนื้อหาและหลักสูตรของวิชาสุนทรียศาสตร์หรือการให้ความสำคัญของสุนทรียศาสตร์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาคณะดุริยางค์ฯ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงมากก็ตาม ซึ่งจากการที่คณะสถาปัตย์ฯ มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายของศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับต่างๆตามผลดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

2.2.4. ปัจจัยด้านหลักสูตรเนื้อหา เนื่องจากคณะสถาปัตย์ฯ มีหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติงานด้านสถาปัตยกรรมและให้นักศึกษามีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และมีการเรียนการสอนวิชาบังคับอย่าง ศิลปวิจักษ์ (Art Appreciation) แต่ก็อาจไม่สามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษาได้เพียงพอ ซึ่งอาจจะเกิดจากที่นักศึกษาเน้นการทำงานทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นหลักโดยไม่ได้คำนึงถึงศิลปะหรือสุนทรียศาสตร์มากนักทำให้ความสนใจของนักศึกษามีความห่างไกลจากศิลปะหรือสุนทรียศาสตร์โดยปริยาย และแม้ว่าทางคณะสถาปัตย์ฯ จะมีวิชาสุนทรียศาสตร์เบื้องต้น (Basic Aesthetics) เป็นวิชาเลือก ซึ่งจะเป็นวิชาที่จะช่วยสร้างความเข้าใจทางศิลปะและสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาเพิ่มขึ้น หากแต่นักศึกษาส่วนใหญ่ของคณะสถาปัตย์ฯ ก็ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนวิชานี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

2.2.5. ปัจจัยแบบสัมภาษณ์ที่อาจมีข้อจำกัดในการใช้คำถามลักษณะปลายเปิดซึ่งมีลักษณะคล้ายกับปัจจัยปัญหาของคณะจิตรกรรมฯ ที่ได้กล่าวไปในข้างต้น

2.2.6. ปัจจัยการให้ความร่วมมือของผู้ตอบแบบสอบถามของคณะสถาปัตย์ฯ ส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในเวลาที่จำกัด และมักตอบคำถามโดยไม่สามารถอธิบายความคิดของตนในการตอบคำถามเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน บางคนให้ความหมายของศิลปะกว้างเกินไปโดยไม่สามารถนำมาจัดกลุ่มประเภทของคำตอบได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ เมื่อมีการจัดกลุ่มประเภทของคำตอบจึงอาจเกิดข้อบกพร่องในการจำแนกคำตอบเหล่านั้นได้ซึ่งมีลักษณะคล้ายปัจจัยปัญหาของคณะอื่นๆที่ได้ทำการศึกษา

จากผลการศึกษาความเข้าใจความหมายทางศิลปะในแต่ละภาควิชาของคณะสถาปัตย์ฯ พบว่า ภาควิชาที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ซึ่งปกติแล้วสัดส่วนของนักศึกษาที่มีความเข้าใจความหมายทางศิลปะในแต่ละภาควิชาของคณะสถาปัตย์ฯ น่าจะมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากมีการเรียนการสอนในวิชาทฤษฎีศิลปะหรือสุนทรียศาสตร์ด้วยการให้ทุกภาควิชาเรียน

พร้อมกัน ดังนั้นการเกิดผลของการศึกษาในลักษณะดังกล่าว อาจเกิดจากวิธีการสุ่มจำนวนประชากรในการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะคล้ายกับวิธีการสุ่มสัมภาษณ์ของคณะจิตรกรรมฯ ที่ได้กล่าวในข้างต้น และอาจมีความเป็นไปได้ที่นักศึกษาภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์จะมีนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้และเข้าใจความหมายทางศิลปะสูงกว่าภาควิชาสถาปัตยกรรมไทย

1.3 คณะโบราณคดี

ผลการศึกษาของคณะโบราณฯ พบว่า สัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานอยู่ที่ร้อยละ 45.45 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่ถึงครึ่งหนึ่ง ส่วนความเข้าใจในระดับเข้าใจน้อยมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้สูงถึงร้อยละ 54.55 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับความเข้าใจในระดับพื้นฐาน

ส่วนผลของการศึกษาความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของคณะโบราณฯพบว่า สัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานอยู่ที่ร้อยละ 18.18 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่เกินครึ่งหนึ่ง และมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับเข้าใจน้อยอยู่ที่ร้อยละ 45.45 นอกจากนี้ยังมีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่เข้าใจทางสุนทรียศาสตร์อยู่ที่ร้อยละ 36. 36 ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่สูง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตามเหตุผลแล้วคณะโบราณฯ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะน่าจะมีความเข้าใจในความหมายทางศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานมากกว่าครึ่งหนึ่ง และไม่น่าจะมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับ เข้าใจน้อยสูงเกินครึ่ง หรือไม่น่าจะมีสัดส่วนของความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับเข้าใจน้อยสูงเกือบถึงครึ่ง เนื่องจากภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะของคณะโบราณฯ มีการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นเนื้อหาในการศึกษาประวัติศาสตร์ของศิลปะของชนชาติต่างๆไม่ว่าจะเป็นศิลปะตะวันตก ศิลปะตะวันออก ซึ่งในเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ในแต่ละวิชาจะมีเนื้อหาของสุนทรียศาตร์ต่างๆสอดแทรกในวิชาเหล่านั้นด้วย นอกจากนี้นักศึกษายังสามารถเลือกศึกษาวิชาสุนทรียศาสตร์เบื้องต้น(Basic Aesthetics) และวิชาศิลปวิจารณ์(Art Criticism)ซึ่งจะต้องรู้มีความรู้ความเข้าใจทางศิลปะรวมไปถึงการรู้หลักที่ใช้ในการวิเคราะห์งานศิลปะเหล่านั้นได้ ที่สำคัญยังมีวิชาบังคับอย่างวิชาศิลปวิจักษ์(Art appreciation)ซึ่งเป็นวิชาที่จะให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะและสุนทรียศาสตร์มากขึ้น นอกจากนี้ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะของคณะโบราณฯ ยังมีสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยบรรยากาศของศิลปะ เนื่องจากมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นสถาบันทางศิลปะที่ได้รับความนิยมสูงในอันดับต้นของประเทศไทยซึ่งประกอบไปด้วยคณะที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับศิลปะอยู่รวมกัน

หลายคณะวิชา ซึ่งนักศึกษาภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะคณะโบราณฯ จะมีโอกาสใกล้ชิดกับศิลปะมากกว่านักศึกษาในสถาบันอื่นๆ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะคณะโบราณฯ ที่เกิดขึ้นในลักษณะดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1.3.1. ปัจจัยทางด้านการเยี่ยมชมงานนิทรรศการประเภทต่างๆของนักศึกษาคณะโบราณฯ พบว่าส่วนใหญ่จะมีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านการออกแบบตกแต่ง (ตารางที่ 15 หน้า 65) อยู่ในระดับ เดือนละ 1 ครั้ง มีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศโบราณคดี (ตารางที่ 17 หน้า 67)ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากกว่า 1 ครั้ง ต่อ 1 เดือน และมีความถี่ในการชมงานนิทรรศการทางด้านศิลปะ(ตารางที่ 19 หน้า 69)ส่วนใหญ่ในระดับ เดือนละ 1 ครั้ง ถึงแม้ว่านักศึกษาโบราณฯ มีสัดส่วนความสนใจในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการด้านการออกแบบตกแต่งและนิทรรศการทางศิลปะค่อนข้างสูง ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาคณะนี้มีโอกาสใกล้ชิดกับศิลปะมากขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจในศิลปะจากประสบการณ์ในแต่ละคน แต่จากการที่นักศึกษาภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะคณะโบราณฯ มีระบบการเรียนและทักษะในการรับรู้เข้าใจศิลปะอย่างจำกัด ด้วยเหตุที่ว่านักศึกษาในคณะนี้อาจไม่มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติงานเกี่ยวกับศิลปะด้วยตัวเอง ทำให้อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาคณะโบราณฯ มีความรู้ความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในอันดับที่รองลงมา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1.3.2. ปัจจัยของหลักสูตรในการศึกษาของภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะคณะโบราณฯ ไม่ได้เป็นภาควิชาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในลักษณะเป็นปฏิบัติการทางศิลปะที่อาจทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจกับศิลปะโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ แต่มุ่งเน้นศึกษาทางทฤษฎีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชนชาติต่างๆเป็นสำคัญ ซึ่งอาจทำให้เนื้อหาพื้นฐานอย่างความหมายของศิลปะซึ่งมีความสำคัญไม่ได้ถูกนำมาเสนอหรืออธิบายให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ถึงแม้ว่าจะมีการสอดแทรกเนื้อหาทางสุนทรียศาสตร์ในวิชาประวัติศาสตร์ต่างๆและถึงแม้ว่าผลการศึกษาความพึงพอใจในเนื้อหาหลักสูตรวิชาทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาคณะโบราณฯ ส่วนมากจะอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่เมื่อมีการลดเนื้อหาหรือมองข้ามพื้นฐานที่สำคัญของศิลปะหรือสุนทรียศาสตร์อาจทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจในศิลปะและสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาตามมา

1.3.3. ปัจจัยด้านสภาพบรรยากาศการเรียนการสอน สังเกตได้จากผลการศึกษาพบว่า 81.82% ของนักศึกษาภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะมีความพึงพอใจในสภาพบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ (ตารางที่ 12 หน้า 62) ในระดับปานกลางถึงน้อย ซึ่งจาก

การสัมภาษณ์พบว่า การเรียนการสอนทางทฤษฎีส่วนใหญ่เป็นการเรียนรวมมีนักศึกษาจำนวนมากจำเป็นต้องใช้ห้องเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งอาจทำให้บรรยากาศในการเรียนยากแก่การควบคุม ดังนั้นผู้สอนต้องมีวิธีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เกิดความน่าสนใจและสามารถควบคุมได้

1.3.4. ปัจจัยของแบบสัมภาษณ์ที่อาจมีข้อจำกัดในการใช้คำถามลักษณะปลายเปิดซึ่งมีลักษณะคล้ายกับปัจจัยปัญหาของคณะจิตรกรรมฯ ที่ได้กล่าวไปในข้างต้น

1.3.5. ปัจจัยการให้ความร่วมมือของผู้ตอบแบบสอบถามของภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือดี แต่ด้วยเหตุที่นักศึกษาภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะมีความมั่นใจในความคิดของตนเองสูงจึงมักจะแสดงความรู้ความเข้าใจที่มีเนื้อหาค่อนข้างเน้นไปทางประวัติศาสตร์มากเกินไป บางคนให้ความหมายหรือนิยามของศิลปะที่มีลักษณะกว้างเกินไปโดยไม่สามารถอธิบายความคิดให้ชัดเจนได้ เมื่อมีการจัดกลุ่มประเภทของคำตอบจึงอาจเกิดข้อบกพร่องในการจำแนกคำตอบเหล่านั้นได้ นอกจากนี้ผลการศึกษาความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์(ตารางที่ 10 หน้า 60)และผลการศึกษาการให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์ต่อชีวิตประจำวัน(ตารางที่ 14)ของนักศึกษาภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะคณะโบราณฯ พบว่า 90.91% ของนักศึกษาให้ความสนใจการเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์และให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งเป็นข้อน่าสังเกตว่าเมื่อนักศึกษาภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับการเรียนการสอนและความสำคัญของสุนทรียศาสตร์ต่อชีวิตประจำวันในระดับมากถึงมากที่สุด แต่มีสัดส่วนของความเข้าใจความหมายของศิลปะในระดับพื้นฐานไม่ถึงครึ่งหนึ่ง อาจเป็นเพราะนักศึกษาภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะมีความสนใจการเรียนสุนทรียศาสตร์จริงแต่อาจยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้เนื่องด้วยหลักสูตรที่อาจจะเน้นแค่ความสำคัญของประวัติศาสตร์ หรือ นักศึกษาอาจตอบคำถามโดยไม่ได้คำนึงถึงความเป็นจริงซึ่งทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนได้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

1.4 คณะมัณฑนศิลป์

ผลการศึกษาของคณะมัณฑณศิลป์พบว่า สัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานอยู่ที่ร้อยละ 51.16 ซึ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ที่เกินครึ่งมาเพียงร้อยละ 1.16 ส่วนความเข้าใจในระดับเข้าใจน้อยมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับนี้สูงถึงร้อยละ 46.51 และมีสัดส่วนของนักศึกษาที่ไม่เข้าใจความหมายของศิลปะในอัตราร้อยละ 2.33

ส่วนผลของการศึกษาความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของคณะมัณฑนศิลป์พบว่า สัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานอยู่ที่ร้อยละ 4.65 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่เกินครึ่งหนึ่ง และมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับเข้าใจน้อยอยู่ที่ร้อยละ 55.81 นอกจากนี้ยังมีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่เข้าใจทางสุนทรียศาสตร์อยู่ที่ร้อยละ 39. 53

ในความเป็นจริงคณะมัณฑนศิลป์น่าจะมีสัดส่วนของนักศึกษาที่เข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในสัดส่วนที่มากกว่าผลการศึกษาที่กล่าวมา ประกอบกับไม่น่าจะมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับน้อย สูงจนเกือบครึ่งหรือมากกว่าครึ่งหนึ่งเกี่ยวกับความหมายพื้นฐานทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ และไม่น่าจะมีสัดส่วนของนักศึกษาที่ไม่เข้าใจความหมายของศิลปะหรือความไม่เข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ เนื่องจากคณะมัณฑนศิลป์เป็นอีกคณะหนึ่งที่มีการเรียนการสอนศิลปะหลายสาขาด้วยกันซึ่งวิชาศิลปะในแต่ละสาขาของคณะมัณฑนศิลป์ย่อมต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจศิลปะทั้งทางด้านปฏิบัติและทางด้านทฤษฎี และยิ่งไปกว่านั้นคณะมัณฑนศิลป์ยังจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์เป็นวิชาบังคับเลือกที่เกี่ยวข้องกับศิลปะโดยตรงและมีคณาจารย์ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่คณะมัณฑนศิลป์คัดเลือกมาพร้อมกับการยอมรับจากกลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่ให้คณาจารย์เหล่านี้เป็นผู้อบรมสั่งสอน สังเกตได้จากผลการศึกษาความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ (ตารางที่ 11 หน้า 61) พบว่า 81.4%ของนักศึกษามีความพึงพอใจตัวผู้สอนในระดับ มากถึงมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าผลการศึกษาความพึงพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์(ตารางที่ 13 หน้า 63)ของนักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาศิลปะในคณะมัณฑนศิลป์ที่เกิดขึ้น ยังมีข้อน่าสังเกตว่า เหตุใดคณะมัณฑนศิลป์จึงมีสัดส่วนของนักศึกษาที่เข้าใจความหมายศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับต่างๆตามผลการศึกษาในลักษณะดังกล่าว ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าอาจจะเกิดจากปัจจัยต่างๆดังนี้

1.4.1. ปัจจัยทางด้านการเยี่ยมชมงานนิทรรศการประเภทต่างๆของนักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์ พบว่าส่วนใหญ่จะมีความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านการออกแบบตกแต่ง(ตารางที่ 15 หน้าที่ 65) อยู่ในระดับ เดือนละ 1 ครั้ง และมีความถี่ในการชมงานนิทรรศการทางด้านศิลปะส่วนใหญ่ในระดับน้อยกว่า 1 ครั้ง ต่อ 1 เดือน ถึงแม้ว่านักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์มีความสนใจในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการด้านการออกแบบตกแต่งสูงและมีความสนใจในการเยี่ยมชมนิทรรศการทางด้านศิลปะบางส่วน ก็อาจจะส่งผลให้นักศึกษาคณะนี้มีโอกาสใกล้ชิดกับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ศิลปะมากขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจในศิลปะจากประสบการณ์ในแต่ละคน ซึ่งอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์มีความรู้ความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในอันดับรองลงมา

1.4.2. ปัจจัยด้านสภาพบรรยากาศอาจมีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา สังเกตจากผลการศึกษาเกี่ยวกับความพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์(ตารางที่ 12 หน้า 62)พบว่า 76.74%ของนักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์พอใจกับสภาพบรรยากาศในห้องเรียนระดับปานกลางถึงระดับน้อย อาจเป็นเพราะเมื่อสภาพแวดล้อมของห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ประกอบกับนักศึกษาที่มีจำนวนมาก อาจทำให้ผู้สอนดูแลให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษาได้ไม่ทั่วถึง รวมทั้งถ้าผู้สอนไม่สามารถแสดงศักยภาพในการดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษา ดังนั้นนักศึกษาอาจจะไม่สนใจเท่าที่ควร

1.4.3. ปัจจัยของแบบสัมภาษณ์ที่อาจมีข้อจำกัดในการใช้คำถามลักษณะปลายเปิดซึ่งมีลักษณะคล้ายกับปัจจัยปัญหาของคณะจิตรกรรมฯ ที่ได้กล่าวไปในข้างต้น

1.4.4. ปัจจัยการให้ความร่วมมือของผู้ตอบแบบสอบถามของคณะมัณฑนศิลป์ส่วนมากจะให้ความร่วมมือในเวลาที่จำกัด และมักตอบคำถามโดยไม่สามารถอธิบายความคิดของตนในการตอบคำถามเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน เมื่อมีการจัดกลุ่มประเภทของคำตอบจึงอาจเกิดข้อบกพร่องในการจำแนกคำตอบเหล่านั้นได้ นอกจากนี้ผลการศึกษาความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์(ตารางที่ 10 หน้า 60)และผลการศึกษาการให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์ต่อชีวิตประจำวัน(ตารางที่ 14 หน้า 64)ของนักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์พบว่า 81.4 %ของนักศึกษาให้ความสนใจการเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก และ 95.35% นักศึกษาให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันในระดับปานกลางถึงระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นข้อน่าสังเกตว่า เมื่อนักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์ส่วนใหญ่ให้ความสนใจและความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์ในระดับค่อนข้างจะไปแนวทางบวกคือในระดับปานกลางถึงระดับมาก แต่เพราะเหตุใดคณะมัณฑนศิลป์ยังมีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานเพียงครึ่งหนึ่งและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานไม่ถึงครึ่งหนึ่ง ซึ่งเหตุการณ์นี้อาจเกิดขึ้นจากการที่นักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์มีการตอบคำถามที่ใช้ความเป็นตรรกะโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นของตัวเองซึ่งเป็นปัจจัยคล้ายคลึงกับวิธีการตอบคำถามของนักศึกษาศิลปะในคณะจิตรกรรมฯ

1.4.5. ปัจจัยด้านวิธีการเรียนรู้ด้วยตัวเองของนักศึกษา นักศึกษาศิลปะคณะมัณฑนศิลป์อาจเป็นนักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ชอบการเรียนศิลปะในทางวิชาการมากนัก จึงมี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิธีการเรียนรู้และทำความเข้าใจศิลปะด้วยตนเองซึ่งอาจจะเกิดความเข้าใจอย่างไม่ถ่องแท้หรือมองข้ามความสำคัญกับการทำความเข้าใจศิลปะที่ถูกที่ควร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีลักษณะคล้ายกับนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น รูปแบบวิธีการนี้อาจทำให้นักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ไม่อยู่ในระดับที่ควรจะเป็น

1.4.6. ปัจจัยด้านหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชาของคณะมัณฑนศิลป์ที่ส่วนมากจะเน้นการสร้างศิลปะในเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นศิลปะวิชาชีพที่มีการคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคหรือประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก และคำนึงถึงสุนทรียภาพในศิลปะเป็นรอง ลักษณะเช่นนี้ทำให้การสร้างสรรค์ของนักศึกษาในคณะนี้มุ่งที่จะตอบคำถามหรือสนองความต้องการของผู้บริโภคก่อนเป็นลำดับแรก ทำให้วิธีคิดหรือกระบวนการริเริ่มสร้างสรรค์ของนักศึกษาในคณะนี้อาจเกิดความห่างไกลกับความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในงานศิลปะโดยอัตโนมัติ

ผลการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานของศิลปะในระดับภาควิชาของคณะมัณฑนศิลป์พบว่า ภาควิชาที่มีสัดส่วนของนักศึกษาที่มีความเข้าใจความหมายของศิลปะในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ ภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วภาควิชาที่น่าจะมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ ภาควิชาประยุกตศิลปะศึกษา ซึ่งเป็นภาควิชาที่มีลักษณะการเรียนการสอนคล้ายคลึงกับคณะจิตรกรรมฯ และยังมีการแบ่งการเรียนการสอนศิลปะเป็นสาขาต่างๆที่คล้ายกับคณะจิตรกรรมฯ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ เป็นต้น อีกทั้งนักศึกษาของภาควิชานี้ยังมีการเรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่มีความเข้มข้นกว่านักศึกษาของภาควิชาอื่นๆในคณะมัณฑนศิลป์ที่มีการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์เบื้องต้น(Basic Aesthetics) เป็นวิชาบังคับเพียงวิชาเดียว

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาความเข้าใจความหมายทางศิลปะในแต่ละภาควิชาของคณะมัณฑนศิลป์ที่ได้ อาจเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยการตอบคำถามของนักศึกษาที่ไม่สามารถอธิบายความคิดได้อย่างชัดเจน คำตอบจึงมีลักษณะสั้นๆอาจเกิดเป็นความบกพร่องในการจำแนกกลุ่มประเภทของคำตอบซึ่งมีลักษณะคล้ายกับปัจจัยปัญหาภาพรวมของคณะมัณฑนศิลป์ รวมถึงอาจเกิดจากการใช้วิธีการสุ่มตามสะดวก ซึ่งเป็นปัจจัยที่คล้ายกับปัจจัยปัญหาของการศึกษาในระดับภาควิชาของคณะจิตรกรรมฯที่ได้กล่าวในข้างต้น นอกจากนี้อาจเกิดจากความเป็นไปได้ที่นักศึกษาในภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์จะมีประสิทธิภาพในความเข้าใจความหมายของศิลปะสูงกว่าภาควิชาอื่นๆ จึงอาจเกิดเป็นปัจจัยที่ทำให้ให้ผลของการศึกษาในแต่ละภาควิชาของคณะมัณฑนศิลป์มีรูปแบบลักษณะดังกล่าว

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

1.5 คณะดุริยางคศาสตร์

ผลการศึกษาของคณะดุริยางค์ฯ พบว่า สัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานและระดับเข้าใจน้อยมีสัดส่วนที่เท่ากันอยู่ที่ร้อยละ 42.86 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่ถึงครึ่งหนึ่ง และมีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่เข้าใจความหมายของศิลปะร้อยละ14.29 ซึ่งเป็นสัดส่วนของนักศึกษาที่ไม่เข้าใจมากที่สุดใน 5 คณะ

ส่วนผลของการศึกษาความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของคณะดุริยางค์ฯ พบว่า สัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในระดับพื้นฐานอยู่ที่ร้อยละ 4.76 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่เกินครึ่งหนึ่ง และมีสัดส่วนนักศึกษาที่เข้าใจในระดับเข้าใจน้อยอยู่ที่ร้อยละ 23.81 นอกจากนี้ยังมีสัดส่วนนักศึกษาที่ไม่เข้าใจทางสุนทรียศาสตร์อยู่ที่ร้อยละ 71.43 ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด

ในความเป็นจริงอาจมีความเป็นไปได้ที่คณะดุริยางค์ฯ จะมีสัดส่วนความเข้าใจศิลปะและสุนทรียศาสตร์ระดับต่างๆในลักษณะดังกล่าว ถึงแม้ว่าผลจากการศึกษาไม่ว่าจะเป็นความสนใจการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ ความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ บรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ ความพอใจในเนื้อหาและหลักสูตรของวิชาสุนทรียศาสตร์หรือการให้ความสำคัญของสุนทรียศาสตร์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาคณะดุริยางค์ฯ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุดก็ตาม แต่ผลของความเข้าใจความหมายทางศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาคณะดุริยางค์ฯ ที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากปัจจัยต่างๆดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1.5.1. ปัจจัยด้านหลักสูตร เนื่องด้วยคณะดุริยางค์ฯ เป็นคณะที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับดนตรี มีหลักสูตรที่เน้นความเข้าใจและเข้าถึงศิลปะการดนตรีได้ลึกซึ้ง ถึงแม้ว่าทางคณะจัดให้มีการเรียนการสอนที่เน้นทางด้านดนตรีเป็นสำคัญ แต่ก็ยังคงจัดให้มีการเรียนเนื้อหาเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์และประวัติศาสตร์ศิลปะด้วยเช่น วิชาศิลปวิจักษ์(Art Appreciation) หรือวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก(Western Art) แต่ด้วยเหตุที่ไม่ได้มีการเน้นหรือให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนทางศิลปะในทางอื่นๆมากนัก จึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาคณะดุริยางค์ฯ มีผลความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะและมีความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ในลักษณะดังกล่าว

1.5.2. ปัจจัยของสภาพแวดล้อม เนื่องจากนักศึกษาคณะดุริยางค์ฯอาจไม่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับบรรยากาศของศิลปะเหมือนกับนักศึกษาศิลปะคณะอื่นๆ เนื่องจากสถานที่ศึกษา

ตั้งอยู่ในวิทยาเขตต่างกันดังนั้น จึงค่อนข้างห่างไกลกับประสบการณ์ที่แวดล้อมด้วยศิลปะนอกเหนือจากประสบการณ์ทางดนตรี

1.5.3. ปัจจัยแบบสัมภาษณ์ที่อาจมีข้อจำกัดในการใช้คำถามลักษณะปลายเปิดซึ่งมีลักษณะคล้ายกับปัจจัยปัญหาของคณะจิตรกรรมฯ ที่ได้กล่าวไปในข้างต้น

1.5.4. ปัจจัยการให้ความร่วมมือของผู้ตอบแบบสอบถามของคณะดุริยางค์ฯ ส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในเวลาที่จำกัด และมักตอบคำถามโดยไม่สามารถอธิบายความคิดของตนในการตอบคำถามเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน ในขณะที่บางคนไม่สามารถตอบคำถามที่เป็นประเด็นสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ได้เลย บางคนให้ความหมายของศิลปะกว้างเกินไปโดยไม่สามารถนำมาจัดกลุ่มประเภทของคำตอบได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ เมื่อมีการจัดกลุ่มประเภทของคำตอบจึงอาจเกิดข้อบกพร่องในการจำแนกคำตอบเหล่านั้นได้

ผลการศึกษาความเข้าใจความหมายทางศิลปะในแต่ละภาควิชาของคณะดุริยางค์ฯ พบว่า ภาควิชาที่มีสัดส่วนของนักศึกษาที่เข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือภาควิชาดนตรีแจ๊ส ซึ่งตามปกติแล้วสัดส่วนของนักศึกษาที่มีความเข้าใจความหมายทางศิลปะในแต่ละภาควิชาของคณะดุริยางค์ฯ น่าจะมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากคณะดุริยางค์ฯ มีการเรียนการสอนในวิชาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศิลปะหรือสุนทรียศาสตร์ด้วยการให้ทุกภาควิชาเรียนพร้อมกัน ซึ่งเป็นการเรียนด้วยอาจารย์ท่านเดียวกัน ในสถานที่เดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นการเกิดผลของการศึกษาในลักษณะดังกล่าว อาจเกิดจากวิธีการสุ่มจำนวนประชากรในการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะคล้ายกับวิธีการสุ่มสัมภาษณ์ของคณะจิตรกรรมฯ ที่ได้กล่าวในข้างต้นและอาจมีความเป็นไปได้ที่นักศึกษาภาควิชาดนตรีแจ๊สจะมีนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้และเข้าใจความหมายของศิลปะสูงกว่าภาควิชาอื่นๆ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

2. คะแนนความเข้าใจทางศิลปะ

จากผลการศึกษาในส่วนคะแนนความเข้าใจศิลปะพบว่า คะแนนความเข้าใจศิลปะของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ ต่างจากคณะมัณฑนศิลป์และดุริยางค์ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่ต่างจากคณะสถาปัตย์ฯและคณะโบราณฯ ถึงแม้ว่าค่าเฉลี่ยของคณะจิตรกรรมฯ จะสูงกว่าแต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากข้อมูลมีการกระจายตัวสูง หากเพิ่มจำนวนประชากรที่ศึกษาเพื่อลดการกระจายตัวของข้อมูลลง ก็น่าจะพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนเฉลี่ยของคณะสถาปัตย์ฯและคณะโบราณฯ กับคณะจิตรกรรมฯ

จากผลการศึกษาที่ได้พบว่าจำนวนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่ลงเรียนมีผลต่อคะแนนความเข้าใจทางศิลปะ ทุกวิชาเรียนที่เพิ่มขึ้นทำให้ค่าคะแนนความเข้าใจทางศิลปะเพิ่มขึ้น 0.4 คะแนน แต่ปัจจัยนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่สามารถอธิบายคะแนนความเข้าใจทางศิลปะได้เพียง 11% ยังมีปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อคะแนนความเข้าใจทางศิลปะ ทำให้ผลคะแนนความเข้าใจศิลปะที่ได้มีความขัดแย้งกับจำนวนวิชาเรียนที่เพิ่มขึ้น เช่น 100% ของนักศึกษาโบราณฯ เรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์เพียง 1 วิชา แต่นักศึกษาคณะนี้มีคะแนนความเข้าใจทางศิลปะไม่ต่างจากนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ ซึ่งลงทะเบียนเรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ 3 วิชา ทั้ง 100%

ปัจจัยอื่นๆที่อาจจะมีผลต่อคะแนนความเข้าใจทางศิลปะ เช่น ปัจจัยความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ปรัชญาตะวันตกยุคต่างๆ ปรัชญาตะวันออกรวมไปถึงแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ของนักวิชาการไทย ในความเป็นจริงแล้วความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ปรัชญาตะวันตกของยุคต่างๆ ปรัชญาตะวันออกรวมไปถึงแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ของนักวิชาการไทย น่าจะมีส่วนช่วยให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาทางศิลปะ โดยเนื้อหาของปรัชญาเหล่านั้นจะมีความพยายามในการให้คำนิยามหรือให้ความหมายเกี่ยวกับศิลปะด้วยเหตุผลต่างๆตามแต่ละยุคสมัย ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้าใจในศิลปะแก่นักศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่จากผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ปรัชญากรีก (ตารางที่ 5 หน้า 55) พบว่าคณะที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ยุคกรีกในระดับพื้นฐานมากที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ ร้อยละ 37.50 ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปรัชาญายุคกลาง(ตารางที่ 6 หน้า 56) พบว่าคณะที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ยุคกลางในระดับพื้นฐานมากที่สุดคือ คณะโบราณฯ ซึ่งมีสัดส่วนที่ร้อยละ 9.09 เท่านั้น ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ปรัชญายุคใหม่ (ตารางที่ 7 หน้า 57) พบว่าคณะที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ยุคใหม่ในระดับพื้นฐานมากที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ ซึ่งมีสัดส่วนที่ร้อยละ 12.50 ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของคนไทย(ตารางที่ 8 หน้า 58)พบว่าคณะที่มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของคนไทยในระดับพื้นฐานมากที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ ซึ่งมีสัดส่วนที่ร้อยละ 25.00 และผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของตะวันออก(ตารางที่ 9 หน้า 59) พบว่าคณะที่มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของตะวันออกในระดับพื้นฐานมากที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ ซึ่งมีสัดส่วนที่ร้อยละ 25.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาศิลปะ

จากผลการศึกษาที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่าส่วนใหญ่นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ปรัชญาต่างๆในระดับพื้นฐานในสัดส่วนที่ไม่เกินครึ่งหนึ่ง บางคณะมีสัดส่วนของนักศึกษาที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ยุคต่างๆถึง 100% ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงมาก ดังนั้นจึงอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อคะแนนความเข้าใจศิลปะของนักศึกษาได้

ปัจจัยต่อมาที่อาจจะมีผลคือ ปัจจัยเรื่องการให้ความสนใจในการเรียนการสอน ความพึงพอใจในตัวผู้สอน ความพึงพอใจในบรรยากาศในการเรียนการสอน ความพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในรายวิชาทางสุนทรียศาสตร์และการให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นปัจจัยเดียวกันกับปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจความหมายศิลปะและความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเรื่องความถี่ในการเยี่ยมชมนิทรรศการต่างๆ ซึ่งการเยี่ยมชมงานนิทรรศการต่างๆนั้น จะเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ใกล้ชิดกับงานศิลปะมากขึ้น ทั้งยังจะเป็นการสร้างความเข้าใจในการชมงานศิลปะประเภทต่างๆ โดยนักศึกษาจะได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ในการชมงานและสั่งสมเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ แต่เมื่อพิจารณาจากผลของการศึกษาความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการประเภทต่างๆ(ตารางที่15-19 หน้า 65-69) พบว่าสัดส่วนของนักศึกษาในแต่ละคณะที่เยี่ยมชมงานนิทรรศการนั้นๆ โดยมากมีสัดส่วนตามความสัมพันธ์ระหว่างนิทรรศการกับคณะวิชาที่ตนศึกษาอยู่เช่น หากเป็นนิทรรศการเกี่ยวกับศิลปะก็จะมีสัดส่วนของนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ สูงที่สุด หากเป็นนิทรรศการเกี่ยวกับโบราณคดีจะมีสัดส่วนของนักศึกษาคณะโบราณฯ สูงที่สุด เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาที่ได้ยังพบว่า นักศึกษาคณะดุริยางค์ฯ ส่วนมากมีความถี่ในการเยี่ยมชมนิทรรศการต่างๆต่ำ ซึ่งอาจจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อคะแนนความเข้าใจทางศิลปะได้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

จากการศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 108 คน พบว่า นักศึกษาศิลปะส่วนมากมีความเข้าใจความหมายทางศิลปะในระดับพื้นฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่า คณะที่มีสัดส่วนนักศึกษาที่มีความเข้าใจความหมายของศิลปะในระดับพื้นฐานสูงที่สุดคือ คณะจิตรกรรมฯ รองลงมาคือ คณะมัณฑนศิลป์ คณะโบราณฯ คณะดุริยางค์ฯ และคณะสถาปัตย์ฯ ตามลำดับ

ในระดับภาควิชาพบว่าคณะจิตรกรรมฯ มีสัดส่วนของนักศึกษาจากภาควิชาประติมากรรมที่มีความเข้าใจความหมายพื้นฐานของศิลปะสูงที่สุด คณะสถาปัตย์ฯ มีสัดส่วนของนักศึกษาจากภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่มีความเข้าใจความหมายพื้นฐานของศิลปะสูงที่สุด คณะมัณฑนศิลป์มีสัดส่วนของนักศึกษาจากภาควิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเข้าใจความหมายพื้นฐานของศิลปะสูงที่สุด คณะดุริยางค์ฯมีสัดส่วนของนักศึกษาจากภาควิชาดนตรีแจ๊สที่มีความเข้าใจความหมายพื้นฐานของศิลปะสูงที่สุด

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ส่วนระดับความเข้าใจศิลปะของแต่ละคณะมีความแตกต่างกัน โดยที่คณะจิตรกรรมฯ มีความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะมากกว่า คณะมัณฑนศิลป์และคณะดุริยางค์ฯ แต่ไม่ต่างจาก คณะสถาปัตย์ฯ และคณะโบราณฯ

นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่เรียนมีผลต่อความเข้าใจในความหมายพื้นฐานของศิลปะ ทุกวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนเพิ่มขึ้น จะมีส่วนทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในศิลปะมากขึ้นด้วย และยังมีปัจจัยอื่นที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะได้แก่ ปัจจัยความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ปรัชญาตะวันตกยุคต่างๆ ปรัชญาตะวันออกรวมไปถึงแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ของนักวิชาการไทย ปัจจัยการให้ความสนใจในการเรียนการสอน ความพึงพอใจในตัวผู้สอน ความพึงพอใจในบรรยากาศในการเรียนการสอน ความพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในรายวิชาทางสุนทรียศาสตร์ การให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวัน และปัจจัยเรื่องความถี่ในการเยี่ยมชมนิทรรศการต่างๆ

ปัจจุบันหากเราสังเกตเห็นจะพบว่าศิลปะ ณ ขณะนี้ มีความก้าวไกลไปมากและไม่มีจุดที่แน่นอนตายตัว ดังนั้นการเรียนรู้ทำความเข้าใจกับศิลปะหรือแม้กระทั่งความพยายามที่จะเข้าใจความหมายของศิลปะ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในอันดับต้นๆ เมื่อนักศึกษาศิลปะผู้สร้างงานศิลป์หรือเรียนรู้กับศิลปะ ไม่เข้าใจในศิลปะหรือแม้กระทั่งความหมายพื้นฐานทางศิลปะแล้ว เขาเหล่านั้นจะสร้างงานศิลปะจากพื้นฐานความเข้าใจทางศิลปะที่ดีได้อย่างไร เมื่อผลการศึกษาที่ได้ยังเห็นว่า ครึ่งหนึ่งของนักศึกษาศิลปะมีความเข้าใจต่ำกว่าระดับพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีการปรับปรุงแก้ไข เรื่องทัศนคติ รูปแบบของการเรียนการสอนให้เกิดความผสมผสานกัน ระหว่างอาจารย์เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน กับนักศึกษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเรียนของนักศึกษา โดยการค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเองมากขึ้น เพื่อทำให้นักศึกษาศิลปะมีความเข้าใจในความหมายพื้นฐานทางศิลปะเพิ่มมากขึ้น

2. ควรพิจารณาการจัดหลักสูตรความรู้พื้นฐานทางศิลปะในแต่ละคณะวิชาโดยให้นักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ คณะสถาปัตย์ฯ คณะโบราณฯ คณะมัณฑนศิลป์และคณะดุริยางค์ฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์มากขึ้น

3. ควรจัดให้มีการเพิ่มความรู้เกี่ยวกับ ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ต่างๆไม่ว่าจะเป็นของตะวันตกหรือตะวันออก เพราะจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่านักศึกษาศิลปะส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจในประวัติศาสตร์ในสมัยต่างๆ เกือบ 100% หรือ บางคณะ มีสัดส่วน 100% ที่ไม่เข้าใจ

4. ควรแก้ไขในเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักศึกษาให้เคร่งครัดมากขึ้น

5. ควรจัดให้มีการติดตามผลการประเมินการเรียนการสอนอย่างเคร่งครัด

6. ควรปรับสภาพห้องเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

7. ควรจัดส่งเสริมให้นักศึกษาศิลปะมีความสนใจในการเยี่ยมชมนิทรรศการทางด้านต่างๆให้มากขึ้น เพราะจะเป็นการทำให้นักศึกษามีโอกาสใกล้ชิดหรือมีประสบการณ์ทางศิลปะโดยตรง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนนาคต

1. ควรเพิ่มจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อลดการกระจายตัวของข้อมูล

2. ควรปรับแบบสอบถามให้มีลักษณะคำถามที่สามารถวัดความเข้าใจความหมายทางศิลปะได้อย่างชัดเจน โดยการสร้างแบบสอบถามให้เป็นระบบตามหลักการสร้างแบบสอบถาม

3. การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ควรใช้วิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมดโดยให้แต่ละตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกที่เท่ากัน

4. ผู้ที่สัมภาษณ์ควรจะไม่มีอคติในการสัมภาษณ์ เช่น ผู้สัมภาษณ์ไม่ควรรู้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์มาจากคณะใด ทั้งนี้เพื่อลดความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นจากความอคติในตัวผู้สัมภาษณ์ต่อความเข้าใจทางศิลปะมากน้อยในแต่ละคณะ

5. วิธีการสัมภาษณ์ควรแยกสัมภาษณ์เป็นรายคน เพื่อลดความผิดพลาดของข้อมูลจากการถูกชี้นำคำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์คนใดคนหนึ่งที่เป็นผู้ตอบคนแรกในกลุ่มของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์

6. ควรจัดให้มีการวิจัยต่อยอดในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

จรุญ โกมุรัตนานนท์. **ศิลปะคืออะไร**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด, 2539.

_____. **สุนทรียศาสตร์ปัญหาเบื้องต้นในปรัชญาศิลปะและความงาม**. พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต, 2540), 38.

บุญมี แท่นแก้ว. **ปรัชญาตะวันตก(สมัยใหม่)**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2545.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมคำศัพท์อังกฤษ-ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2530.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, 2548.

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. **ศิลปวิชาการ 2 : ศิลปะคืออะไร**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : มูลนิธิศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีอนุสรณ์, 2549.

สงวน รอดบุญ. **ศิลปะกับมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2518.

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต , **สุนทรียภาพของชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : เธิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น, 2542.

อารี สุทธิพันธ์. **ศิลปนิยม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2535.

เอกชัย สุนทรีพงศ์ และเสาวนิตย์ แสงวิเชียร. **ความงาม : สุนทรียศาสตร์ของผู้ไฝ่รู้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2529.

ภาษาอังกฤษ

R.G. Colling wood, **The Principle of Art**. New York : Oxford University Press, 1958.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

ภาพแผนภูมิแสดงผลการศึกษา

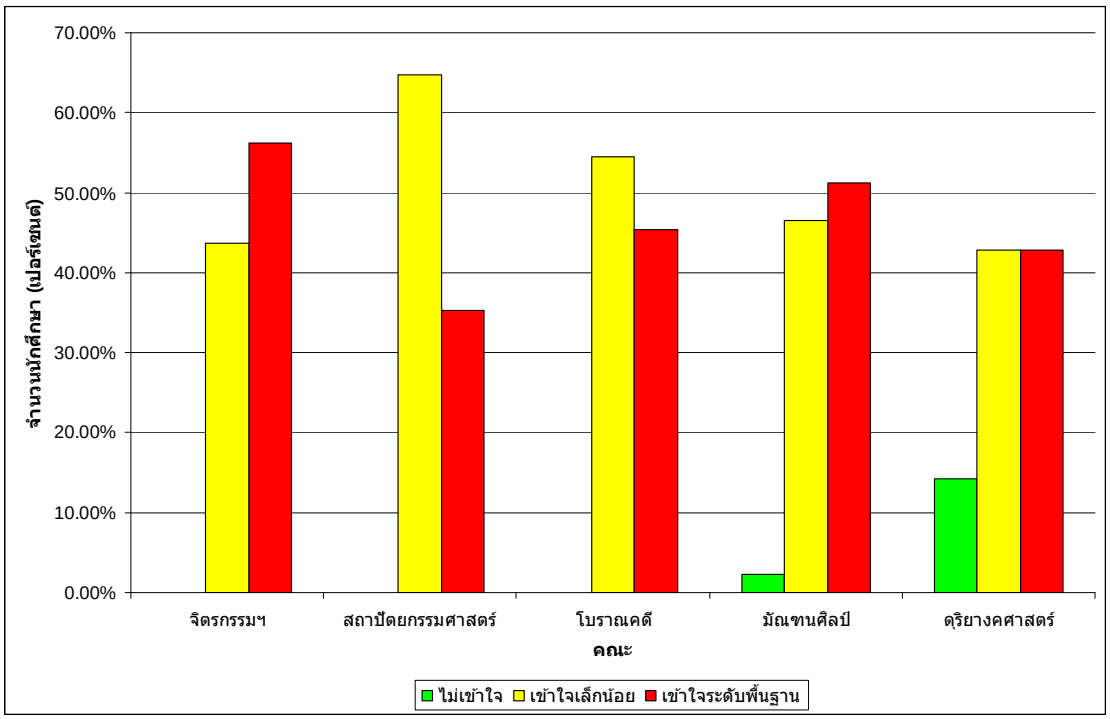

ภาพที่ 1 นักศึกษาศิลปะกับความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะ แยกตามคณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

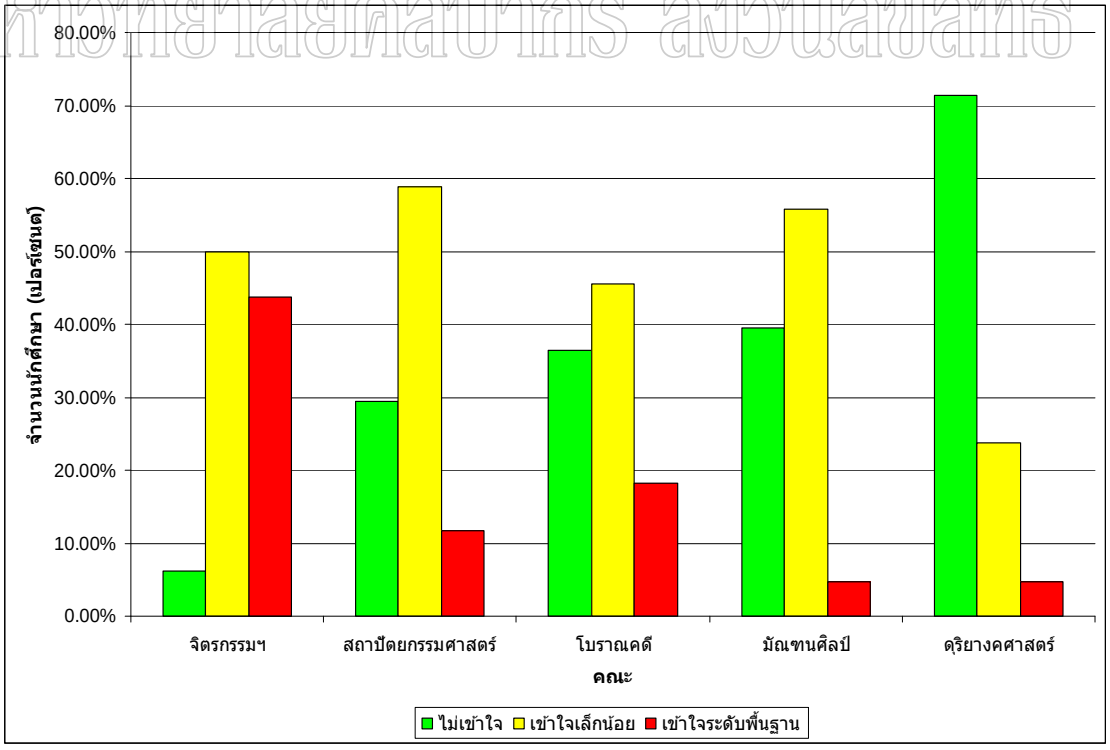

ภาพที่ 2 นักศึกษาศิลปะกับความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา

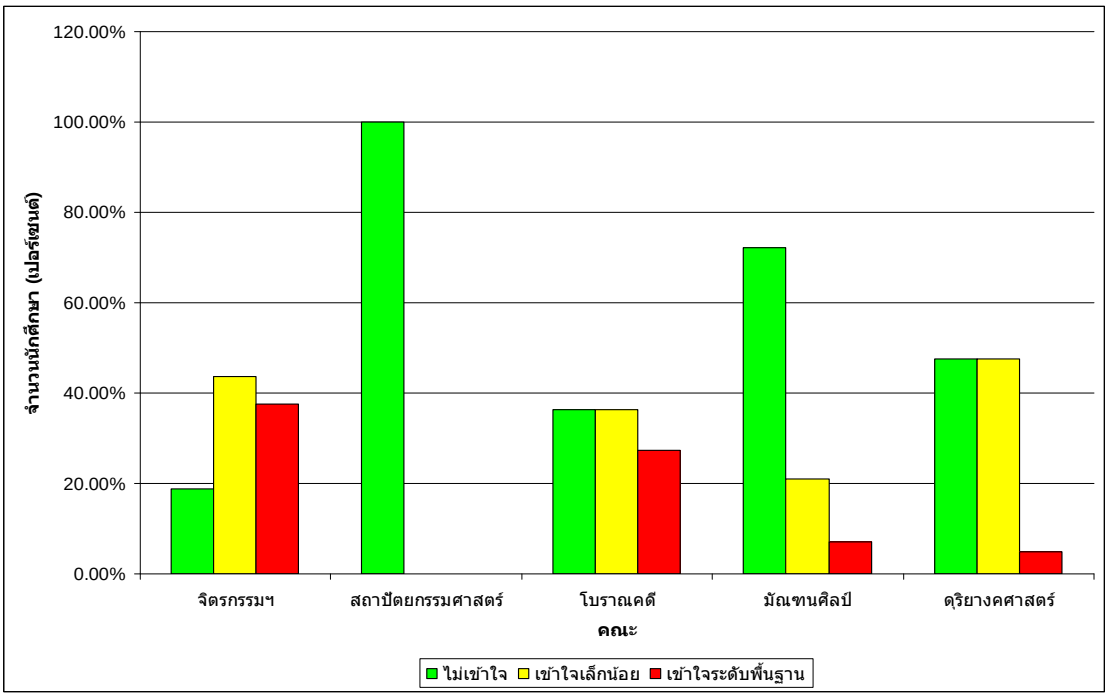

ภาพที่ 3 นักศึกษาศิลปะกับความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญากรีก แยกตามคณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

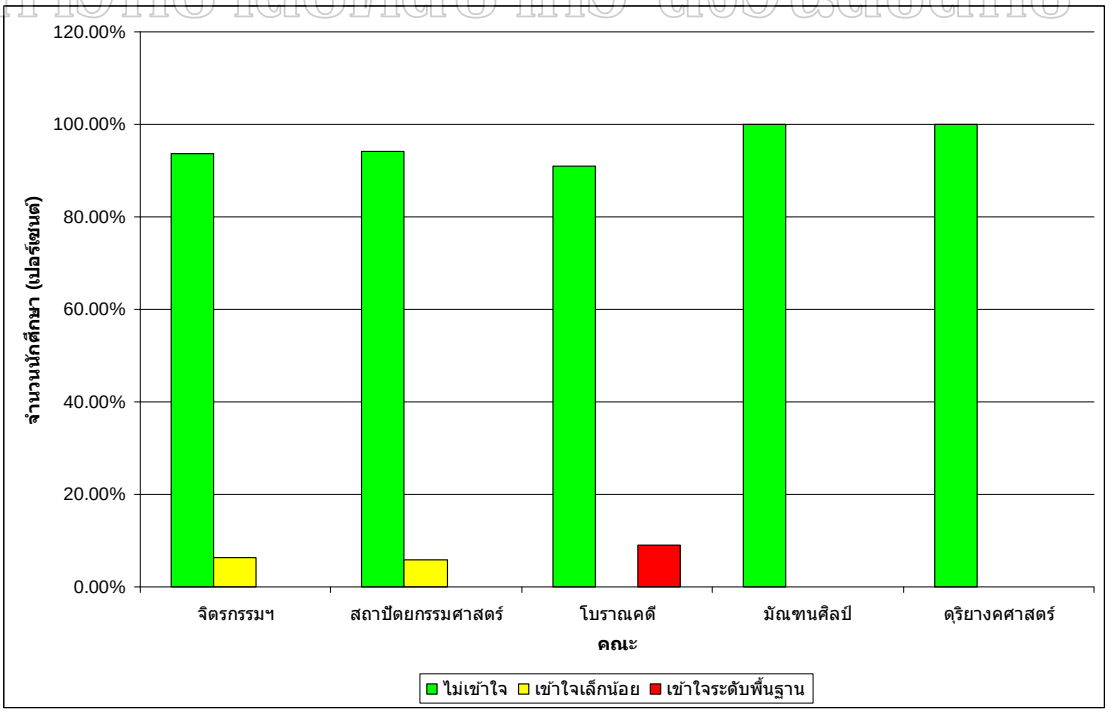

ภาพที่ 4 นักศึกษาศิลปะกับความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยกลาง แยกตามคณะวิชา

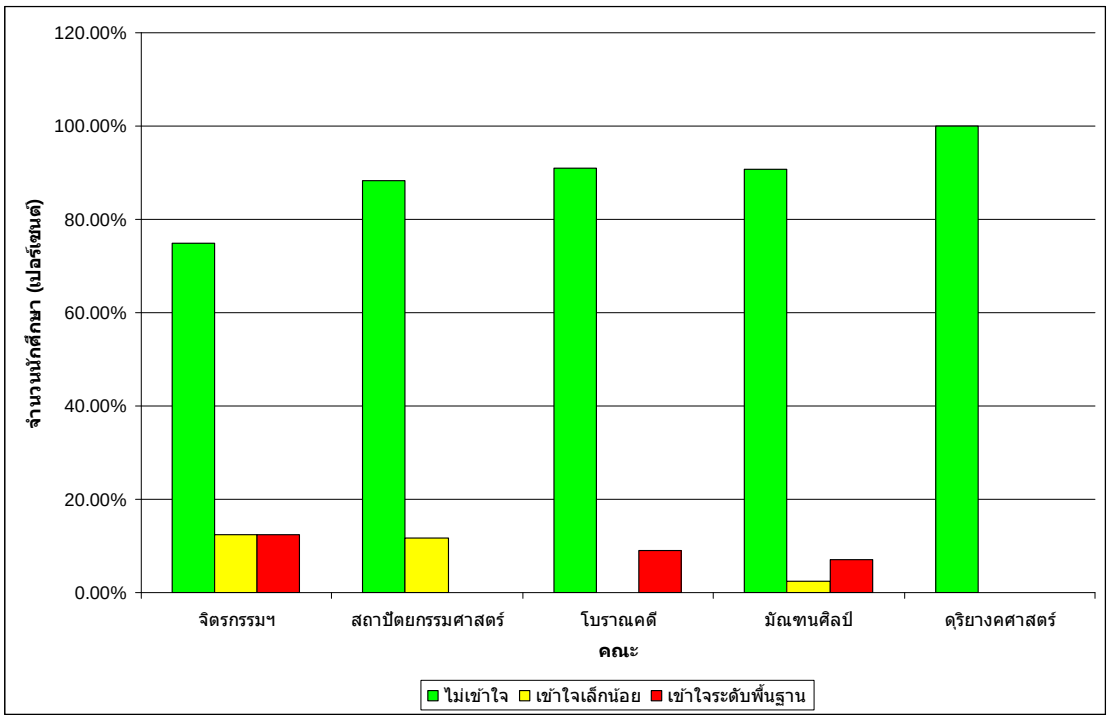

ภาพที่ 5 นักศึกษาศิลปะกับความรู้ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของปรัชญาสมัยใหม่ แยกตามคณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

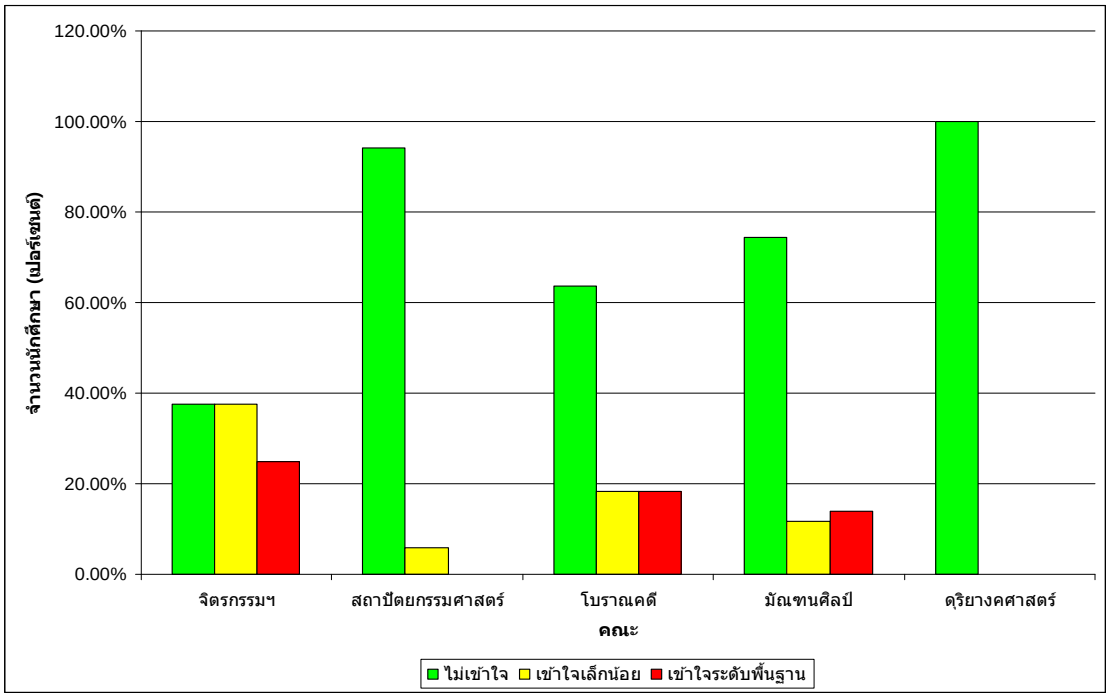

ภาพที่ 6 นักศึกษาศิลปะกับการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญาของนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของไทย แยกตามคณะวิชา

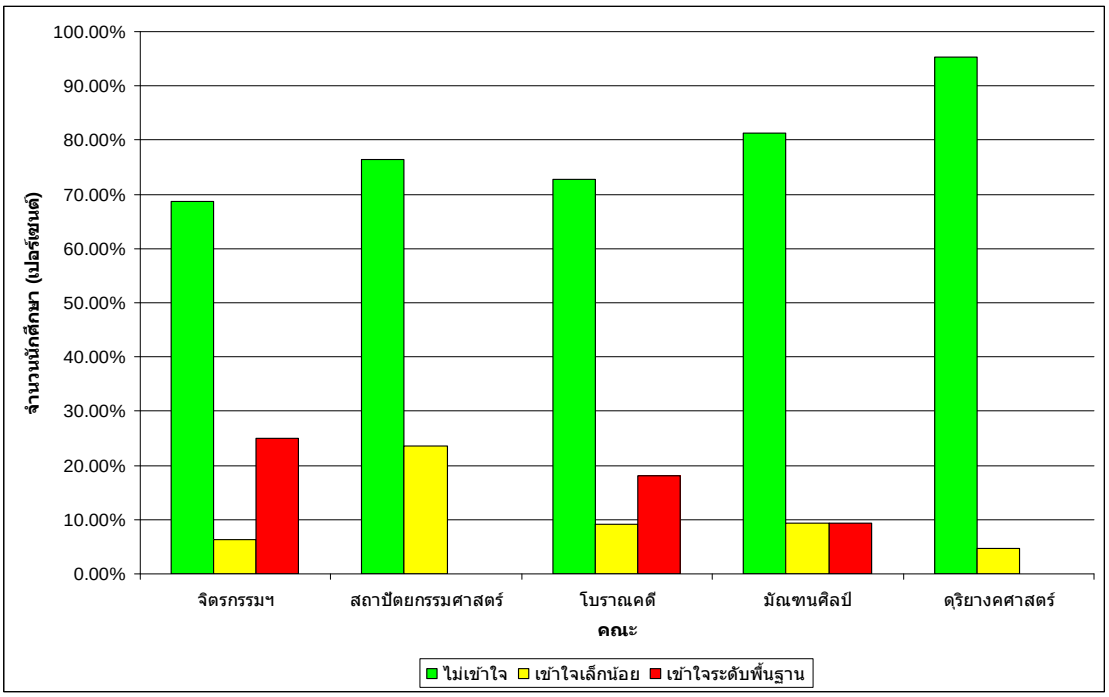

ภาพที่ 7 นักศึกษาศิลปะกับการรู้จักและเข้าใจแนวคิดปรัชญา นักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการ และนักปรัชญาของตะวันออก แยกตามคณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันลิขสิทธิ์

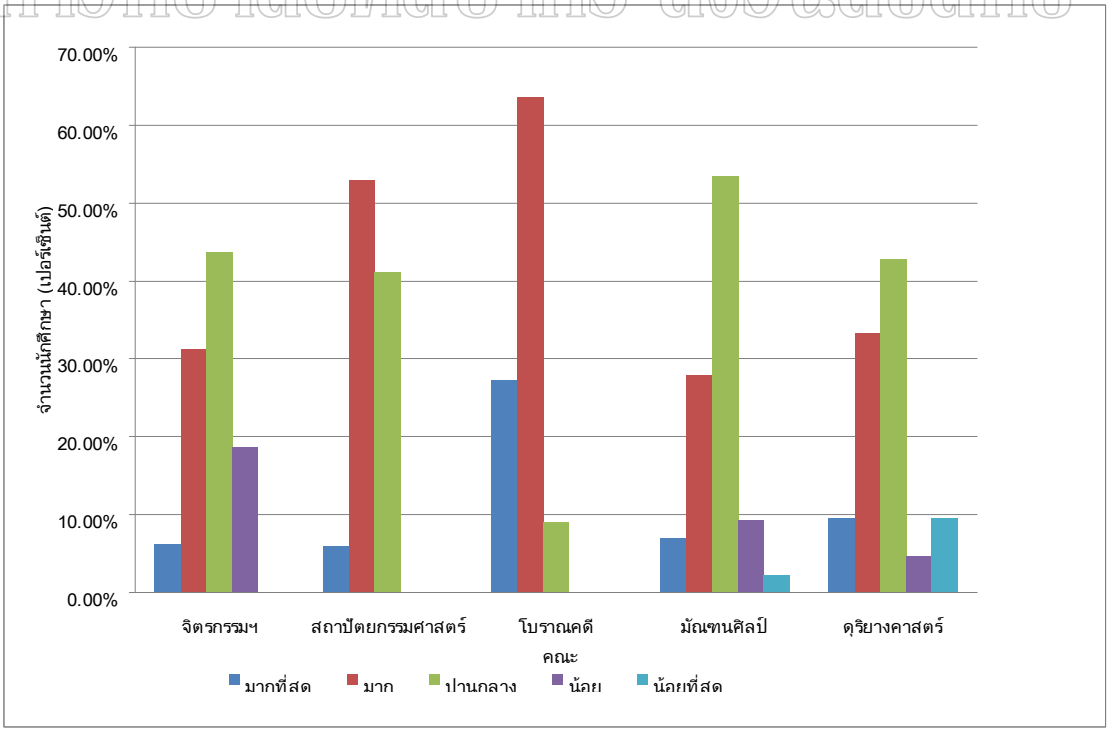

ภาพที่ 8 นักศึกษาศิลปะกับการให้ความสนใจในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา

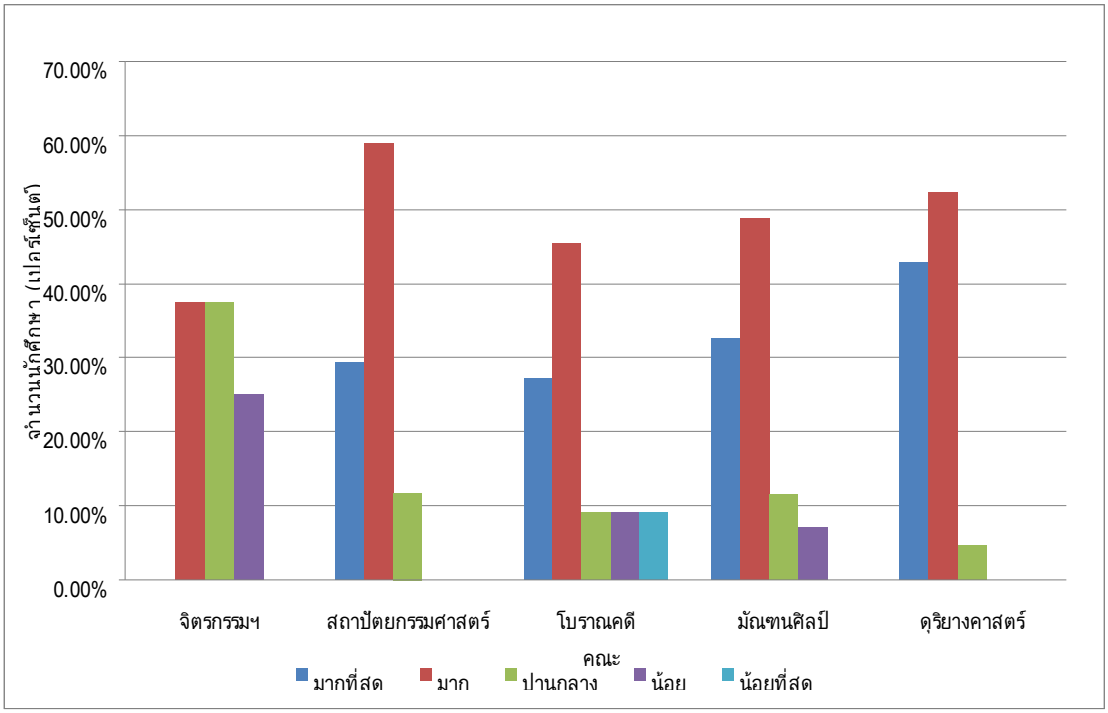

ภาพที่ 9 นักศึกษาศิลปะกับความพึงพอใจในตัวผู้สอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

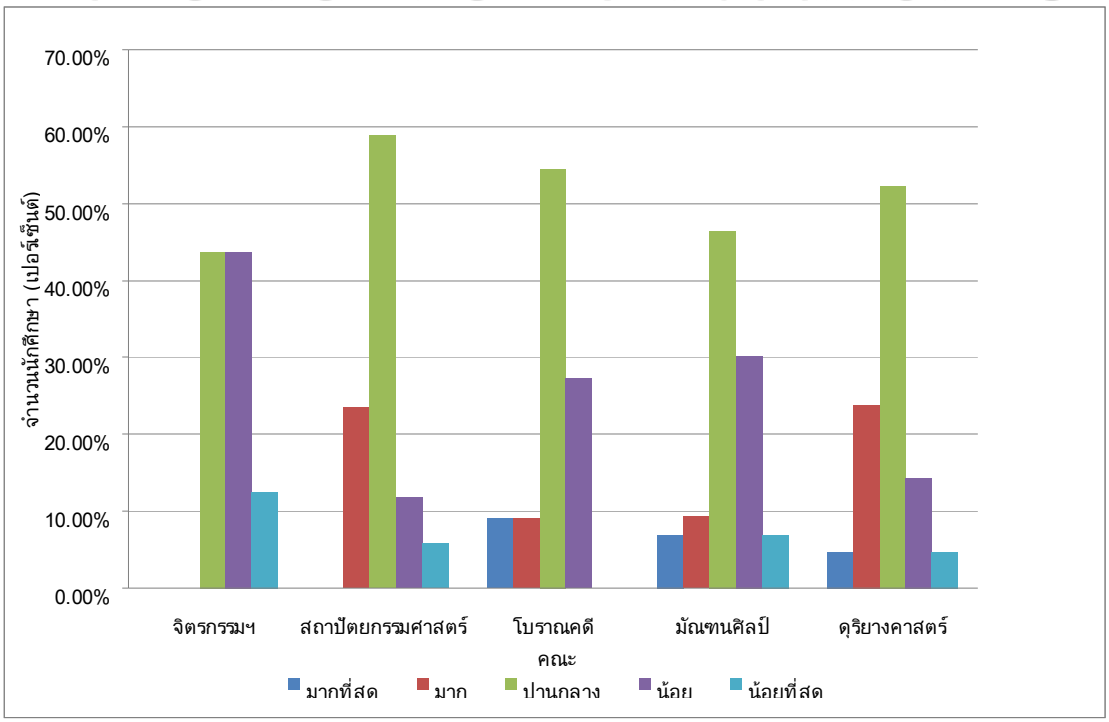

ภาพที่ 10 นักศึกษาศิลปะกับความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา

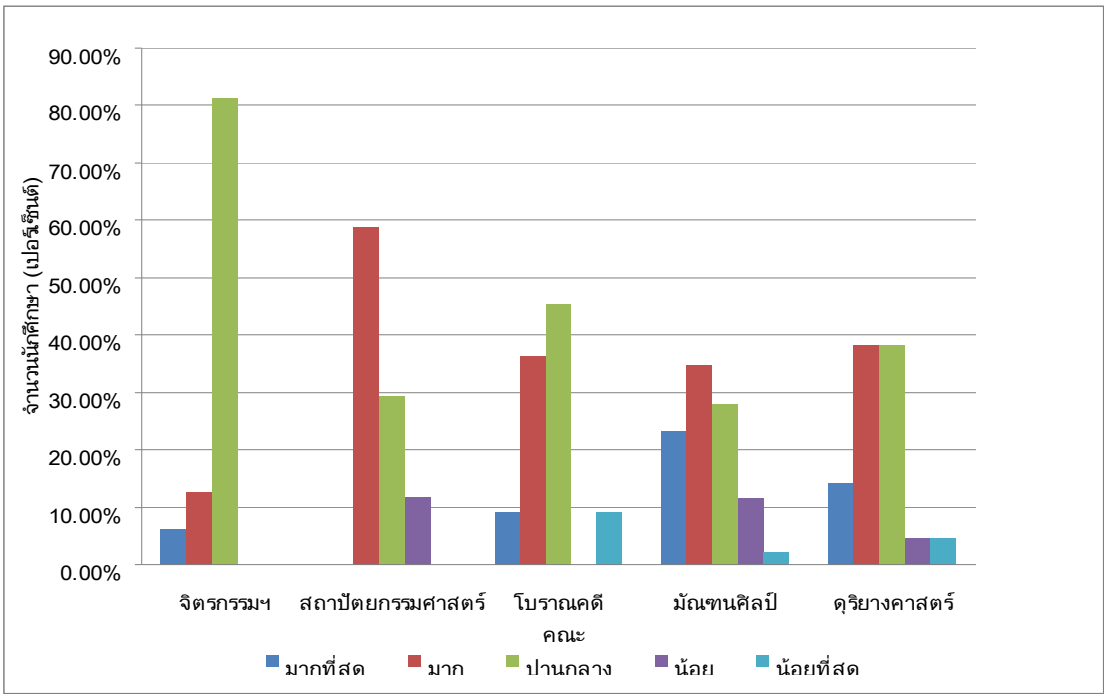

ภาพที่ 11 นักศึกษาศิลปะกับความพอใจในหลักสูตรและเนื้อหาในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ แยกตามคณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

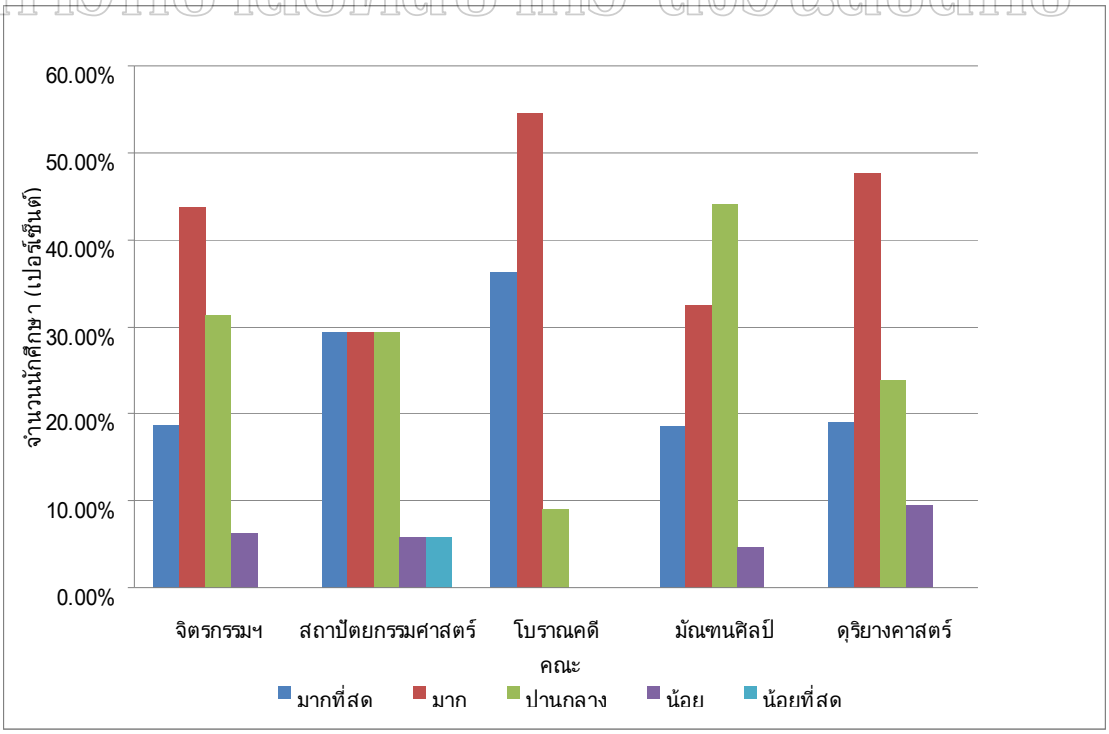

ภาพที่ 12 นักศึกษาศิลปะกับการให้ความสำคัญทางสุนทรียศาสตร์ในชีวิตประจำวัน แยกตามคณะวิชา

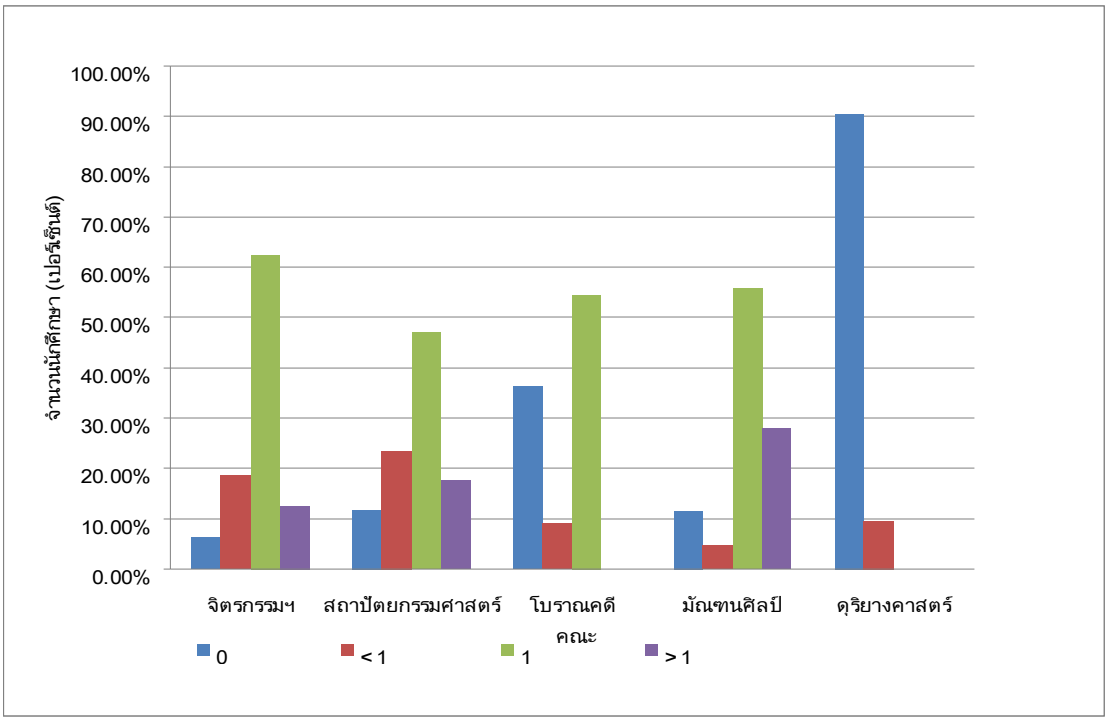

ภาพที่ 13 ความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการ การออกแบบตกแต่งของนักศึกษาศิลปะ แยกตามคณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

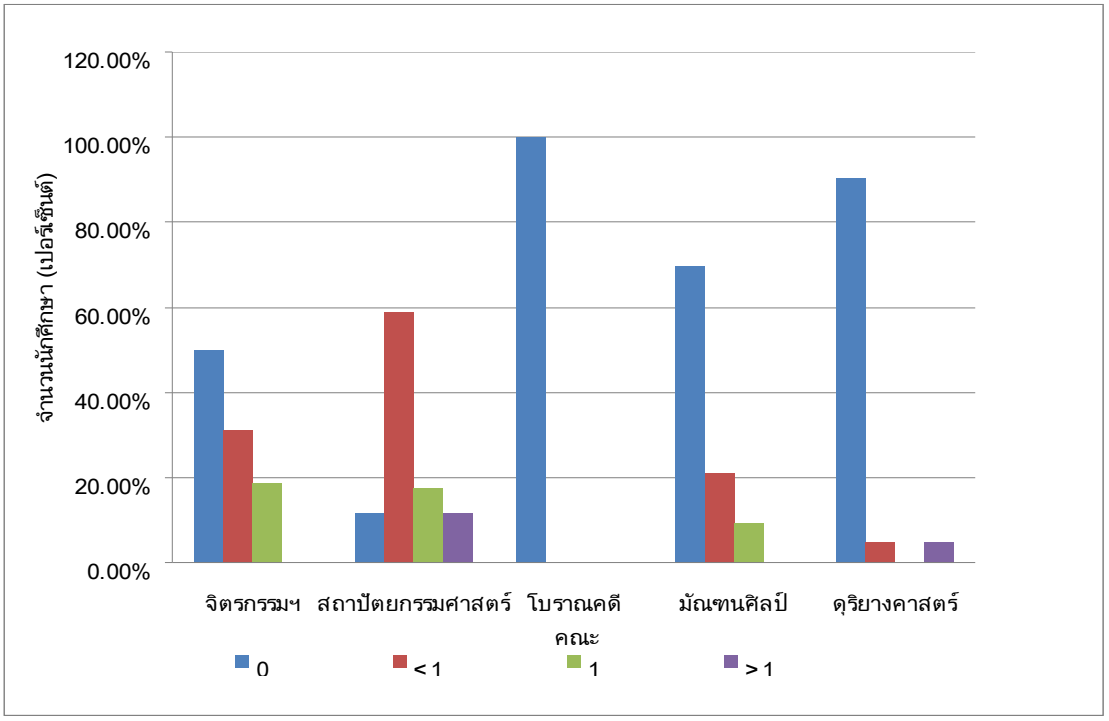

ภาพที่ 14 ความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการสถาปัตยกรรมของนักศึกษาศิลปะ แยกตามคณะวิชา

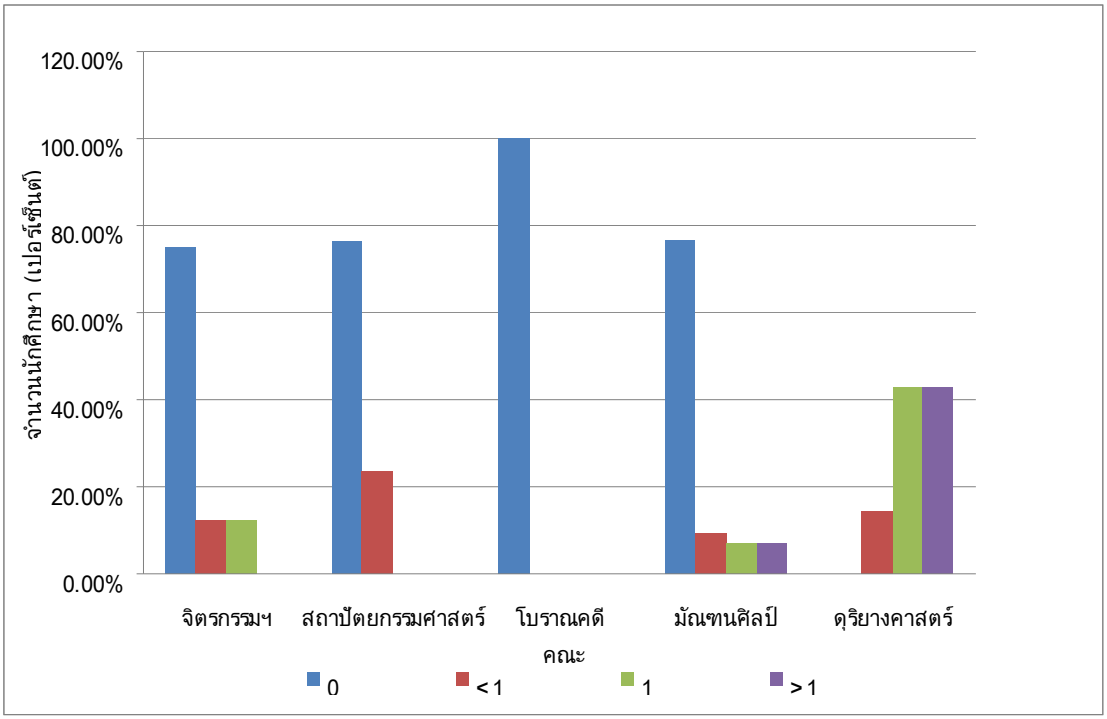

ภาพที่ 15 นักศึกษาศิลปะกับความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางด้านดนตรี แยกตามคณะวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

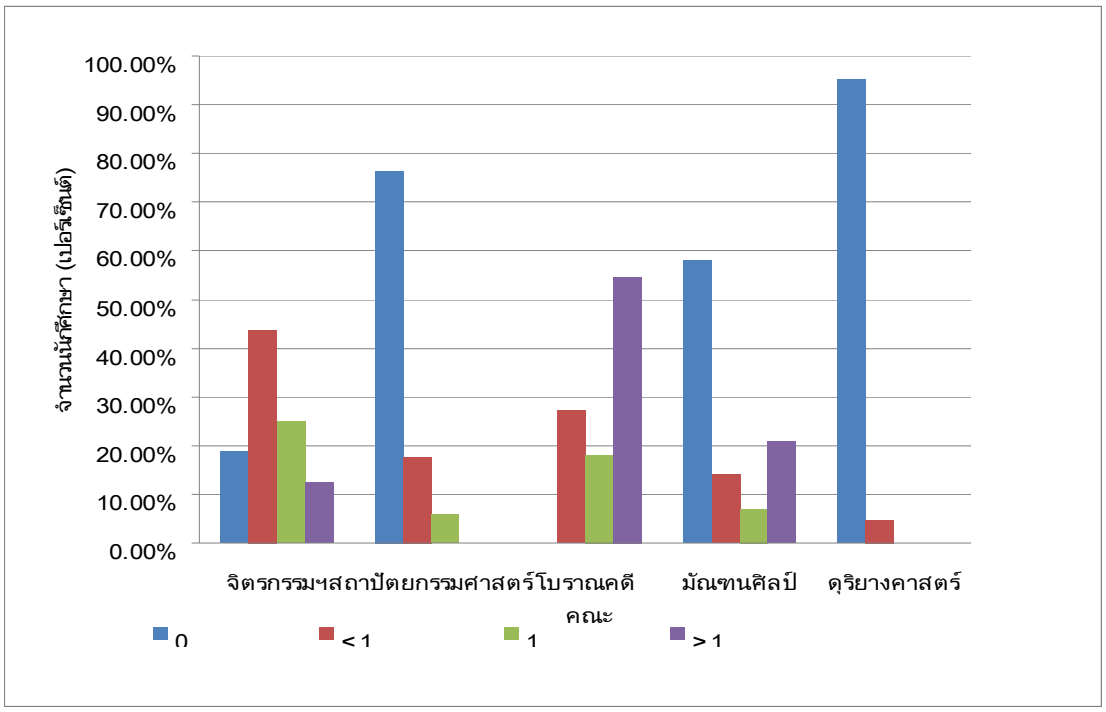

ภาพที่ 16 ความถี่ในการเยี่ยมชมนิทรรศการทางด้านโบราณคดีของนักศึกษาศิลปะ แยกตามคณะวิชา

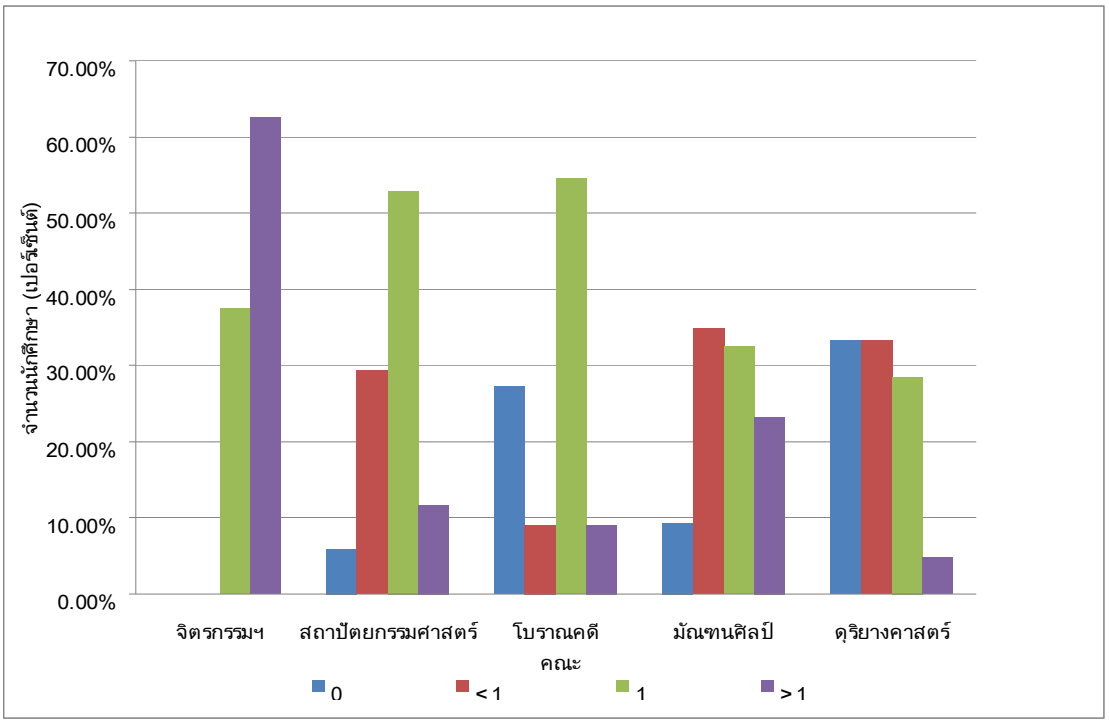

ภาพที่ 17 **ความถี่ในการเยี่ยมชมงานนิทรรศการทางศิลปะของนักศึกษาศิลปะ แยกตามคณะวิชา**

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อศึกษาความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะ
ของนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ_____สกุล_____

เพศ_____อายุ_____โทร_____เวลาที่สะดวกในการติดต่อ_____

คณะ_____ภาควิชา_____ชั้นปี_____รหัส_____

ส่วนที่ 2 การเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์ในแต่ละคณะวิชา

1. ขณะที่ท่านศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร ท่านเคยเรียนเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ในรายวิชาอะไรบ้าง_____
2. รายวิชาทางสุนทรียศาสตร์ที่ท่านลงทะเบียนเรียนมีรูปแบบการสอนลักษณะใด ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

   ( )บรรยายพร้อมสไลด์ภาพ ( )วิดีโอ ( )สารคดี

   ( )แจกเอกสารประกอบการเรียน ( )จดบันทึกด้วยตนเอง ( )จับกลุ่มทำกิจกรรม

   ( )ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ( )อื่นๆ โปรดระบุ_____
3. ท่านเรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์กับอาจารย์ท่านใดบ้าง_____

   _____
4. ท่านศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้อื่นๆเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ นอกเวลาเรียนหรือไม่/ที่ใด_____

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

	คำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4	ท่านให้ความสนใจกับการเรียนวิชาทางสุนทรียศาสตร์มากน้อยเพียงใด					
5	ท่านคิดว่าผู้สอนมีความเชี่ยวชาญสามารถให้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์แก่ท่านได้มากน้อยเพียงใด					
6	บรรยากาศในการเรียนการสอนวิชาทางสุนทรียศาสตร์ของท่านมีความน่าสนใจมากน้อย					

	เพียงใด					
7	เนื้อหาตามหลักสูตรในวิชาสุนทรียศาสตร์ของท่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
8	ท่านคิดว่า สุนทรียศาสตร์มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของท่านมากน้อยเพียงใด					

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจทางสุนทรียศาสตร์

1. ศิลปะคืออะไร _____

_____

_____

_____

2. นักปรัชญาศิลปะยุคกรีกที่ท่านรู้จักคือใคร/ เขาพูดถึงปรัชญาเรื่องใด

_____

_____

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

3. นักปรัชญาศิลปะยุคกลางที่ท่านรู้จักคือใคร/ เขาพูดถึงปรัชญาเรื่องใด

_____

_____

4. นักปรัชญาศิลปะยุคใหม่ที่ท่านรู้จักคือใคร/ เขาพูดถึงปรัชญาเรื่องใด

_____

_____

5. สุนทรียศาสตร์กับปรัชญา แตกต่างกันอย่างไร

_____

_____

ส่วนที่ 4 ความสนใจทั่วไปเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์

1. ท่านมีความสนใจงานศิลปะ(หรือไม่)ประเภทใด อย่างไร_____

_____

_____

_____

2. ท่านทำงานสร้างสรรค์ประเภท/รูปแบบใด_____
_____
_____
_____

3. ผลงานสร้างสรรค์ที่ท่านทำ ใช้หลักเกณฑ์หรือปรัชญาศิลปะอะไรสนับสนุนหรือไม่ เหตุอย่างไร(ถ้าไม่เพราะเหตุใด)_____
_____
_____

4. สิ่งใดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานหรือการทำงานวิทยานิพนธ์ของท่าน
_____
_____
_____

5. ท่านสนใจนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและ นักปรัชญาของไทยท่านใดบ้างเกี่ยวกับอะไร
_____
_____

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

6. ท่านสนใจนักสุนทรียศาสตร์ นักวิชาการและนักปรัชญาของตะวันออก (เช่น จีน อินเดีย ญี่ปุ่นฯลฯ) ท่านใดบ้าง เกี่ยวกับอะไร
_____
_____
_____

7. หลักปรัชญาหรือหลักทางสุนทรียศาสตร์ใดที่ท่านนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน(รวมถึงการสร้างสรรค์)_____
_____

8. ท่านเคยไปชมงานนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ หอศิลป์เกี่ยวกับงานประเภทใดบ้างดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า1 ข้อ)
( ) การออกแบบตกแต่ง (โปรดระบุสถานที่)_____
_____
จำนวนครั้ง_____ต่อเดือน (ไปในเวลาเรียน) หรือ (นอกเวลาเรียน)
( ) การออกแบบสถาปัตยกรรม(โปรดระบุสถานที่)_____
_____

จำนวนครั้ง_____ต่อเดือน (ไปในเวลาเรียน) หรือ (นอกเวลาเรียน)

( )นิทรรศการทางดนตรี(โปรดระบุสถานที่)_____

_____

จำนวนครั้ง_____ต่อเดือน (ไปในเวลาเรียน) หรือ (นอกเวลาเรียน)

( ) พิพิธภัณฑ์ทางโบราณคดี(โปรดระบุสถานที่)_____

_____

จำนวนครั้ง_____ต่อเดือน (ไปในเวลาเรียน) หรือ (นอกเวลาเรียน)

( )หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ(โปรดระบุสถานที่)_____

_____

จำนวนครั้ง_____ต่อเดือน (ไปในเวลาเรียน) หรือ (นอกเวลาเรียน)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติการศึกษา

ชื่อ-สกุล นางสาววรรณพร พัฒนเสถียรกุล

เกิด 23 กุมภาพันธ์ 2530

ที่อยู่ 582/278 ถนน อโศก-ดินแดง เขต ดินแดง แขวง ดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ 089-004-3676, 02-246-2505

E-mail wp_br1@ hotmail.com

ประวัติการศึกษา

2536-2547 - โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนแวนต์

2548-2552 - คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ ภาควิชาทฤษฎีศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เกียรติประวัติ

2551 - ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษา “ทุนสวัสดิการร้านค้า”

2552 - ได้รับพระราชทุนภูมิพลประเภทเรียนดี จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

- ได้รับทุนการศึกษาโดยคุณ เมธินี ธารวณิช

ประวัติการแสดงงาน

2550 - ร่วมแสดงนิทรรศการ “นิทรรศการจิตรกรรมภาพทิวทัศน์ 2550-2551”

2551 - ร่วมแสดงนิทรรศการ “จิตรกรรมสำนึกต่อวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม”

2552 - ร่วมแสดงนิทรรศการรำลึกวันศิลป์ พีระศรี

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์